

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Nasıl İyi Bir Varlık Olunur?

Sy Montgomery

İllüstrasyonlar: Rebecca Green

Çeviren: Defne Yazıcıoğlu

Her zaman ve sonsuza dek, Dr. Millmoss için.

Translated from the English Language edition of HOW TO BE A GOOD CREATURE: A MEMOIR IN THIRTEEN ANIMALS by Sy Montgomery, illustrated by Rebecca Green originally published by special arrangement with Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. This edition arranged through AnatoliaLit Agency. Copyright © 2018 by Sy Montgomery. Illustrations copyright © 2018 by Rebecca Green. Turkish translation Copyright © 2020 by Sola Unitas. All rights reserved.

Tüm hakları saklıdır. İngilizce orijinali Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, tarafından "HOW TO BE A GOOD CREATURE" adıyla yayımlanmıştır. Bu eser AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır. Bu eserin çeviri sorumluluğu Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.'ye aittir. Bu kitabın hiçbir bölümü yazılı izin alınmadan kopyalanamaz ya da çoğaltılamaz.

SANDER YAYINLARI

Şakayık Sok. No: 40/8 Kat: 2 Teşvikiye Şişli/İSTANBUL
Telefon: 0212 939 76 52 - E-posta: sander@sanderyayinlari.com
www.facebook.com/sanderyayinlari
www.twitter.com/SanderYay
www.instagram.com/sanderyayinlari
<https://sanderyayinlari.com>

ISBN: 978-605-7628-99-2

Yayıncı Sertifika No: 32858

1. Baskı: İstanbul 2020

İmtiyaz Sahibi: Umut Kısa

Genel Yayın Yönetmeni: Şener Demir

Çeviren: Defne Yazıcıoğlu

Editör: Buket Konur

Redaksiyon: Burak Demir

Okuyucu Deneyimi: Rana Aksoy, Yavuz Belendir, Alpaslan Kuşvuran,

Rüya Özdemir

Mizanpaj: Mert Musaoğlu

Kapak Tasarımı: Mert Musaoğlu

Orijinal Adı: How to Be a Good Creature: A Memoir in Thirteen Animals

BASILDIĞI YER

Deren Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Beylikdüzü Osb Mahallesi Orkide Caddesi 9/Z Beylikdüzü/İstanbul

Sertifika No: 47881

© Bu kitabın tüm yayın hakları Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.'ye aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Nasıl İyi Bir Varlık Olunur?

Sy Montgomery

 sander yayınları

Nasıl İyi Bir Varlık Olunur?

Sy Montgomery

İllüstrasyonlar: Rebecca Green

Giriş

Dünyayı kitaplarım için araştırma yapmak amacıyla dolaşırım. Papua Yeni Gine'nin bulut ormanlarında ağaç kangurusu arayan bir ekibe katıldım; Moğolistan'ın Gobi Altay Dağları'nda kar leoparı izleri aradım; Amazon'daki pembe yunuslarla ilgili bir kitap yazabilmek için piranalar ve çarpan balıklarıyla yüzdüm. Tüm bu geziler bana bir umut verdi: Öğrenci hazır olunca, öğretmen ortaya çıkar. Her ne kadar zamanında muhteşem sınıf öğretmenlerim olmuş olsa da -en başta lisedeki gazetecilik öğretmenim Bay Clarkson olmak üzere- en iyi eğitimcilerimin çoğu hayvanlardı. "Hayvanlar sana hayatta ne öğretti?" diye soracak olursanız, *nasıl iyi bir varlık olunacağı* cevabını veririm.

Çocukluğumda gözlemlediğim ilk böcekten tutun, Güneydoğu Asya'da karşılaştığım kar ayılarına, Kenya'da tanıdığım benekli sırtlanlara kadar gördüğüm tüm hayvanlar iyi varlıklardı.

Her birey kendi yolunda harika ve mükemmeldir. Ama

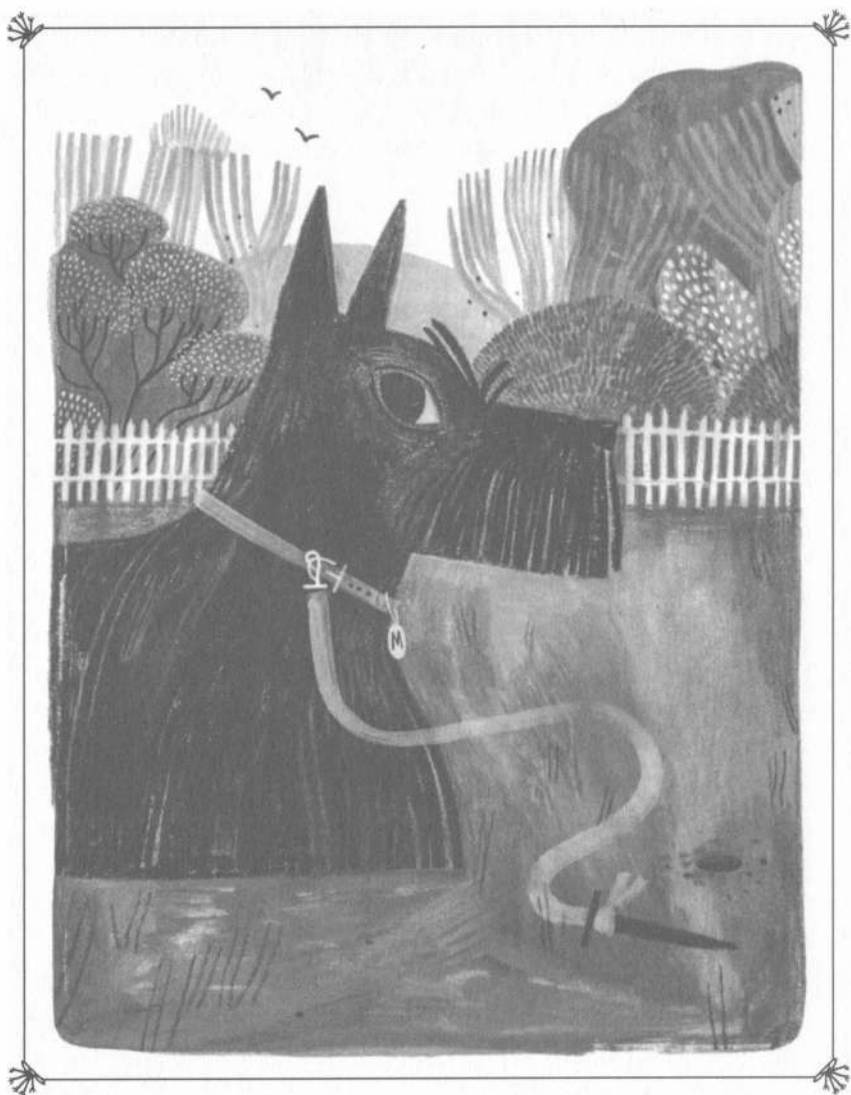
herhangi bir hayvanla birlikte olmak ruhu geliştirir çünkü her birinin insan anlayışını aşan bir bilgeliği vardır.

Bir örümcek ayaklarıyla dünyayı tadabilir. Kuşlar tarif bile edemeyeceğimiz renkleri görebilir. Bir cırcır böceği bacaklarıyla şarkı söyleyebilir ve dizleriyle dinleyebilir. Bir köpek, insanın işitemeyeceği sesleri duyabilir ve üzgün olup olmadığınızı anlayabilir.

Başka bir türe ait bir varlığı tanımak ruhunuzu hiç beklemediğiniz kadar olgunlaştırabilir. Bu sayfalarda, kısacık karşılaşmalarımızda benim hayatımı değiştiren hayvanlarla tanışacaksınız. Ailemin üyesi hâline gelmiş olan diğerleri ile karşılaşacaksınız.

Biri ahırımızda yaşayan bir domuz. Ayrıca üç tane uçamayan devasa kuş, iki ağaç kangurusu, bir örümcek, bir gelincik ve bir ahtapot var.

Hâlâ iyi bir varlık olmayı öğreniyorum. Ciddiyetle denememe rağmen sık sık başarısız oluyorum. Ama harika bir hayat yaşıyorum -bu tatlı yeşil dünyayı keşfeden bir hayat- ve en çılgın rüyalarımın bile ötesinde olan, her defasında bana huzur ve neşe sunan, çok renkli bir aile ile kutsanmış olduğum evime dönüyorum. Sık sık zaman içinde geriye dönüp genç, endişeli kendime; hayallerimin boş olmadığını ve üzüntülerimin kalıcı olmayacağını söyleyesim gelir. Bunu yapamam ama daha iyi bir şey yapabilirim. Size, öğretmenlerin yardımcı olmaya hazır biçimde ve her yerde olduğunu söyleyebilirim: Dört ya da iki hatta sekiz bacaklı; bazıları omurgalı bazıları omurgasız. Tek yapmanız gereken onları öğretmen olarak kabul etmek ve anlatacakları gerçekleri duymaya hazır olmak.

BÖLÜM 1 MOLLY

İlkokulda, sınıfta olmadığım zamanlarda hep onunla birlikteydim. Quarters 225, Fort Hamilton, Brooklyn, New York'ta bulunan generalin evinin geniş, çimleri kısacık biçilmiş bahçesinde nöbette olurduk. Aslında nöbet işini daha çok Molly yapardı ve ben de onu izlerdim.

Ne yazık ki tilki ve porsuk avlamak amacıyla yetiştirilen İskoç Teriyeri için, askeri üste neredeyse hiç av yoktu. Her bir metrekaresi son derece bakımlıydı ve vahşi hayvanlara müsamaha gösterilemezdi.

Yine de arada sırada da olsa, Molly kovalayacak bir sincap bulduğunda bile -orada yaşadığımız hâlde, ev bize değil ABD Ordusu'na ait olduğundan çit koyamadığımız için- zincirinin bağlı olduğu, toprağa derin ve sağlam bir şekilde çakılmış kazığın yanında oturmak zorunda kalıyordu.

Bir gün hep yaptığım gibi, uzaktaki görünmeyen hayvanları Molly gibi koklayarak ve duyarak hissetmek için yanıp tutu-

şurken, ıslak siyah burnu ve dik, sağa sola dönen kulakları ile bölgeyi taramasını izliyordum. Sonra birden Molly sanki tüylü bir top mermisine dönüştü.

Bir anda ileri atılarak onu yere bağlayan kazığı yerinden söktü ve doğruca tek katlı tuğla evin önündeki porsuk ağaçlarına doğru öfkeyle hırlayarak koşmaya başladı. Zinciri arkasından sürükleniyordu. Hemen neyin peşinden koştuğunu anladım: Bir tavşanın!

Yerimden fırladım, daha önce hiç tavşan görmemiştim. Hiç kimse Fort Hamilton'da vahşi bir tavşana rastlamamıştı. Daha yakından bakmak istiyordum. Ama Molly tavşanı çoktan evden uzağa kovalamıştı ve deri ayakkabıların içine hapsedilmiş zayıf ayaklarım dört pençeli patiler kadar hızlı hareket etmeme izin vermedi.

Bir İskoç Teriyeri'nin şiddetli, derin sesini kolayca duymazdan gelmek zordur. Kısa süre sonra annem ve generalin evinin düzeninden sorumlu görevli sokağa fırladılar. Kendimi bir anda kızgın teriyerimizi yakalamak için zigzaglar çizerek etrafımda koşan bacaklardan oluşan bir ormanın içinde bulmuştum. Ama tabii ki onu yakalayamadılar. O zamana kadar Molly zincirinden kurtulmuş ve onu bağlayan kazığı çoktan geride bırakmıştı bile. Onu durdurmanın hiçbir yolu yoktu. Tavşanı yakalasın ya da yakalamasın, saatlerce, belki de hava karardık-tan sonra bile dışarıda kalacaktı ve sadece kendini iyi ve hazır hissettiğinde geri dönüp tek bir havlama ile kapıyı açmamız için seslenecekti.

Onun peşinden koşabilmeyi isterdim ama onu durdurmak için değil. Onunla birlikte gitmek isterdim. Tavşanı tekrar görmeyi istiyordum. Geceleri alanın etrafındaki kokuları tanıma arzusu duyuyordum. Diğer köpeklerle tanışmak, güreşmek ve onları kovalamak; burnumu deliklere sokmak, koklamak ve çamurun içinde gizlenmiş hazineleri keşfetmek istiyordum.

Birçok genç kız, ablalarına imrenir. Ben de farklı değildim.

Sadece benim ablam bir köpekti ve çaresizce annemin bana giydirdiği fırfırlı elbise ve dantelli çoraplarımın içinde ayakta dikilirken, tıpkı onun gibi olmak istiyordum: Sert, vahşi ve durdurulamaz.

ANNEMİN DEDIĞİNE GÖRE, BEN HİÇBİR ZAMAN “NORMAL” BİR ÇOCUK OLMAMIŞTIM.

Kanıt olarak, o ve babamın beni ilk kez hayvanat bahçesine götürdüğü günü anlatırdı. Yürümeye yeni başlamıştım, birden annemin ve babamın ellerinden kurtulup belli bir yöne doğru gitmiştim: En büyük ve en tehlikeli hayvanlardan bazılarını barındıran kafese.

Yaklaşık 1,5 tonluk su aygırlarının yapmaya meyilli oldukları üzere beni ikiye bölmek veya ezmek yerine merhamet etmiş olmalılar. Çünkü nasıl olduysa ailem beni oradan tek bir çizik bile almadan çıkarabilmişler. Yine de annem bir türlü tam olarak bu olayın etkisini üstünden atamadı.

Hayvanlar her zaman ilgimi çekmişlerdi; hatta başka çocuklardan, yetişkinlerden ya da oyuncak bebeklerden bile daha fazla. Tercihim hep balıklarım Goldie ve Blackie’yi izlemekten ve sevgili ama bahtsız kaplumbağam Bayan Yellow Eyes ile oynamaktan yana oldu. (Annem feminizm akımından çok önce Güney’de yetişmişti ve bir saygı ifadesi olarak tüm dişi varlıklara bayan diye hitap etmeyi ondan öğrenmiştim.) 1950’lerdeki birçok ev kaplumbağası gibi, Bayan Yellow Eyes da yetersiz beslenme nedeniyle acı çekti ve kabuğu yumuşadığında öldü. Beni teselli etmek için annem bana bir oyuncak bebek verdi ama ben görmezden geldim. Babam Güney Amerika’daki bir iş gezisinden dönerken bana bir tür timsah olan pelüş kayman getirdiğinde ise ona bebek kıyafetleri giydirip, bebek arabasıyla gezdirdim.

Tek çocuk olmama rağmen hiç kardeş istemedim. Etrafımda başka çocuklara ihtiyacım yoktu. Çocukların çoğu bağıırıyor ve etrafta koşturup duruyorlardı. Bir yaban arısını izlemek için yeterince uzun süre yerlerinde duramazlardı. Koşup kaldırımında duran güvercinleri korkuturlardı.

Bazı istisnalar olsa da yetişkinler de çok kayda değer değillerdi. Annem ya da babam bana besledikleri evcil hayvanları hatırlatana kadar onlara boş gözlerle bakardım. (Örneğin, Brandy. Brandy, yetişkinler partilerinin tadını çıkarmaya devam ederken, yatağımda benimle yatmayı seven minyatür uzun kırmızı tüylü Dachshund cinsi bir köpekti. Ailesinin isimlerini ve yüzlerini hiç hatırlayamıyorum.) Evcil hayvan beslememesine rağmen sevdiğim birkaç kişiden biri, benim için Pinto Midillileri'nin resimlerini çizen 'amcam' -aslında öz amcam değil- ve babamın bir arkadaşı olan Jack'ti. O ve babam satranç oynarken ben de çizdiği resimdeki benekleri dikkatlice boyardım.

Dil becerilerim bu tür konuları konuşabilecek kadar geliştiğinde, ilk iş olarak aileme aslında bir at olduğumu açıkladım. Kışneyerek ve kafamı savurarak evde dörtnala koşardım. Babam bana "Pony" diye seslenmeyi kabul etti. Ama küçük kızının bir prenses ya da peri gibi davranmasını dileyen, zarif ve sosyal olarak hırslı annem durumdan hayli endişeliydi. İnsanların bana 'geri zekâli' demesinden korkuyordu.

Ordunun çocuk doktoru, bu durumun geçeceğini aileme garanti etti. Gerçekten de o evre, bir köpek olduğumu söylemeye başladığımda geçti. Benim bakış açım göre, sadece tek bir sorun vardı. Ailem ve arkadaşlarım bana küçük bir kız çocuğu gibi davranmamı öğütlerken; etrafımda bana bir köpeğe nasıl dönüşebileceğimi öğretebilecek kimse yoktu. Ama bu sorunum üç yaşına kadar, kısa hayatımın en büyük arzusu gerçekleşip Molly gelene kadar sürdü.

Web siteleri İskoç Teriyer köpek yavrularının ‘cesur ve neşeli’ olduğu kadar ‘hareketli ve inatçı’ olduğunu yazar. Scottie’nin karakteristik sert ve bağımsız özellikleri bebeklik döneminden bile bellidir. Hayvanlarının saldırıya uğramasını önlemek için İskoçlar’ın ürettiği eski bir cins olan bu küçük siyah köpekler, Kuzey İskoçya savaşıçlarıdır. Tilki ve porsukları korkutmak için yeterince güçlü ve cesurdurlar. Ayrıca, sahipleri yokken bile davetsiz misafirleri alt edebilecek kadar akıllıdırlar.

Yaklaşık 25cm boyunda ve ortalama 10kg ağırlığında olan Scottieler için eleştirmen ve yazar Dorothy Parker “Küçük bir köpeğin kompaktlığına ve büyük bir köpeğin cesaretine sahiptirler.” diye yazmıştır. “Ve öylesine güçlüdürler ki onlar için ölümcül olabilecek tek şey, bir arabanın altında kalmak olabilir ancak böyle bir durumda bile, arabanın hasar görmeyeceğinin garantisi yoktur.” diye eklemiştir.

Scottie yavrusu iki yaşında steroid kullanan ve neredeyse doğal sayılamayacak kadar dayanıklı bir ufaklıktır. Ama aynı zaman diliminde çocukluğumuzu yaşamış olmamıza rağmen, enerjik küçük Molly benim tam zıttımdı.

Ben iki yaşındayken ailem doğduğum Almanya’dan Amerika’ya taşındığında, başıma kötü bir şey geldi. Almanya’da bir dadımız vardı ama Amerika’da artık annemin sorumluluğundaydım. Annem yıllar sonra bana çok nadir görülen bir erken çocukluk mononükleoz vakası yaşadığımı söyleyecekti. Ancak halam bunun bir yalan olduğunu düşünüyordu ve aslına bakarsanız hastane kayıtlarında da böyle bir tanı konulduğuna dair bir veri bulamadım. Halam, muhtemelen çok sıkıldığıma ve sorunun bundan kaynaklandığına olmuştu. Açıkçası çok ağlardım. Yıllar sonra, gençliğimde bile annem hâlâ arkadaşlarına ağlamalarımın kokteyl saatini nasıl mahvettiğinden bahsederdi.

Akşam saatlerinde martini içerken geçirdiği vakitler, gününün en değerli anlarıydı. Babamın onu devamlı ağlayan bir bebekle tek başına bırakıp uzaklara gittiği zamanlarda yalnızlığını hafifletirdi.

Bana her ne olduysa; aylar sonra oyun oynamaz, konuşmaz oldum. Yemek yemeyi reddettim. Üç yaşına girmiştım ama hâlâ büyüyememiştım. Durumum annemle babamı hayli endişelendirmiş olmalı. Annem dibinde hayvan resimlerinin olduğu bir kâse almıştı ve sadece mısır gevreğini bitirirsem onları görebiliyordum. Tostumu hayvan şekilleri biçiminde kesiyor, babam ise beni içine çiğ yumurta attığı milkshake ile kandırmaya çalışıyordu. Sağlığımın sürekli kötüye gitmesi muhtemelen bir köpek yavrusu almayı düşünmelerine neden olmuş olabilir.

Bugün olsa, köpek eğitmenleri ve ebeveyn koçları buna karşı onları uyarırlardı. Köpek eğitmenleri, Scottieler'in harika köpekler olsa da küçük çocuklar için iyi bir arkadaş olmadığını kabul ederler.

Yeni yürümeye başlayan çocuklar onların patilerine basabilir veya kuyruklarını çekiştirebilir ve emin olun bir Scottie buna katlanmayacaktır. Isırmaya eğilimlidirler ve çeneleri ve dişleri Airedale Teriyeri kadar büyüktür. Evet, Scottieler son derece sadıktırlar ancak aynı zamanda Teriyer ırkının en sert mizaçlıları olarak kabul edilirler. Bugün artık çoğu uzman, bir çocuk altı hatta yedi yaşına gelene kadar sahiplenilecek köpek ırklarının en uysal ve sabırlı olanları arasından tercih edilmesi konusunda uyarıyorlar.

Ama tabii o zamanlar bunu kimse bilmiyordu ve Grace Teyze olarak tanıdığım alımlı Küba göçmeni, bize üç değerli yavrudan birini verdi. Grace benim gerçek teyzem değildi ve Clyde Amca olarak seslendiğim kocası da gerçek amcam değildi. Clyde Amca babamın en yakın arkadaşıydı ama Grace Teyze ile annem iyi geçinemezlerdi. Grace Teyze, dalgalı sim-

siyah saçlarının altında siyah göz kalemi, koyu kırmızı ruju ve yüksek topuklu ayakkabıları ile dik yakalı ve yırtmaçlı etekleri olan özel dikim elbiseler giyerdi. Annem onun gösteriş meraklısı olduğunu söylerdi. Bana bir keresinde “Sence Grace teyzen yavruları aşı için kliniğe götürdüğünde ne renk bir elbise giymişti?” diye sordu.

“Siyah mı?” diye tahmin yürüttüm. Ailemin geri kalanına olabildiğince uyum sağlamaya çalışıyordum.

“Hayır!” dedi annem “Beyaz! Böylece yavrular daha havalı görünür.”

O veteriner kliniği ziyaretinden kısa süre sonra Molly bizimle yaşamaya başladı. Muhtemelen kısa hayatımdaki hiçbir şey o günün ihtişamıyla ölçüşemez ama hastalığım veya sakatlığımdan ya da çok küçük olduğumdan dolayı, hayatımı değiştiren bu ana dair hiçbir şey hatırlayamıyorum.

Buna rağmen, Molly’nin gelişi etkisini kısa sürede gösterdi.

Bize katıldıktan kısa bir süre sonra, annem ve babam Molly ve benim siyah-beyaz bir fotoğrafımızı çekti. Bu fotoğraf iki ay sonra dört yaşına basmamdan hemen önce, annemin yılbaşı kutlaması için yollayacağı kartın kapağında yer almıştı. Her ne kadar kısa, tombul kollarım mevsimin yaz olduğunu ele verse de, fotoğrafta şöminenin üstünde asılı yılbaşı çorapları, yerde yanımda duran ve zili çalmaya hazır mekanik Noel Baba oyuncağı vardı. Annemin tüm yılbaşı kartları gibi bu da önceden ayarlanmış bir fotoğraf karesiydi. Gerçek olan sadece Molly ve benim yüzümdeki sevinçti.

“MOLLY BABAMIN ÇORABINI ÇALDI!”

Çoğu yavru gibi Molly de hırsızlık yapmaya bayılıyordu ve özel ilgi alanı da babamın general üniforması ile giydiği

çoraplarıydı. Ne zaman Molly bunları çalsa, ispiyonlamak amacıyla değil, yaşanacak şenliği kaçırmamaları için ev ahalisine haber verirdim. Bu durum, köpek seven babamı her seferinde keyiflendirirdi. Çorabı yatak odasındaki çekmecedен veya bazen ayakkabının içinden aşırıdıkdan sonra, Molly oturma odasına koşar, hırslayarak ve mutlu bir öfkeyle çorabı hızla sallamaya başlardı. Çorabı yeterince parçaladığından emin olana kadar Molly'nin ağzından onu almanın imkânı yoktu.

Daha bir yavruyken bile Molly eşyaları çiğnemezdi, onları öldürürdü.

Tabii ki kemikleri severdi ama babamın çoraplarına saldırdığında tamamen farklı bir şeyin peşinde olurdu. Herhangi bir hayvanı öldürmemişti ama bir şekilde nesneleri canlı olarak kabul eder ve sonra onları öldürdüğünü zannederdi. Mesele topları parçalamaya bayılırdı. Ama küçük olanlar ilgisini hiç çekmezdi. Patlayacak kadar şişirilmiş, büyük, plastik topları kovalardı. Futbol topları, plastik toplar, voleybol topları; hiç fark etmezdi ve hepsinin üstesinden gelirdi.

Oyuncular gelmeden önce, sabahın erken saatlerinde, onu mahallemizden ordu karakolunun tenis kortlarına kadar tasmalı olarak yürütürdüm. Boğazından gelen hırıltıları kulağımda yankılanırken, topların peşinden, toprak kortu toza bulayarak koşmasını seyredirdim. Her defasında topu köşeye sıkıştırmayı başarırdı, hatta bir keresinde uzun köpek dişleriyle topu delişini, güçlü çenesiyle onu sonsuzluğa yollamak için havasının tamamen sönmesini beklediğini bile gördüm. Avı öldüğünde almama ve incelememe izin verdi. Top sanki kürdanlarla delinmiş gibi görünüyordu. Molly'nin güçlü ve derin duyulu, saygıya layık bir varlık olduğunu erken zamanda öğrenmiştim.

Görünen o ki başkaları da onun bu yönünü kabullenmişlerdi. Molly yaş aldıkça ve onu bağlamaktan vazgeçtiğimizde, sık sık yalnız başına geceleri dışarı çıkardı. Nöbet başındakiler

onu tanırlardı. Gece gezintilerinden birinde Destek Kadın Ordusu kışlalarını ziyaret etmişti. (Kadınlar 1978'e kadar orduya entegre olmadılar.) Kadın askerlerden bazıları o akşam dışardaydılar ve bize ertesi gün anlatıldığına göre, Molly'yi gördüklerinde her birini tek tek koklamasına, ardından da selam vererek yoluna devam etmesine izin vermişler. Bu hikâye büyük olasılıkla uydurulmuştu ya da belki askerler onu gerçekten selamlamışlardı çünkü ne de olsa generalin köpeğiydi. Öte yandan bu güçlü, kahraman kadınlar, küçük dişi köpeğin karakterinin ve cesaretinin farkına varmış ve saygı duymuş da olabilirler. Aslında, uzun zaman önce başka bir general, Scottieler'deki bu özelliğin farkına varmıştı.

19. yüzyılda Dumbarton Kontu olarak bilinen İskoç Ordusu'nun Komutanı Tümgeneral George Douglas'ın "Diehards" lakabını taktığı seçkin İskoç Teriyer köpekleri vardı. Hatta bu köpekler en değerli alayı Royal Scots'ı adlandırması için ona ilham verdi: "Dumbarton's Diehards"¹.

Scottieler'e özel özgüveniyle Molly, kimsenin ona ne yapması gerektiğini söylemesine ihtiyaç duymuyordu. Geceleri ona seslendiğimizde gelmezdi. Sonunda ailem, eve ne zaman isterse dönebileceğini anlaması için ön sundurma ışıklarını yankı bırakabileceklerini anladı. Bu sadece bir öneriydi. Yalnızca Molly canı ne zaman isterse o zaman eve dönebilirdi.

Bu durum beni hiç rahatsız etmezdi ve zaten bana itaat etmesini de beklemiyordum. Neden etsin ki? O zamanlar daha sadece beş yaşındaydım ve o da iki yaşındaydı ama o çoktan yetişkin olmuştu bile. Onu sadece büyüğüm olarak değil aynı zamanda rol modelim olarak görüyordum. Annem her ikimizi de evcilleştirmek için kolları sıvayana kadar ilişkimize bakış açımın diğer insanlar tarafından onaylanmadığını bile fark etmemiştim.

1 ÇN: Dumbarton'un inatçıları (ing.)

Bir Scottie'yi bu denli özel kılan nitelikleri; yani özgürlüğüne düşkün ve inatçı olmaları, eğitilmelerini de zorlaştırır. Bir eğiticinin web sitesinde, Scottieler'in ünlü inatçılığının ve kendilerine olan güvenlerinin, "İtaat etmenin kendi isteklerine bağlı olduğunu düşünürler!" diye belirtilir.

Bununla beraber, bizim Molly, ortalıkta koşturup oyuncak ve elbiseleri parçalarken, göz kamaştırıcı Grace Teyze kendi Scottieler'ine dua edip piyano çalmayı öğretmişti.

Grace Teyze, Schroeder'in fıstık karikatüründe çaldığı türden siyah bir oyuncak piyano satın almıştı. Molly'nin erkek kardeşi Mac'i oturma odasına çağırıp enerjik bir tonlamayla "Piyano çal!" derdi ve plastik tuşların önüne oturan köpek önce birkaç tuşa, sonra diğer tuşlara patileri ile vururdu. O zamanlar ben de piyano dersleri alıyordum ve doğrusu Mac'in

benden önce iki patisiyle piyano çalabilmesine çok şaşırmıştım. Bunun ardından Grace Teyze, Scottiesi'nin dindarlığıyla misafirlerini etkilerdi. İki köpek tabağının sığabileceği kadar büyük, soluk mavi döşemeli tabure, yemek masası görevi görürdü. Grace Teyze, parlak alüminyum kâselerini yemekle doldururken, Mac ve annesi Ginny yan yana otururlardı. “Duanızı edin!” dediğinde Scottieler önlerindeki ‘yemek masası’nın kenarına patilerini yerleştirir, başlarını eğer ve burunlarını da patilerinin altına sokarlardı. Grace Teyze yemek zamanı geldiğini söyleyene kadar bu pozisyonda kalırlardı.

Bu gerçekten etkileyiciydi ve doğrusu ordunun yüksek sosyetesinden birilerini etkilemek çok önemliydi. Her ne kadar çocukken Arkansas’ta trajik bir şekilde araba kazasında can veren Flip adında bir Beagle kırması köpeği olmuş olsa da annem bir köpek eğitmeni değildi ama yetenekli bir terziydi. Bu yüzden göz alıcı rakibine karşı kolları sıvadı. Köpeğimiz bir insan gibi davranamayabilirdi ama kesinlikle bir insan gibi giyinebilirdi.

Scottieler’in sert hava koşullarına dayanıklı kürklerine rağmen, annem Molly için küçük montlar dikmeye başladı. Hem yazın hem de kışın giyebileceği montları vardı. Ekose kumaş yakışabilirdi ama annem pastel tonları tercih etti. Ne de olsa Molly bir hanımefendiydi. Ardından ilgisini Molly’nin eşyalarına yönlendirdi. Mac’in oturma odasında bir piyanosu vardı. Molly bunun altında kalamazdı. Bunun üzerine Molly için mutfak ve oturma odasının arasına konan cibinlikli bir yatak alındı. Annem bunlara kırlentler, örtü ve tabii ki kraliyet kırmızısı, bol fırfırlı bir cibinlik dikti.

Annem her zaman arzu ettiği zarif küçük bir kız gibi görünmemi istediği için, benim elbiselerimin de aynı oranda fırfırları artıyordu. Brooklyn’deki özel okulda kızlar pantolon giymiyorlardı ve beşinci sınıfta devlet okuluna girene kadar kot pantolonum bile olmamıştı. Kıyafetlerimi kirletmemem

konusunda çok ciddi uyarılıyordum; o kadar ki anaokulunda üzerimde önlük olmasına rağmen parmaklarımla boya yapmayı şiddetle reddetmiştim. (Annemin yıllar sonra bile büyük bir gururla anlattığı bir hikâyedir.)

Tüy kadar hafif, siyah Singer dikiş makinesiyle annem, bana genellikle kendisinininkilerle uyumlu olabilecek birçok elbise dikiyordu. En göz kamaştırıcı başarısı, ilkokulda sergilenen bir oyun için bana diktiği kıyafetti. Sınıfımdaki diğer tüm çocuklardan daha kısa olduğum için, Küçük Bo Peep rolü bana verilmişti. Tamamı pembe beyaz olan kostümümün kuşgözü danteli ve işlemeli bonesi öylesine muhteşemdi ki sahneye adım attığım anda seyirci nefessiz kaldı.

Ancak annem küçük bir hanımefendi olmaya değer verirken, ben hep köpeklerle saygı duydum. Molly'nin doğaüstü güçlerine hayrandım. Gelmeden çok önce babamın yaklaşan personel arabasını duyabiliyor, annemin buzdolabından çıkardığı bir Ken-L Ration mama konservesinin kokusunu alabiliyor ve karanlıkta görebiliyordu.

“Böyle süper güçlerim olabilir mi?” diye düşünürdüm. Televizyonda, Sevimli Hayalet Casper gibi karakterler duvarların içinden geçebiliyor, Space Angel gibi uzayda gezebiliyorlardı.

Ama burada, insandan daha fazla dehaya sahip olan bir varlık vardı ve ben de bir çocuk olarak onun öğrencisi olmaya söz verdim.

Uzun pembe dilindeki küçük tümseklerden, dışkılamaya başladığında anüsün çiçek şeklini alışına kadar vücudundaki hiçbir nokta büyülenmiş gözlerimden kaçmadı. Kulaklarının her hareketini ve duruşunu, lastiğe benzeyen burnunun her seğirmesini ve titreyişini heyecanla takip ettim. Molly'e dair her şey kusursuzdu. Moly ve benim aramda pek çok farklılık vardı. Mesela burun delikleri virgül şeklindeydi. Benimkiler ise basitçe yuvarlaktı. Benimkilerin tersine kulakları hareket edebiliyordu ve üstelik içlerinde gizemli kıkırdak dokular ba-

rındırdıklarını görebiliyordum. Fakat bu farklılıkların aşılabilir olmadığına karar verdim. Belki hâlâ bir şekilde onun gibi olabilirdim. Sadece onun köpeklere özgü sırlarını öğrenmem gerekiyordu. Saatlerce yerde onun yüzüne bakarak uzandığımı hatırlıyorum. Kafamı kollarımın üstüne koyar, uyumasını izler, kokusunu, nefesini, rüyalarını içime çekmeye çalışırdım.

Yıllarca kurduğum hayallerimde, Molly ile evden kaçıp ormanda yaşırdık. Temiz pınarlardan su içerdik. Ormanda yemeğimizi avlar, bir ağacın kovuğunda uyurduk. Diğer tüm hayvanlar bizi, biz de onları tanırdık. Günlerimizi izlemek, koklamak, kazmak, keşfetmekle geçirirdik.

Bana dünyayı öğretirdi; karagâhın dışındaki, okuldan uzak, asfalt, tuğla, beton bulunmayan gerçek dünyayı. Yanımda onunla, vahşi hayvanların tüm sırlarını keşfedebilirdim.

Her ne kadar karagâhta ve daha sonra banliyöde yaşamış olsak da, dışarda kuşlar, böcekler, kaplumbağalar, balıklar, tavşanlar ve geyiklerle dolu nefes alan bir dünya olduğunu biliyordum. Bunu okuduğum kitaplardan ve Vahşi Krallık ve Jacques Cousteau'nun Denizaltı Dünyası gibi TV programlarından öğrenmişim ama daha da önemlisi, buna inanıyordum çünkü Molly doğayı duyabiliyor ve hissedebiliyordu.

O zamanlar gerçek dünya; sevmekte olduğum dünya, duyu menzilimin dışındaydı ama bir gün kaçacağımızı ve o vahşi yerlere gideceğimizi biliyordum. Orada Molly, sonunda benimle bütün hayvani güçlerini paylaşacaktı.

BÖLÜM 2

KEL BOĞAZ, KARA BAŞ VE BERBAT BACAĞ

Rüzgâr ve kış nedeniyle kurumuş olan çalılar arasında yalnız başıma, Avustralya taşrasının ortasında dikenli zemini olan bir bitki örtüsü içinde çömelmiş duruyordum. Derken birden, birinin orada olduğunu hissettim.

26 yaşımıdaydım, üniversiteden 5 yıl önce mezun olmuş-tum ve beş yıldır günlük bir gazetede, bilim ve çevre muhabiri olarak çalıştığım New Jersey'deki evimden, resmen dünyanın yarısı kadar uzak bir mesafedeydim. Ama şimdi, bir yüksek lisans öğrencisinin botanik araştırması için küçük bitkilerden numune alıyordum ve sapları kesen bıçağımın dışındaki tek ses, çalılıkların arasından esen rüzgâr ve mallee adı verilen bo-

dur okalıptüs ağaçlarıydı. Bir ses duyana kadar işime dalmış, çalışıyordum. Kafamı kaldırdığımda, yaklaşık 5 metre ötemde, kahverengi çimde rahatça dolaşan ve her biri bir insan kadar uzun olan üç dev kuş gördüm.

Onlar emulardı. Yaklaşık 2 metre boyunda, 35 kilo ağırlığında olan bu uçamayan kuşlar, güney yarımkürede, bambaşka bir dünyaya aitmiş gibi olan Avusturalya Kıtası'nın sembolü olarak, arması üzerindeki kangurunun yanında durmaktadır. Emular biraz da dinozoru andıran, yarı kuş, yarı memeli gibidirler. Kabarık, kahverengi tüyleri adeta saç gibi, yuvarlak gövdesinden iki yana sarkıyordu. Uzun siyah bir boyun, kaz gibi bir gaga ile adeta periskopu andıran boyunları vardır. Kanatları gelişmemiştir ve bunlar vücutlarına sanki sonradan eklenmiş komik bir parça gibi dururlar. Ancak güçlü, geriye doğru bükülebilen bacaklarıyla bir emu saatte 65 kilometre hızla koşabilir ve tek bir vuruşla sağlam bir çiti veya bir boynu kırabilir.

Onları gördüğüm anda, başımdan omurgama doğru bir sok dalgası yayıldı. Bu büyük hayvana daha önce hiç bu denli yakın olmamıştım, üstelik yabancı bir ülkede tek başımaydım. Büyülediğim kadar korkmuştum da. Uzun, pullu bacaklarını kaldırıp, büyük dinozor ayak parmaklarını kıvrıp tekrar yere bastıklarında zarafetleri, güçleri ve tuhaflıkları karşısında donup kalmış, nutkum tutulmuştu. Bale yapar gibi boyunlarını S şekline getirerek çim topladılar ve ardından tepeye doğru, yanımdan yürüyerek geçip yollarına devam ettiler. Bir süre sonra yuvarlak kahve kuru çalılar arasında gözden kayboldu.

Gittiklerinde ruh halimde bir değişiklik hissettim. Ama hayallerimin bile ötesinde bir hayat yoluna ilk defa bakmakta olduğumu o an anlayamamıştım. O an bunu fark edemezdim ama aslında bu tuhaf büyük kuşlar, yıllar önce bana Molly'nin ilham verdiği kaderimi hatırlatmışlardı ve dahası ilk cesur eylemimi gerçekleştirmemi sağlayarak bana bin kat fazlasını yaşama fırsatını sunacaklardı: Sevdiğim her şeyi geride bırakmak.

herkes benim deli olduğumu düşünmüştü. Annem dehşete düşmüştü ancak babam bunun içimdeki seyahat etme tutkusundan ortadan kaldıracağına dair onu ikna etti. Yüksek ücretli işimden, üniversitede gazetecilik okurken parçası olmayı hayal ettiğim ve dokuz kırsal kasabayı kapsayan muhabirlik işimden ayrılmıştım. Gazetecilik, Fransızca ve psikoloji olmak üzere üç ana dalı bitirip, üniversiteden mezun olduktan sonra; ülkede en fazla bilimsanı ve mühendis bulunduran bölgede bilim, çevre ve tıbbi konu alan acil çevre sorunları ile başa çıkıyordum. Günde 14 saat ve genellikle hafta sonları çalışıyordum ama daha fazlasını istiyordum. Çalışmalarım ödüller, zamlar ve özgürlük ile ödüllendirildi. Yetenekli editörler, akıllı iş arkadaşları ve iyi dostlarla çevrili hayatımda, ormandaki küçük kulübemde beş yabancı gelincik, iki muhabbet kuşu ve üniversitede tanıştığım parlak bir yazar olan sevdiğim adam Howard Mansfield ile yaşıyordum. Mutluydum.

Ve sonra hayatımı değiştiren o hediye geldi. Courier-News'ta beş yıl çalıştıktan sonra, artık ordudan emekli olmuş ve her zaman kahramanı olan babam bana Avustralya için bir uçak bileti aldı. Orayı hep görmeyi istiyordum. Avustralya'nın doğası ve hayvanları hayal gücünün ötesindedir. Dört ayak üzerinde tırıs giden antilop veya geyikler yerine, iki ayak üzerinde zıplayan ve bebeklerini karınlarındaki keselerde taşıyan kangurular vardır. Yumurtlayan memelilerden dikenli karıncayiyenler, şeritten bir kırbaç gibi uzun, yapışkan dilleri ile karıncaları yerler. Kunduz kuyruklu, ördek gagalı ornitorenkler, kendilerini perde-li ayaklarının bileklerinde bulunan zehirli dikenlerle savunurlar.

Ama bu hayvanları görmekten daha fazlasını yapmak istiyordum. Bana pek çok şey öğreten bu varlıklarla çalışmak ve mümkünse onlara yardım etmek istiyordum. Dünya çapında yapılan bilimsel ve koruma projeleri için meslek dışından insanlarla bu alanda çalışanları eşleştiren bir organizasyon keşfettim. Massachusetts merkezli bir sivil toplum kuruluşu olan Earthwatch, bir kişinin çalışma programına yönelik olarak

‘vatandaş bilimi’ gezileri teklifi sundu. Bu gezilerin her biri sadece birkaç hafta sürüyordu. Güney Avustralya eyaletinde bir projeye kaydoldum ve Chicago’daki Brookfield Hayvanat Bahçesi’nde bir koruma biyoloğu olan Dr. Pamela Parker’ın, Adelaide şehrinden iki saatlik sürüş mesafesinde bulunan Brookfield Koruma Parkı’nda nesli tükenmekte olan güneyli kıllı burun vombatların incelenmesi projesinde asistanı oldum.

Ender olarak vombatları görüyorduk. Koalalara benziyor ama ağaç üstünde yaşamak yerine, yerde açtıkları deliklerde yaşıyorlardı. Vombatlar utangaçtı ve zamanlarının çoğunu kaya gibi sert topraklarda kazdıkları geniş tünellerde geçiriyorlardı. Öğleden sonraları yuvalarının başına, güneş ışığının keyfini sürmek için çıktıklarında, onları uzaktan izleyebiliyorduk. Bazen onları yakalayıp ölçebiliyorduk ama genellikle habitatlarını gözlemliyor, yuvalarını haritalandırıyor ve sayılarını tahmin etmek için çöl sıcaklığında kurumuş, kare şeklindeki dışkılarını sayıyorduk. Ama her gün kanguruları görüyorduk ve her defasında bizi şaşırtmayı başarıyorlardı. Geceleri çadırımın içinde sık sık ortaya çıkan yumruk büyüklüğündeki örümceklerden, kuru kırmızı toprakta bir şekilde hayatta kalan bükülmüş akasya ağaçlarına kadar, çalışma alanındaki her canlı, bitki veya hayvan yeni bir dünyanın kapılarını açıyorlardı. Geceleri kamp ateşi üzerinde yemek pişiriyorduk. Outback’in² çalı gibi ağaçlarının altında kurduğumuz tentelerde uyuyorduk. Sabahları ise gri ve pembe papağan sürülerinin süslediği gündeğumunu izliyorduk. Çocukken kurduğum hayallerimi gerçekleştiriyordum. Vahşi doğada yaşıyor, hayvanların sırlarını keşfediyordum.

Öyle büyük bir hevesle ve azimle çalışmıştım ki iki haftanın sonunda ABD’ye dönme zamanım geldiğinde, Dr. Parker bana bir teklifte bulundu. Beni asistanı olarak işe alamazdı ve eve döndüğümde Avusturalya’ya geri dönebilmem için gere-

2 ÇN: Outback, Avustralya’nın geniş ve uzak iç bölgesidir.

ken bilet parasını da veremezdi. Ama eğer Brookfield Koruma Parkı'nda yaşayan hayvanlardan herhangi biri hakkında bağımsız araştırma yapmak istersem, kampında kalmama ve yemeğini paylaşmama izin verecekti. Eve döndüm ama sadece işimden istifa etmek ve Outback'e geri dönebilmek için.

Çocukken kurduğum vahşi ormanda yaşama hayalim ve Avusturalya fundalığında yaşamak arasında tek bir önemli fark vardı. Hayallerimde, bana yol göstermesi için akıl hocam vardı. Ama elbette, Molly çoktan gitmişti. Ben lisede okuyan küçük bir kızken, kırmızı cibinlikli yatağında, uykusunda huzur içinde öldü. Şimdi benim gibi yalnız, yönünü kaybetmiş ve deneyimsiz bir insanı, tanımadığım hayvanların ülkesine kim götürecekti?

Ne üzerine çalışabileceğime dair en ufak bir fikrim yoktu. Bu yüzden diğer insanlara çalışmalarında yardımcı olarak başladım; mesela bir yüksek lisans öğrencisi için bitki örnekleri toplarken, emuları ilk defa gördüğüm gündeki gibi. Genellikle kampta, her seferinde altı araştırmacı bulunurdu. Bazen bir kadının tilkiler üzerine yaptığı bir araştırma için kanıt topluyor, başka bir zaman ise doğal parkın çiftlik olduğu günlerden kalma dikenli telleri diğer kişilerle beraber temizliyordum. Üç emuyu tekrar gördüğümde, Dr. Parker'ın çalışması için vombat yuvalarını işaretlemek için çit dikiyorduk.

Parkın bir köşesine, bizden yaklaşık beş yüz metre öteye, sessizce geldiler. Bir okalıptüs ağacındaki kuş yuvası benzeri ökse otu gibi görünüyorlardı. Bir kere daha yaşadığım şok beni baştan aşağı sarsmıştı.

Çalıların arasında eğilerek, elimizdeki kameralar ve dürbünlerle yaklaştık. Ancak emular her zaman tetiktedirler. (Kuşların görme yeteneği bir insandan kırk kat daha fazladır.) Aralarından biri siyah boynunu gererek bize doğru ilerlediğinde aramızda yaklaşık yüz metre vardı. Yirmi beş metreye kadar

geldiğinde bu cesur kuş birden döndü ve koşmaya başladı. Bu sırada kuyruğunu kaldırdığını ve büyük sulu bir dışkı püskürttüğünü fark ettim. Daha sonra, bu üç emu bizi görmezden gelmeyi seçerek tepeye doğru yürüyerek uzaklaştı. Dışkıları inceledim ve içlerinde yeşil çizgili tohumlar olduğunu gördüm: Ökseotu tohumları! O anda, bundan sonra ne üzerine çalışacağımı bulmuştum. Emular, doğada önemli birer tohum dağıtıcıları mıdır? Hangi türleri yerler? Emu dışkıları tohumların daha iyi çimlenmesine yardımcı olur mu?

Günlerimi “emu dışkıları” bulmak için Outback’te dolaşarak geçirdim. Bunlar benim için, uzaydan dünyaya düşen meteorlar kadar değerli ve potansiyel olarak bilgilendiriciydi. Dışkıları toplar, çantalarla kampa geri götürür ve bulduğum tohumları tespit etmeye çalışırdım. Daha sonra tohumların yarısını içinden aldığım dışkıya geri bırakır, diğer yarısını ise ıslak kâğıt havluya yerleştirir ve bir grubun diğerinden daha iyi beslenip beslenmediğini takip ederdim.

Özellikle güneşli bir günün sonunda, bir kütük üzerinde biraz oturup dinlenmek için durdum. Karıncalar botlarımın üzerinde gezinirken mutlu ve özgür hissediyordum. Artık gezintilerimin bilimsel bir amacı vardı.

Gözlerimi karıncalardan ayırıp etrafa baktığımda emuları tekrar gördüm; otlanıyorlardı. Görünmeden onları daha uzun bir süre izlemeyi umarak bir çalının arkasına saklandım ama beni çoktan fark etmişlerdi. Aralarından bir tanesi bana doğru yürümeye başladı. Yaklaşık 20 metre yanıma kadar sokulup ardından doğruca koşarak kaçtı ve birden durdu. Diğer ikisi de önce yaklaşıp sonra aynı şeyi yaptılar. Üçü birden sanki beni bekler gibi duruyorlardı.

Bu bir meydan okuma mıydı? Bir davet? Bir test? Onlar da muhtemelen şunları merak ediyorlardı: Tehlikeli miyim? Onları kovalayacak mıyım? Ve eğer yapacak olursam ne kadar hızlı koşabilirim?

Saklanmaya çalışmanın nafile bir çaba olduğunu fark ettim. National Geographic'te yayınlanan ünlü şempanze çalışmaları ile tanınan çocukluk kahramanım Jane Goodall'un aynı sonuca varmış olduğunu hatırladım. Hayvanlar üzerine yaptığı çalışmaları gizlenerek yapmıyordu. Bunun yerine şempanzeler onun yanında kendilerini rahat hissedene kadar, sakince ve temas kurarak yapıyordu.

Bunun ardından, her gün aynı kıyafetleri giymeye başladım: Babamın ordudan kalma hâki renkli ceketini, kot pantolonumu ve kırmızı fularımı. Kuşların güvenini kazanmaya çalışıyordum: Ben geldim, zarar vermem. Daha ben onları görmeden çok önce beni görebileceklerini biliyordum.

O günden sonra onlarla daha sık karşılaşmaya başlamıştım. Yakında her gün onları görecektim. Birkaç hafta içinde, onları on metre; yani kızıl kahve irislerinin içinde simsiyah gözbebeklerini rahatça görebilecek, kanatlarının kıvrımını seçebilecek, yedikleri bitkilerin yapraklarındaki damarları ayırt edebilecek kadar yakından takip edebilir hâle gelmiştim.

Onları rahatlıkla birbirlerinden ayırabiliyordum. Bir tanesinin sağ bacağında uzun, kırmızı bir iz vardı. Ona Knackered (Berbat Bacak) adını verdim. (Avusturalya argosunda kullanılan "Knackered" kelimesini bir hayvanat bahçesi bakıcısından öğrenmiştim. "Berbat olmuş!" anlamına geliyordu ve o zamanlar tahmin ettiğimden çok daha kaba bir anlamı olduğunu sonradan öğrendim.) Muhtemelen yarısı nedeniyle, üçü arasından en fazla o oturuyordu. Kara Baş grubun lideri gibi görünüyordu ve en çok o önderlik ediyordu. Eminim ki onları ikinci görüşümde bana doğrudan yaklaşan da oydu. Kel Boğaz'ın ise boğazında siyah tüylerin seyrek olduğu beyazımsı bir leke vardı. Ürkek görünüyordu. Rüzgâr estiğinde ya da bir araba yaklaştığında ilk koşan o oluyordu.

Anatomik nedenlerden ötürü hepsinin erkek olduğunu düşünüyordum. Bir tanesi yumurtlayana kadar insanların bir

emunun cinsiyetini belirleyebilmesinin bir yolu yoktur. Ayrıca zaten bu harikulade varlıklardan ‘onlar’ diye de bahsedemezdim. Yine de tam yetişkin olmadıklarını biliyordum çünkü olgun kuşları süsleyen turkuaz boyun yamaları yoktu ve kesinlikle kardeşlerdi. Babalarının yanından -emularda yeşilimsi siyah yumurtaları erkekler kuluçkaya yatırır ve yumurtadan çıkan yirmi civcivle ilgilenir- sadece birkaç hafta ya da ay önce ayrılmışlardı. Benim gibi onlar da dünyayı keşfetmeye yeni başlamışlardı.

“*Acaba tüm gün boyunca ne yapıyorlar?*” diye merak ediyordum. Adelaide’ye yaptığımız nadir gezilerden birinde, üniversite kütüphanesini ziyaret ettim. Daha önce hiç kimse, bir grup vahşi emunun davranışlarını tanımlayan bilimsel bir makale yayınlamamıştı. Bu yüzden tohum çimlenmesi deneylerime devam ederken -ve evet, tohumlar bir emunun bağırsağından geçtikten sonra daha çabuk çimleniyorlardı- bu kuşların günlük yaşamlarının kaydını tutmak çalışmamın yeni odağı oldu.

Davranışlarının bir listesini geliştirdim: Yürümek, koşmak, oturmak, otlamak, seyretmek, temizlenmek vb. Her emunun yarım saat boyunca otuz saniyelik aralıklarla ne yaptığının envanterini çıkarıyor, sonraki yarım saat yaptıklarını anlatım olarak kaleme alıyordum. Bunu her gün, onları bulduğum andan, beni terk ettikleri ana kadar -ki hep terk ediyorlardı- devam ettirdim. Hiçbir zaman peşlerinden koşmadım -zaten bu çok manasız olurdu- ama gidişlerini seyretmek beni her defasında çok üzüyordu.

En sıradan hareketleri bile beni büyüliyordu. Oturup onları izlemek büyük bir keşifti. Önce dizlerinin -bir kuşun dizi insanın ayak bileğine benzer- ardından, beni şaşırtan bir biçimde göğüslerinin üstüne oturuyorlardı. İki farklı oturma pozisyonları olduğunu fark etmemiştim. Ayağa kalkışlarını seyretmek de bir o kadar ilginçti. Bacaklarının üzerinde dikiilirken, boyun ve göğüslerini kullanarak diz çökme pozisyonu-

na gelebilmek için ileriye doğru uzanıyor ve sonra zıplayarak ayaklarının üzerinde duruyorlardı.

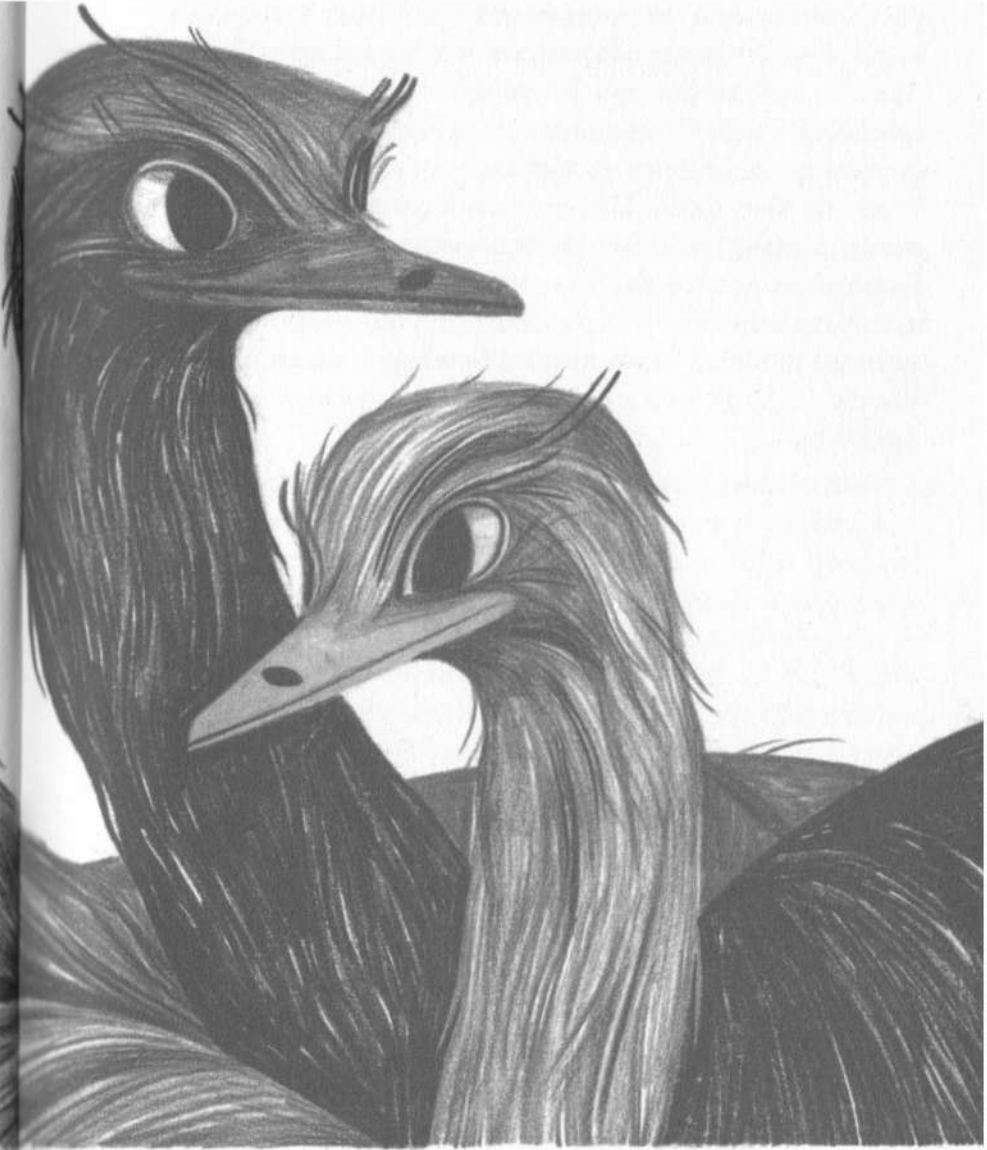
Su içişlerini izlemek de beklenmedik bir tecrübeydi. O kadar ki davranış listesine dahil etmiştim. Onları görmeden haftalar önceydi. Nadir bir Outback yağmurundan sonra, yoldaki bir su birikintisi önünde diz çökmüştüm. Birçok çöl hayvanı ihtiyaç duydukları suyu yiyeceklerinden alır, dolayısıyla onları su içerken görmeyi beklemiyordum. Tüylerini tımar edişlerini seyretmek hayret verici ve bir o kadar da keyifliydi. O kahverengi tüylerine çeki düzen verişlerini görmek harikaydı. Gagaları kabaca küçük tüylerinin arasında gezdirmeleri bana güneşli bir öğleden sonra babaannemin, kanepemizde saçlarını taramasını hatırlatmıştı. Bunun onlara ne kadar iyi geldiğini tahmin ederken, kendimi de bu rahatlatıcı, samimi eylemin bir parçası gibi hissettim.

Rüzgârın tüylerini savurduğu günlerde ise dans ederler, boyunlarını gökyüzüne uzatırlar, güçlü ayaklarıyla havaya sıçrarlardı. İçimde bunu sırf keyif olsun diye yaptıklarına dair bir his vardı. Bir mizah anlayışları da vardı. Bir gün, evinin dışındaki bir zincire bağlı olan korucunun köpeğine yaklaşımlarını izledim. Köpek çılgınlar gibi havlıyordu ancak cesur Kara Baş, baş ve omuzlarını dik tutarak hayvana doğru yaklaşmaya devam etti. Yaklaşık 15 metre yakınına gelince, Kara Baş küt kanatlarını öne doğru kaldırdı, boynunu yukarı uzattı, her iki ayağını yere vurarak havaya sıçradı ve bunu sonraki yaklaşık 40 saniye boyunca yapmaya devam etti. Ardından diğer ikisi de ona katılınca, köpek tamamen çıldırdı. Daha sonra, yaklaşık üç yüz metre boyunca ve köpeğin görüş alanı içinde yarıştılar ve sonra aniden, tüylerini gagaları ile düzeltmek için oturuverdiler. Sanki şakalarının başarısından dolayı kendilerini tebrik ediyorlardı. Cesaretlerinden ötürü utangaç Kel Boğaz ve yaralı Berbat Bacak'a hayran kalmıştım. Liderleri Kara Baş'ın düşmanı kızdırmaları için onlara büyük bir güven sağlamış olduğunu fark ettim.

Üçü bir grup olduklarının farkındaydılar. Ne zaman biri diğerlerinden uzaklaşırsa, etrafa göz atar, durumu değerlendirir ve aralarındaki mesafe yaklaşık yirmi beş metre oluncaya kadar koşar veya tırıs giderdi. Bir ay sonra, bazen Kara Baş'ın beş metre ve diğerlerinin on metre yanına kadar gidebildim.

Ben de rehberlik için Kara Baş'ı seçmiştim. Eğer bakışlarını yakalayabilseydim, onları takip ettiğim için mutlu olup olmadığını anlamaya çalışacaktım. Bir bakıma, onların peşinden gidebilmek için izin istiyordum. Öte yandan liderliğini kabul ederek, benim de onu lider seçtiğimi gösteriyorum. Bir keresinde gözümün tam içine baktığında nefesim kesildi. Kirli kıyafetlerime, bir sokak köpeğinin uzun zamandır taranmamış kürküne benzeyen saçlarıma rağmen bu dev, uçamayan kuşun gözündeki yansımamda kendimi ilk kez, gerçekten güzel hissettim.

**ZARAFETLERİ
GÜÇLERİ VE
TUHAFLIKLARI
KARŞISINDA
DONDUM,
NÜTKÜM TUTULDU.**

Alacakaranlık zamanı her zaman daha gergin olurlardı. Herhangi ani bir hareket, uzaktan gelen bir araba sesi, zıplayan bir kanguru veya uçan bir çadır -bir keresinde benimkiydi- hemen koşarak kaçmalarına neden olurdu. Sonuç olarak Berbat Bacak'ın bacağında bir yara vardı ve bir emu bile olsa, yaralı bir hayvan her zaman tetikte olmak zorundaydı. Ama tuhaf bir biçimde ilk koşan her zaman Kel Boğaz olurdu ve diğer ikisi onun peşinden hareketlendiğinde, onları yakalamayı hayal bile edemezdim. Her gece, uyku tulumuma girdiğimde, emuların nerede uyuduklarını merak etmeden duramıyordum. Dinlenebiliyorlar mıydı? Yoksa aralarından biri nöbetçi olarak uyanık mı kalıyordu? Diz mi çökmüşler, oturmuşlar mı ya da vatanımdaki ötücü minik kuşlar gibi tek ayak üstünde mi duruyorlardı? Siyah kafalarını küt kanatlarının altına mı sokuyorlardı?

Bazı sabahlar saat 4:00 gibi kalkar ve onları uyurken bulmak umuduyla arardım. Ama asla bulamadım. Bir akşam onları takip ettim ve onlar da kaçmadılar. Oturmaya karar verdiklerinde hava neredeyse tamamen kararmıştı, hepsi turuncu ve mor gökyüzünün altında bir gölgelik oluşturan dört bodur okalıptüsün altında aynı yöne bakıyordu. Onlarla olmaktan son derece mutlu bir hâlde, ben de oturdum. Ama karanlık etrafımızı sarmaya başladıkça, not almadığımın farkına vardım ve zamanı not etmek için fenerimi açtığım anda ayağa kalktılar ve kaçtılar.

Keyif dolu günler boyunca onları takip ettim. Binlerce sayfa veri toplamıştım. Bir gün daha önce hiç yapılmamış bir şeyi yaparak, sayıları ortaya döküp, gezinmek, otlamak, seyretmek, tımar için ne kadar zaman harcadıklarını hesapladım. Yardım için başka bir yere, bir fosil kazısına

gittiğimde, emuları takip etmek ve yokluğumda veri toplamak için bir gönüllü eğittim. Yetkin ve kararlı bir kızcağızdı. Ama bir şeyleri eksik yapmasından endişeleniyordum. Aslında kazı büyüleyiciydi ama çalışmam hakkındaki endişelerim galip geldi ve bölgeden bir gün erken ayrıldım. Geri döndüğümde gönüllüğümün yüzden fazla sayfa veri topladığını, emuları gayet iyi takip ettiğini gördüm. Emuları bulmak için bizzat yola düşmeden önce verilere şöyle bir göz gezdirdim. Alacakaranlıktı, rüzgârlı ve yağmurlu bir gündü ve kuşlar sık sık böyle havalarda gergin olur ve koşuştururlardı. Kendi kuralımı çiğnedim ve onların peşinden koşmaya çalıştım ama fırtınanın karanlığı içinde gözden kayboldular. Gittikçe artan yağmurdan sığınmak için kendimi bir çalılığa attım ve ağlamaya başladım.

Aslında istediğim şeyin bu emularla ilgili veriler olmadığını fark ettim. Ben sadece onlarla birlikte olmak istiyordum.

Altı ay hiç para kazanmadan çalışmak için hayli uzun bir zaman. En başından beri, altı ayın sonunda Birleşik Devletler'e dönmek gibi bir planım vardı. Yakında çadırımı toplayıp, Howard'ın bizim için küçük bir New Hampshire kasabasında kiraladığı ahır eve taşınacaktım. Parktan ayrılmadan beş gün önce, emuların yabani bir hardal tepesi yakınında oturduklarını gördüm. Berbat Bacak onlara doğru yaklaşırken bana baktı ve ardından iki kafa daha kalkarak bana döndü. Sanırım oturmalarının sebebi rüzgârın onları devirebilecek kadar kuvvetli olmasıydı. Ben rüzgârın şiddetini en aza indirmek için iki büklüm ilerlemeye çalışırken, onlar ağızlarına yabani hardal atıyor ve kendilerini tımar ediyorlardı. Rüzgâr yavaşladı ve öğle saatlerinde tekrar hareket etmeye başladık. Hep birlikte onları ilk gördüğüm noktaya doğru yürüyorduk. Dikenli bit-

kilerden oluşan denizi geçtik. Rezervin ana yolunu geçtik. Bir kamyon geçti ama ürkmediler. Kara Baş'ın üç metre yakınına gittim ve bakışlarını yakaladım. Sonra Kel Boğaz ve Berbat Bacak'a baktım. Daha önce onları hiç bu kadar sakın görme-miştim. "Bu gece mi?" diye düşündüm.

Gökyüzünde ay yoktu ve ben onları sonunda uyurken sey-redebilecek miydim?

Alacakaranlıkta bile hiçbirini koşmadı ve kaçmadı. Daha önce ziyaret etmediğim kalın bir çalılık alana girdik. Karanlıkta yaklaşık beş metre ötemde sadece Berbat Bacak'ı seçebili-yordum. Yarası birbirimizi tanıdığımız aylar boyunca etkileyici bir şekilde iyileşmişti ama her zaman ona karşı özel bir hassasi-yet hissediyordum ve karanlıkta ona bu kadar yaklaşmama izin verip güvenmesi benim için çok şey ifade ediyordu. Kel Boğaz ve Kara Baş'ın istikrarlı ayak seslerini duyabiliyordum.

Defterimin sayfalarını ve saatimi göremiyordum. Yıldızlar bile bulutlar tarafından gizlenmişti. Kuşların oturduğunu duy-dum: "Pat!" Sonra da göğüslerinin üstüne: Bir "Pat!" daha. Ne yaptıklarını duyabiliyordum ama göremiyordum: Büyük zırlı ayaklarını gövdelerinin altına kaydırmanın zorluğu, tüylerinin arasına soktukları gagalarının tatlı hırıltısı. Sonra, tam bir ses-sizlik. Veriler umurumda bile değildi. Önemli olan karanlıkta ve güvende hep beraber uyuyor olmamızdı.

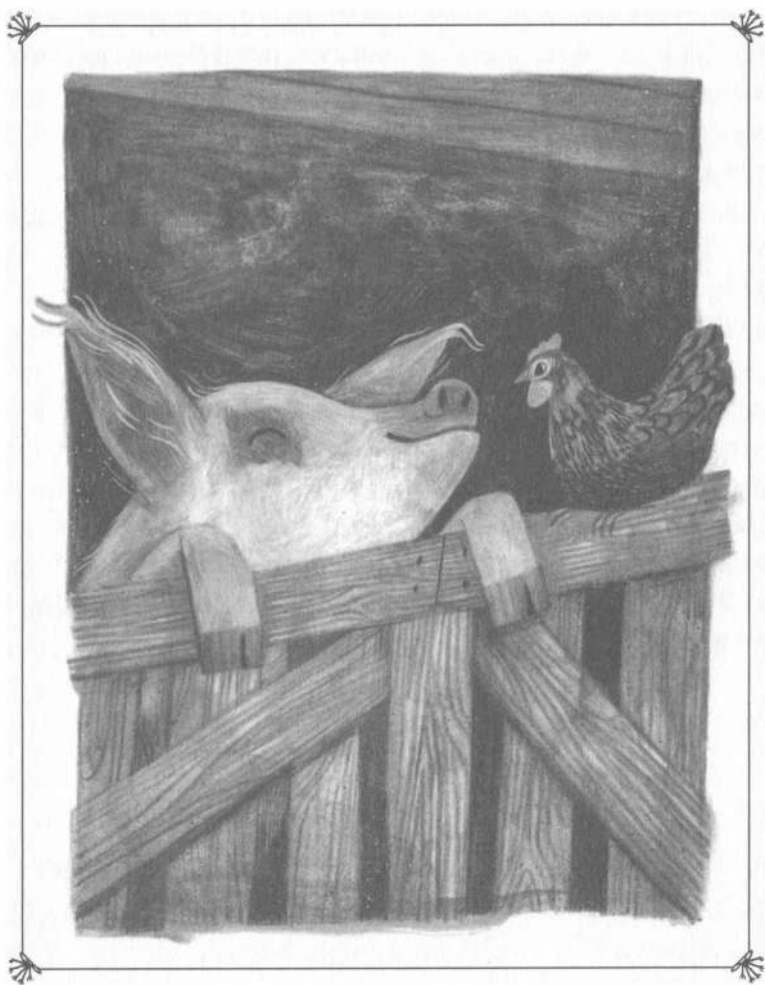

Dönmemden bir gün önce, onları şafak vaktinden karanlık çökene kadar takip ettim. Her ne kadar Howard'a geri dön-meyi, gelinciklerimi, muhabbet kuşlarımı, dostlarımı tekrar görmeyi dört gözle bekliyor olsam da emulardan ayrılıyor ol-mak içimi acıtiyordu. Bana yaşattıkları duyguların aynısını onlara yaşatabilmeyi diliyordum: Tüylerini tımar ederken ya-şadıkları sükûnetin yaydığı huzuru. Ruhlarındaki sevinçle,

rüzgârda baş-boyun dansı yaptıklarındaki neşeyi. Karınları ökseotu ile doluyken hissettikleri gibi bir tatmini.

Outback'te, davranışsal bir çalışmanın nasıl yapılacağından ayakkabıma işmeden nasıl tualeti yapabileceğime kadar pek çok şey öğrendim. Ormanda altı ay yaşadktan sonra, bir ofiste çalışmak veya bir patronun emirlerini yerine getirmek için asla külotlu tekrar çorap giyemeyeceğimi biliyordum. Artık hayatımın geri kalanını, hikâyeler beni nereye çağırırsa oraya giderek, hayvanlar hakkında yazarak geçireceğimi biliyordum. Hayatımı kurtaran Molly bana kaderimi göstermişti. Uzun, imkânsız bir şekilde geriye doğru bükülebilen bacaklarıyla emular, bu yolun ilk adımlarını onlarla atmama izin vermişlerdi.

Emular hakkında biriktirdiğim veriler yeniydi ama şaşırtıcı değildi. Aletler kullanarak ya da Jane Goodall'ın şempanzelerle yaptığı gibi başka emu gruplarına savaş açarak bu kuşları keşfetmemiştim. Ama emularla geçirdiğim son saatlerimde, bir yazar olarak benim için çok önemli olacak bir şey fark ettim. Herhangi bir hayvanın hayatını anlamak için sadece merak, beceri ve bilgi yeterli değildi. Molly ile kurduğum bağa da ihtiyacım vardı, yani sadece aklımı değil, aynı zamanda kalbimi de açmalıyım.

BÖLÜM 3

CHRISTOPHER HOGWOOD

Howard ve ben New Hampshire’da büyüdük. Ormanlarını ve sulak alanlarını, kısa, yoğun yazlarını, kızıl yapraklı sonbaharlarını ve ısıltılı, karla kaplı kışlarını çok severdik. İkimiz de serbest çalışabileceğimiz işler bulmuştuk: Dev böcekler ve keseli sıçanlarla ilgili dergi makaleleri yazmak için Yeni Zelanda’ya gitmiştim. Hawaîi ve Kaliforniya’da hayvanların iletişim becerileri üzerine çalışmalar yaptım ve Boston Globe’da doğa ile ilgili yazılarımin yayınlandığı bir köşem vardı. Howard düzenli olarak Yankee, Historic Preservation, American Heritage ve çeşitli gazeteler için yazıyordu. New Ipswich’in ana caddesinde bulunan evimizi kiraladığımız yaşlı ev sahiplerimizle hemen arkadaş olmuştuk. Kütüphanemiz ve notlarımız bu küçük alanı doldurduğunda,

daha küçük bir kasaba olan Hancock'da sekiz dönümlük ve iki ailelik bir çiftlik evinine taşındık. Burada bir dere, bir ahır, çitle çevrili bir alan vardı. Askeriyede geçen ve sık sık yer değiştirdiğimiz çocukluk yıllarımdan sonra, en sonunda bir yuva bulduğumu hissetmişim.

Howard'ın gelecekteki şehirleri konu alan ilk kitabı Cosmopolis'in yayınlanmasını kutladık. İlk kitabım -çocukluk kahramanlarıma, primatolog Jane Goodall, Dian Fossey ve Birute Galdikas'a bir övgü- için Doğu Afrika ve Borneo'ya araştırma gezilerine çıkmama sebep olacak bir sözleşme imzalamıştım. Bir arkadaşımızın çiftliğinde otuz insan, dört at, üç kedi, bir köpek ve yeni doğmuş bir tayın şahitliğinde evlendik.

Ama sonra her şey kötü gitmeye başladı.

İçinde yaşadığımız ev satışa çıktı. Kitabımı yayınlıyacak olan yayınevi sözleşmeyi feshetti. Yine de Afrika'ya gittim ama iki ay süren ve üç ülkeyi kapsayan bir araştırma gezisinin sonunda Jane Goodall söz verdiği gibi benimle çok uzakta olan kampında buluşamadı. Orada mahsur kaldım ve daha da kötüsü kitabım için gereken ilk bölüm de böylece yazılamadı. Hepsinden beteri, babam, kahramanım akciğer kanserinden ölüyordu. Sanki her şeyi bir anda kaybediyormuş hissine kapılmıştım. Evimizi, kitabımı, babamı...

Neredeyse hakkında hiçbir şey bilmediğimiz bir türün yavru hayvanını evlat edinmek için iyi bir zaman değildi.

Ancak kasvetli, lastiklerin arabanızın her tarafına çamur saçtığı ve kıştan kalan karın pis bir mendil gibi her yeri örttüğü bir mart gününde kendimizi, kucağımızda çok hasta, siyah beyaz benekli bir domuz yavrusu ile bulduk.

Domuzu almayı Howard kabul etti. Yakın bir kasabada

yaşayan çiftçi arkadaşlardan telefon geldiğinde Virginia'da babamın yanında idim. O bahar, tatlı dişi domuzlar, aralarında cüceler de olan birçok yavru doğurmuştu. Aralarındaki en küçüğü, diğerlerinin yarısı kadar bile değildi. Ahırdaki her hastalıktan, akan gözlerden, solucanlardan ve ishalden mustarıptı. Ona "Benekli şey!" diye sesleniyorlardı. Bu cücenin çiftçilerin ona verebileceğinden çok daha fazla ilgi, şefkat ve sevgiye ihtiyacı vardı. Ayrıca iyileşecek olsa bile, çiftlikte üretilen tüm domuzların kaderi olduğu üzere, kimse buzdolabında bu kadar küçük bir domuz istemezdi. Onu biz alabilir miydik?

Normalde, Howard bana bu telefonda bahsetmezdi. Hayvanların yarısını eve getireceğimden korktuğu için yerel hayvan barınağına girmeme bile izin vermezdi. Artık gelinciklerimiz yoktu ama Hancock'a taşındığımızdan bu yana, muhabbet kuşlarımızın yanına, sahipleri artık onu istemediği için aldığımız bir sultan papağanı, evsiz, koyu kırmızı yassı kuyruk bir papağan ve ev sahibimizin sevgi dolu ve eğlenceli gri beyaz kedisi katılmışlardı. O aralar Howard beni biraz olsun neşelendirmek için çaresizce çırpınıyordu. Bunun için aklına gelen en iyi şey bebek bir domuz sahiplenmek olmuştu.

Kayıtlarını sık sık New Hampshire Halk Radyosu'nda beğeni ile dinlediğimiz ve Klasik Müzik Akademisi'ni kuran şefin onuruna, ona Christopher Hogwood adını verdik. Ufaklığının tek ihtiyacının sıcak bir yuva, sevgi ve kardeşleri yüzünden hep itilip kakıldığı için aç kalan karnının doymasının yeterli olmasını umut ediyorduk.

Ama daha önce hiç yavru bir domuzumuz olmamıştı. Aslında, daha çok kendi annelerinin ilgilendiği gelinciklerimizin dışında, hiçbir zaman bir bebek yetiştirmemiştik. Chris'in hayatta kalabileceğinden bile emin değildik ve eğer yaşarsa, ne kadar büyüyeceğine dair hiçbir fikrimiz yoktu. Dahası domuzların çoğu altı aylıkken kesildiği için kaç yıl yaşayabileceğine dair de hiçbir fikrimiz yoktu.

Ancak en büyük sürpriz hasta yavru domuzcuk bizimle yaşamak üzere evimize geldiğinde gerçekleşecek ve Christopher Hogwood beni iyileştirmeye başlayacaktı.

Büyük tüylü kulakları ahıra yaklaşan ayak seslerimi duyduğunda Christopher Hogwood bana “Uhn. Uhn! UHN!” diye seslenirdi. Sanki beni görmek için sabırsızlanıyor gibi sesler çıkarırdı. Buluştuğumuzda ikimiz de mutlulukla cıvıldardık. Paletlerden ve iplerden yaptığımız geçici kapısını açıp, kahvaltısını elimle vermek için saman ve odun talaşlarına otururdum. Sonra bir yandan yuvarlak burnunun ucuyla çılginca çimleri karıştırır, bir yandan mırıldayarak kendi kendine oyunlar oynardı. Bunu yapmaktan sıkıldığında ise beraberce ağıla geri dönerdik ve şaşırtıcı derecede güçlü, ıslak burnunu kolumun altına doğru sokar ve birbirimize sarılırdık.

Biri deniz kabuğu pembesi, diğeri siyah kocaman harika kulakları, kıpır kıpır pembe burnu ve o sıralar bir reklamda oynayan ünlü köpek Spuds MacKenzie gibi tek gözünün üzerindeki siyah lekesiyle, Christopher o güne kadar gördüğüm en tatlı bebektir. Küçücük olması onu daha da sevimli hâle getiriyordu. Düşünsenize, her bir toynağı bir çeyreklik kadardı. Bir ayakkabı kutusuna sığacak kadar minikti! Ama vücudu küçücük olsa da kalbi kocamandı. Neşeli, meraklı ve harika bir iletişimciydi. Kısa sürede ihtiyaçlarını anlamayı başarmıştık: “Unh. Unh! UNH!” “Hemen gel buraya!” demekti. “Unh? Unh? Unh? Kahvaltıda ne var?” Sakin ve derinden gelen “Unh. Unh. Unh.” ise karnını okşamamı istediği anlamına geliyordu. (“Unhhhhhh” en keyif aldığı noktaya dokunduğum anlamındaydı.) “Riii!” diye ses çıkarması heyecanını gösterir, daha tiz bir tondan aynı sesi çıkarırsa endişelendiğini anlatırdı. Howard için özel merhaba homurtusu vardı, bana ise biraz

daha yüksek bir ton kullanıyordu. Beni resmen ayrık toynaklarının içine almıştı Onu o kadar çok seviyordum ki bu beni korkutuyordu.

Ne yazık ki bebeğimi tutarken yaşadığım bu derin mutluluk ebeveynlerim tarafından paylaşılmadı. Bana çok kızdılar. İstedikleri gibi olamıyordum. Üniversitedeyken orduya girmem için beni teşvik etmişlerdi. Reddetmemiştim. Uygun bir asker eş bulmam ümidiyle beni Washington Navy Town Club ve Washington DC'deki Army Navy Country Club'a üye yapmışlardı. Hayatımı geçirmeyi seçtiğim kişi onlar için bardağı taşıran son damlaydı. Howard gür, kıvrıcık saçları ve ilerici görüşleri ile onların görüşlerinin yanından bile geçmiyordu. Üstüne üstlük bir Yahudiydi; ben ise Metodist olarak yetiştirilmiştim. Ailesi orta sınıfa ait ve liberalken, benimki zengin ve muhafazakârdı. Düğünümüzden bir hafta sonra gelen zehir zemberek bir mektupla babam beni resmi olarak reddetti ve beni Shakespeare'in Hamlet eserindeki yılanı benzetti: "Babanın hayatını zehirleyen yılan." Ailem için farklı bir türdüm.

Bununla birlikte yaklaşık iki yıl sonra, California'daki teyzemden babamın hasta olduğunu ve ilk akciğer ameliyatını geçirdiğini duyduğumda, Walter Reed Ordu Tıp Merkezi'nde yanında olmak için Washington'a giden ilk uçağa bindim. Annem ve babam beni gördüklerine çok sevinmişlerdi ama kocam onların evinde hiçbir zaman hoş karşılanmadı; hatta babamın cenazesinde bile. Öldüğünde onun yanında olmama rağmen babam beni asla affettiğini söylemedi ve annem kendilerinden çok farklı bir hayatımın olması fikrini hiç kabul edemedi.

Ama insan ailemden ayrı olarak, Christopher ile aramızdaki farklar (Onun dört ayaklı benim iki ayaklı olmam; onun

toynaklarının olması vb.) ilişkimizde hiçbir sorun yaratmıyordu. O bir domuzdu ve onu tam da bu nedenle seviyordum; tıpkı Molly'yi köpek olmasına rağmen değil, köpek olduğu için sevdiğim gibi. Çok yakında Christopher'ın da büyük bir cömertlikle, sadece insan olduğum için beni kabul edeceğini, hatta belki de affedeceğini öğrenecektim.

Fiziksel farklılıklarımızın yanı sıra Cristopher ile aramda çok önemli bir başka fark daha bulunuyordu. Ben utangaçtım ama o değildi. Christopher arkadaşlık kurmayı seven, dışa dönük bir varlıktı ve sık sık yeni arkadaşlar edinmek için ağıldan kaçardı. Biz de ağılın derme çatma kapısını sağlam kalın bir lastikle sabitledik ama gelin görün ki Chris, bir domuzun yüksek zekâsı, esnek burun ve dudaklarıyla onları yerinden oynamayı başardı. Komşuları ziyaret etmek istiyordu.

“Bahçemizde bir domuz var! Bu sizin mi?” diye telefonla aranırdık ve onu almak için hemen kapıya fırlardım. Bazen saçım başım dağınık ve üzerimde hâlâ geceliğim olurdu. Özellikle çok iyi tanımadığım komşularımla sosyalleşmek için çok da uygun görünmezdim doğrusu. Ama her seferinde hoşgörüyle karşılanırdım çünkü oraya vardığımda Christopher çoktan ev sahiplerini büyülemiş olurdu. Onu kulaklarının arkasını kaşırlarken, göbeğini okşarlarken ya da ona yiyecek bir şeyler ikram ederlerken bulurdum. “Çok şirin! O kadar arkadaş canlısı ki!” derlerdi. Onun hakkındaki her şeyi öğrenmek isterlerdi. Daha önceleri konuşacak bir şeyler bulmakta zorlanırdım. İnsanların genellikle hakkında konuştukları çocuklar, arabalar, spor, moda, filmler gibi konularla ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Ama artık, eskiden katılmaktan çok korktuğum ev partilerinde bile, benim de anlatacaklarım oluyordu: Christopher'ın kaçışlarını nasıl zekice planladığı, domuzların sadece

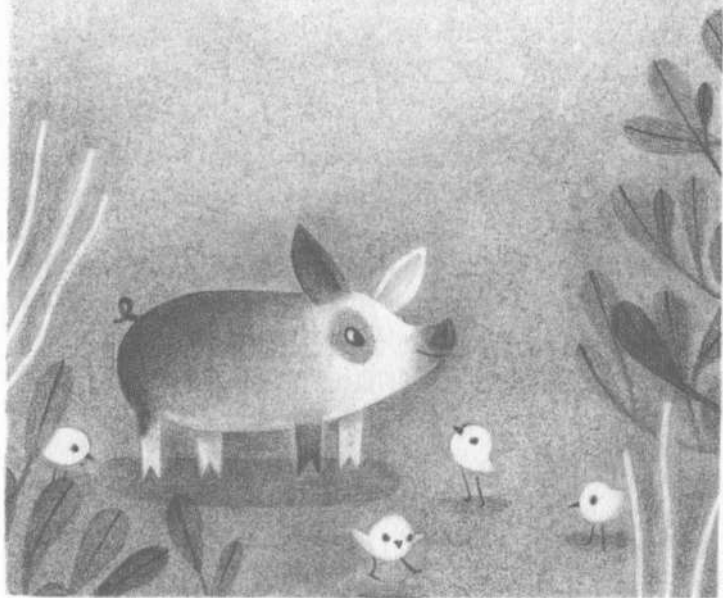
bireyleri tanımakla kalmayıp aynı zamanda onları yıllarca hatırladıkları, Chris'in karpuz kabuklarını nasıl sevdiği ancak soğanlardan nefret ettiği ve yemeğini bir çırpıda yutmak yerine nasıl özenle ve titizlikle seçip, her lokmayı dudaklarının ucuyla nazikçe yemek kabından aldığı... İnsanlar genellikle "onunla ne yapacağımızı" sorarlardı. "Ben vejetaryenim, kocam da bir Yahudi!" diye cevaplardım. "Kesinlikle onu yemeyeceğiz ama üniversitede okutmak için yurtdışına gönderebiliriz." Arada sırada arkadaşlarımızı "akşam yemeği ve gösteri" dediğimiz şeye davet ederdik. Eğer bayat simit, makarna, peynir, dondurma gibi yemek artıklarını getirirlerse, Christopher'ın bunları yemesini seyredebilirlerdi. Bu her zaman neşeli bir ortam yaratırdı. Amerikalılar israftan nefret eder ve Christopher'ın yemekten aldığı zevki izlemek bulaşıcıydı. Çok geçmeden, yabancı olan komşularımız arkadaşlarımıza dönüştüler.

Doğrusu Christopher'ın zamanlaması harikaydı çünkü artık kasabada toprak sahibiydik ve mucizevi bir şekilde yaşadığımız evi satın alabilmiştik. Sahipleri arazinin sekiz dönümden az olduğunu keşfedince fiyat bir anda düştü. Böylece, genç evli çiftlerin çoğu gibi evimize büyümekte olan yavru bir domuz ile demir atmış olduk ve ailemizi genişletmenin zamanının geldiğine karar verdik.

İlk gelenler Leydiler oldu. En sevdiğim arkadaşlarımdan biri, eve taşınma hediyesi olarak bize sekiz tane minik tavuk verdi. Rahibelerden oluşan küçük bir cemaate benziyorlardı. (Tabii neşeli, kırmızı ibikleri, turuncu gözleri ve pullu sarı ayakları olan rahibelerdi bunlar.) Etrafta özgürce dolaşıyor, böcek bulmak için yerleri eşeliyor, tavuk sesleri ile kendi aralarında mırıldanıyor, kucağımıza alıp onları sever ya da yiyecek bir şeyler veririz ümidiyle bizi gördüklerinde selamlamak için birbirleriyle yarışıyorlardı.

**Bize sevmeyi ve
hayatın sunduğu her
şeyin nasıl
sevilebileceğini öğretti;
hayat bir kova dolusu
sulu artık yemek
verse bile.**

Hemen ardından Tess aramıza katıldı. Çalkantılı bir geçmişe sahip, klasik anlamda güzel, siyah beyaz uzun tüyleri olan bir Border Collie. Sürü gütmek için yetiştirilmiş olan bu ırk, bağımsız, duygusal, inatçı ve zeki olması ile ünlüdür. Howard hep bir tane istemişti. Ama bu köpeklerin bir dezavantajı vardır. Koyun ve ineklerin yokluğunda, bu ırkların güdülerini böcekler ya da okul otobüsleri üzerinde tatmin etmeye çalıştıkları bilinmektedir. Sürekli uyarılmaya ihtiyaç duyarlar.

Tess, daha bir yavruyken, resmî bir akşam yemeği sırasında masanın üzerine atladıktan sonra, o zamanki sahipleri onu çok yakınımızda bulunan ve ünlü bir “hayvansever hanımefendi” olan Evelyn Naglie tarafından yönetilen bir hayvan kurtarma barınağına vermişlerdi. Bir kış günü Tess, bir çocukla top oynuyorken, o sırada yolda ilerleyen kar küreme aracını görmemişti. Tess yaklaşık bir yılını birçok ameliyata girip hayatta kalma mücadelesi ile geçirdi. Bunun ardından başka bir aile tarafından sahiplenilmişti ama çift ekonomik kriz nedeniyle evlerinden olunca barınağa geri dönmüştü. Onu Evelyn’den alıp eve götürdüğümüzde sadece iki yaşındaydı ama Tess çoktan bir ömre yetecek kadar acı, kayıp ve reddedilme yaşamıştı.

Sakat bacağına rağmen havaya sıçrayıp top ve frizbi yakalamakta usta bir atletti. İngilizceyi oldukça iyi biliyordu ve müthiş itaatkârdı. Ancak en sevdiği sporları -ki bu her saat başı oluyordu- oynadığımız zamanlar dışında Tess, Chris’in tersine insanlara karşı daha ihtiyatlıydı. Ona izin vermediğimiz sürece tuvaletini yapmaz ya da yemek yemezdi. Sevilmeye izin veriyordu ama konu hakkında şaşkın görünüyordu. Sanki evde sesinin çıkmasından hoşlanmayacağımızdan korkuyormuş gibi, haftalarca bir kere bile havlamadı. Yatmak için onu yatağıma davet ettiğimizde, şaşkınlık içinde inanmayan gözlerle bize baka kaldı. Örtüyü kaldırdığımızda yatağa sıçradı ama hemen ardından bunu istiyor olamayacağımızı düşünerek geri yere atladı.

Tess duygularını gösteremiyor gibi görünüyordu. Ama

bunu değiştirebileceğimizi biliyorduk. Sevgi, babamın kanserini iyileştirmemiş olabilirdi ama çok hasta minicik bir domuzu bir yıl içinde iyileştirebildiğini görmüştüm. Christopher artık yapılı, yaklaşık 110 kiloluk bir domuzdu ve büyümeye devam ediyordu. Muhakkak ki sevgimiz, güzel Tess'in geçmişinden gelen zulüm ve üzüntünün de üstesinden gelebilirdi.

Aynı hikâye kitaplarında olduğu gibi, köpeğin ardından çocuklar geldi. Ama alışlagelmiş biçimde değil.

Hiçbir zaman ocuk sahibi olmak istememiştim; küçük bir çocukken bile. Yavru köpek doğuramayacağımı keşfettiğim anda bebekleri listeden çıkarmıştım. Dünya'da zaten gereğinden fazla insan vardı. Howard ve ben büyüdükçe, edin-diğimiz arkadaşlarımızın çoğu ocuksuzdu ya da yaşlıydılar ve çocukları çoktan büyüümüştü. Yaşamımızda ocuk sahibi olmamış olmaktan hiç pişmanlık duymadım. Otuzuma geldiğimde hayat beni iyi bir kariyer, bir koca, bir ev, bir kedi, bir köpek, tavuklar, papağanlar ve ikinci yaşına ilerleyen bir-kaç yüz kiloluk bir domuzla kutsamıştı. Sayı olarak ailemiz aslında arkadaşlarımızınkinden çok daha büyüktü.

Christopher ikinci sonbaharına girdiğinde yeni bir alışkanlık geliştirdik. Artık o kadar büyük ve güçlüydü ki onu tas-mayla gezdirmek imkânsızdı. Ama tüm mahallenin katkıda bulunduğu bir kova dolusu sulu yemek ile onu arka bahçedeki geniş "domuz platosuna" kadar götürebiliyordum. Tess, ağzın-da frizbisiyle arkamızdan bizi takip ederdi. Onun da arkasına siyah tavuklar takılırlardı. Platoya vardığımızda sulu yemeği döker ve Christopher'ı özel yapım kayışına uzun bir ip ile bağlardım. O yemeğini yerken bir yandan onunla konuşur, bir yandan da Tess'e frizbisini atardım. Chris birden yemeğine ara verip, yuvarlak burnunu havaya diktiği ve homurdandığı o

ekim ayında da tam olarak bunu yapıyorduk. İki küçük sarışın kızın fişek gibi koşarak bize yaklaştıklarını gördüm.

“Bir attan bile daha havalı. Bu bir domuz!” diye bağırdı on yaşındaki küçük kız ve sonra bana, “Onu sevebilir miyiz?” diye sordu. Chris’in karnını okşayarak onun nasıl yan yatabileceğini gösterdim. Domuz mutlulukla homurdandığında, yumuşacık tüylü kulaklarının arkasında küçük eller belirdi. Onlara tomurcuklanan dişlerini, toynaklarını ve memelerini işaret ettim. Kızlar büyülenmişti.

Tabii ki Christopher da bu misafirlerden çok keyif almıştı. Tess ise kendisine frizbi atacak birkaç kişi daha ortaya çıktığı için gayet memnundu. Tavuk Leydiler sulu yemekten arta kalanları gagalamak için etrafımızı sardıklarında, kızların yakında, yandaki boş eve kiracı olarak taşınacaklarını öğrendim. Kötü giden bir boşanma sonrası doğdukları evi terk etmişlerdi ve yeni evleri ile ilgili hiç mutlu değillerdi. (Şimdiye kadar.)

Taşındıkları andan itibaren, on yaşındaki Kate ve yedi yaşındaki Jane hemen her gün evimize gelmeye başladılar. Sık sık Christopher’a sandviçler ve elmalar getirirlerdi. Daha sonra keşfettiğim üzere bunları sabah evden çıkarken alıp bize gelene kadar yemeden saklıyorlardı. “Okulda yesinler diye öğle yemeklerini uzun uzadıya neden paketliyorum hiç bilmiyorum.” diye itiraf etmişti anneleri Lila, “Doğrudan Christopher’ın ağzına da koyabilirim.” Belli aralıklarla, dondurmalarının insanlar için tehlikeli olduğuna hükmeder ve Christopher’a kaşıkla yedirmek konusunda ısrar ederlerdi. Chris arka ayaklarının üzerine kalkar, ön toynaklarını ahırın kapısına yaslar ve her bir kaşık için, artık kocaman bir mağara deliğine benzeyen ağzını sabırla açık tutup beklerdi. Kısa süre sonra kızları, başka hiçbir ziyaretçi için kullanmadığı ayırt edici yumuşak homurtularla karşılamaya başlamıştı.

Kate ve Jane ayrıca Pig Spa’yı da kurdular. Bir bahar günü Kate, Christopher’ın kuyruğunun ucundaki lüle tüyün taran-

ması gerektiğine karar verdi ve tabii tarandıktan sonra örgü yapılması da gerekiyordu. Onlu yaşlarının başında olan her kız çocuğunun şampuan kokan saç tokaları da hesaba katılınca, bu girişim kaçınılmaz olarak domuzumuz için bir güzelleşme seansına dönüştü. Sabunlu banyo seansları için mutfaktan kova kova sıcak su taşıyorduk. Toynaklarının daha parlak görünmesi için atlara uygulanan özel ürünler kullanıyorduk. Bu arada sabunlu su havuzuna memnuniyetle uzanan Christopher, su soğuk olmadığı sürece spa keyfine bayıldığını açıkça belli ediyordu. Su kazara soğuk olursa sanki boğazlanıyormuş gibi ciyaklıyor, biz de keyifli bir banyo yapabilmesi için koşarak mutfığa gidip sıcak su getiriyorduk. Sıcak su cildine dokunduğu anda bizi affediyordu.

Çok geçmeden başka çocuklar da bize katıldılar. Birçoğu düzenli gelmeye başlamıştı. Bazı komşularımız Iowa'dan ziyarete geldiklerinde muhakkak yanlarında torunlarını da getiriyorlardı. Tabii ki o eyalette domuz kıtlığı yoktu ama çocuklar daha önce hiç spa keyfi yapan bir domuz görmemişlerdi. Bu gençlerden biri olan harika, neşeli Kelly, kansere karşı verdiği savaşta ihtiyaç duyduğu kemoterapi seanslarından sonra ziyaretimize gelirdi. O zamanlar çok büyük ve burnunun bir dürtmesiyle koca bir odun yığını devirebilecek kadar güçlü olan Chris, ona her zaman çok yumuşak ve dikkatli davranırdı. Massachusetts'te de evleri olan iki erkek kardeş ve aileleri, günlerce kalan yemek artıkları dondurup, Chris'e vermek için Hancock'a getirirlerdi. Bir gün hem çocuklar hem domuzumuzun keyifle paylaştıkları taze çikolatalı çörekler getirdiler. O gün, hayatımda ilk kez, çocuklarla oynamanın ne kadar eğlenceli olduğunu öğrendim ve bunu her gün dört gözle bekler oldum.

Kate ve Jane'in annesi terapist olarak yeni bir kariyer yapmak için okula gitmeye başladığında, kızlar her gün okuldan hemen sonra bize gelmeye ve anneleri eve dönene kadar bizimle kalmaya başladılar. Howard, arada Jane ile birlikte fut-

bol maçlarına gidiyordu. Ben de Kate'e ev ödevlerinde yardım ediyordum. Kışın, Lila eve döndüğünde üşümesin diye, Howard gidip odun sobasını yakardı. Bizde yemek yerlerdi. Kızları kır gezintilerine çıkarırdık. Christopher'ın doğduğu çiftliği ziyarete giderdik. Bir keresinde kümeste yakaladığımız bir kokarcayı doğaya salmak için doğal yaşam parkına bile gittik. Vermont'taki bir astronomi kongresinde bir çadırda kaldık. Kurabiyeler pişirdik, kitaplar okuduk, birlikte tatil yaptık.

Leydiler neler olup bittiğinin farkına bizden önce vardılar. Eskiden arazimizin sınırına kadar giden tavuklarımız, artık iki arka bahçeyi birbirinden ayıran taş duvarın üstünden zıplayarak her tarafta gezinmeye başlamışlardı. Bir şekilde anlamışlardı: Her ne kadar akraba olmasak da Christopher Hogwood sayesinde, iki ayrı evde oturan insanlar tek bir hane halkı hâline gelmişlerdi.

Kendisi gibi Christopher'ın ünü de her geçen gün giderek büyüdü. Beş yaşına geldiğinde 317 kilo olmuştu. Aslında burada şaşılacak bir şey yoktu çünkü her yerden ona yemek geliyordu. Postacımız sebze artıklarını onun için toplar, bunları getirdiğinde alalım diye posta kutumuza sarı bir kart bırakırdı. Komşu kasabadaki peynir dükkânının sahibi, ekmek kabukları, çorba, domatesin ilk ve son dilimi gibi artıkları bir kovaya doldurur ve genellikle araya söyleyerek ona yedirirdi. Komşular ise peynir suyu, elma, fazla büyümüş kabaklarını taşırlardı.

Dünya çapında hayranları bile vardı. Çitalar, kar leoparları ve büyük beyaz köpekbalıkları üzerine yapacağımız araştırmalarda, yeni tanıştığım insanları etkilemek için güçlü domuzumuzun fotoğraflarını yanımda taşırdım. Yaşadığım yerde herkes ona öylesine hayrandı ki her seçimde bazı oy

pusulalarından onun ismi çıkardı.

Herkesi kendisine mıkknatıs gibi çeken Christopher'ın sırrı neydi? Lila çok sonraları bunu şu sözlerle özetlemişti: Büyük bir Buda stadıydı. Bize sevmeyi öğretti: Hayatın sunduğu her şeyin nasıl sevebileceğini; hayat bir kova dolusu sulu artık yemek verse bile.

Doğru. Chris yemeğini seviyordu. Kulaklarının arkasındaki yumuşak tüylerinin okşanmasını, spa keyfi yaparken ılık, sabunlu suyunun yarattığı hissi seviyordu. Arkadaşlık kurmayı seviyordu. Kim ya da ne olursa olsun Christopher her gelen misafiri sevgi ile homurdanarak karşıladı. Herkesin ona bu denli hayran kalmasına şaşmamalı.

Bu domuz Buda'nın toynaklarının dibinde geçirdiğim günler içinde, üstattan bu dünyanın bolluğunun keyfini ve tadını nasıl ıkarabileceğimi ben de öğrendim: Tende hissedilen güneşin sıcaklığı ve çocuklarla oyunlar oynayarak geçirilen zamanlar. Ayrıca, onun o kocaman kalbi ve iri vücudu, yaşadığım zntlerimin üstesinden gelmemi sağlamıştı. Bir mr boyu oradan oraya savrulan hayatımda Christopher Hogwood bana bir yuva vermişti. Ailem beni reddettikten sonra, akrabam olmayan insanlar, birçok farklı türden hayvan ve Christopher kendim için gerçek bir aile yaratmama yardım ettiler. Genlerden gelen ya da kan bağı ile değil, sevginin yarattığı bir aile.

BÖLÜM 4

CLARABELLE

Ormanda çömelmiş hâlde, yüzümden ter akarken, vahşi bir hayvanın yuvasından fırlayıp bana saldırmasını bekliyordum.

Daha sadece birkaç saat önce, fotoğrafçı Nic Bishop ile Güney Amerika'nın kuzeyindeki Fransız Guyanası'na gelmiştim. Mangrov Bataklıkları'nın ardından yoğun ormanlık alanlar üzerinden uçmuştuk. Bize anlatılana göre, buraya gece gelindiğinde, sizi en çok etkileyecek olan şey karanlıktı. Hindistan büyüklüğünde olan bu ülkede sadece 150 bin kişi yaşıyordu ve geri kalanı el değmemiş bakir tropik yağmur ormanlarıydı. Ama biz gündüz geldik ve hemen Hiram, Ohio'dan gelen biyolog Sam Marshall ile Trésor Réserve'e³ doğru yola çıktık. Bundan daha önce, kitaplarım için araştırma yapmak

3 ÇN: Fransız Guyanası'nda bir doğa koruma alanı.

üzere, üç farklı kıtada ormanlara gitmiş ve aslanlar, kaplanlar ve ayılarla karşılaşmıştım. Ama bu yolculuk farklıydı. Araştırmamızın konusu yine ekosistemin en güçlü yırtıcıları ve biyolojik aile gruplarının en büyük ve en heybetli üyelerinden biriydi ancak bu sefer örümceklerin peşindeydik. Sam aradığımız türü “Ormanın Kraliçesi” olarak tanımlamıştı: Dünya-daki en büyük tarantula, kuş yiyen Goliath. Gelişmiş bir dişi 113 gram ağırlığa kadar ulaşabiliyordu. Kafası bir kayısı kadar büyüyebilir, bacak açıklığı insan yüzünü kaplayabilecek kadar uzayabilirdi. Eğer Sam’ın bulduğu, yirmi metreye kadar uzayabilen ipeksi yuvasından koşarak çıkagelirse yüzümü kaplayabilirdi.

Düşüncesi bile çok rahatsız ediciydi. Her ne kadar hiçbir tarantulanın zehiri sağlıklı, yetişkin bir insan için ölümcül olmasa da Goliath 13 mm’lik siyah dişleriyle, ısırıldığında cilde kesinlikle zarar verir. Hele ki örümcek, avını felç eden zehirini enjekte etmeyi seçerse, ortaya çıkacak olan bulantı, terleme ve ağrı gününüzü mahvetmek için yeterli olur.

Buna rağmen, çamurun içinde, yüzü delikten sadece birkaç santim uzakta yere yatmış olan kızıl saçlı rehberimiz örümceğe dışarı çıkması için valvarıyordu: “Hadi dışarı gel, seninle tanışmak istiyorum!”

Sam bir yandan böcek sesleri çıkarırken -çünkü Goliath’ın tercih ettiği av kuşlar değil böceklerdir- ucuna böcek bağladığı bir sopayı yuvanın içine doğru soktu ve örümcek yemi kapana kadar bekledi. Örümcek yemi kapınca, “Bayağı kuvvetli!” diye yorum yaptı. Başındaki kaskın ışığı sayesinde, örümceğin dişi olduğunu görebiliyordu. Dişi tarantulalar erkeklerden daha büyüktür ve bazı türler otuz yıla kadar yaşayabilirler. Sopayı biraz daha kıpırdattı. Oyuktan bir tıslama sesi geldi. Kuş yiyen Goliathlar ön bacaklarının içindeki kılları birbirine sürterek bu tehditkâr sesi çıkarırlar; o da böyle yapmıştı. Sam bize bakış atarak “İşte geliyor.” dedi.

Kocaman örümcek delikten dışarı fırtına gibi çıktı. Yedi

eklemli sekiz bacağıının her biri, ormanın zeminindeki yaprakların üzerinde yüksek sesle çınladı. Başı küçük bir kivi büyüklüğündeydi ve karnı da bir Klementin mandalinası kadardı. Sam'ın bize anlattığına göre bu örümcek daha tam büyümemişti ve muhtemelen iki yaşındaydı. Yine de bu genç, kendisinden dört bin kat daha ağır olan üç canavarla yüzleşmek için korkusuzca ileriye doğru atıldı.

Ortada bir av olmadığını anlayınca tünelin ağzına doğru geri döndü, örümcek içgüdüleri tamamen tetikteydi. Sekiz gözü körelmişti ama bunun bir önemi yoktu. Ayaklarıyla koku alabiliyordu. Bacaklarındaki özel kıllarla tadabiliyordu. İpekten halısının üzerine bastığında, vücudunu yuvasına siper yaptı. En küçük böceklerin yürümelerinden gelen titreşimleri bile algılayabilirdi.

Orada olduğumuzu biliyordu. Sam bundan emindi. Ama hiç korkmuyordu.

Bir kaplan ile karşılaşmak kadar etkileyici bir andı. Hoş kaplanlar hakkında örümceklere nazaran daha çok şey biliyordum. Tabii ki çok sayıda örümcek görmüştüm ama hiçbirine bu kadar yaklaşmamıştım ve bu değişmek üzereydi.

“Vur! Vur! Vur!” Nic ile onun yanında çömelmiş dururken, Sam de bize feneri yardımıyla izlediği başka bir kuş yiyen Goliath yuvasında olanları aktarıyordu. Örümcek sopasına saldırıyordu. “Geri çekiliyor!Vuruyor!”

Nihayet, biraz da hayal kırıklığıyla, “Dışarı çıkıp bizimle oynamayacak.” dedi Sam. “Şahlandı ve benden pek hoşlanmadı.” Tehdit edildiklerinde, tarantulalar arka ayakları üzerinde dikilirler ve kara kuşak sahibi bir karate ustası gibi saldırmaya hazır olarak ön ayaklarını havaya kaldırırılar. Hatta bazen

ucundan zehir akan siyah dişlerini sergilerler.

Sam ısırılmaktan korkmuyordu, tarantulaları incelediği yirmi yıl içinde bir kere bile ısırılmamıştı ama yine de yüzünü hızlıca deliğin önünden çekti. “Kıllarını fırlatmaya hazırlanıyor.” diye açıkladı. Kızgın bir Goliath, ısırarak yerine havada süzulebilen ve saldırganın gözlerine, burnuna ve cildine girerek saatlerce sürebilecek ağrı ve kaşıntıya neden olan karın kıl-larını fırlatabilirler.

Bu Sam’in isteyeceği son şeydi çünkü bizim gibi o da iki gündür devam eden yuva arayışımızda kene ve pireler gibi diğer omurgasızların ısırıklarına maruz kaldığı için ciddi şekilde kaşınıyordu. Sam, bizi bu yağmur ormanının kendi örümcek laboratuvarına sahip olan “Ohio’daki ormandan daha iyi” olduğu konusunda temin etse de kaşıntı, şişme ve kas ağrı-ları ile başa çıkabilmek için her gece bol miktarda Benadryl ve Exedrin alıyorduk. Yine de Nic ve benim için, günler yoru-cu olduğu kadar heyecan vericiydi. Fransız Guyanası ile ilgili tuttuğum günlüğüme üçüncü günün sonunda, “Her tarafım ağrıyor. Ter içinde, kirle kaplıyız ve vücudumuza yapışan ke-nelerden o kadar bıktık ki artık onları aramak için bile uğraş-mıyoruz.” diye yazmıştım. Kuş yiyenlerin yaşadığı delikler genellikle kırk beş derecelik ya da daha dik yamaçlarda, dev ve kaygan ıslak yapraklar ve ayakta durmayı iyice zorlaştıran çü-rümekte olan kütüklerle kaplı zeminlerde bulunuyordu. Cil-di delebilen sadece iki tür dikenli bitki olmasına rağmen -biri bir tür palmye, diğeri bir tür asma- bunlarla sıklıkla karşıla-şıyorduk ve sıcaklığın 35 derece, nemin yüzde 90 olduğu bu ortamda, küçük yaralar bile hızla ve ciddi bir şekilde enfekte olabiliyordu. Her kahverengi yaprak aynı zamanda bir eşeka-rısı yuvası olma riskini taşıyordu (Sam ikinci günümüzde bir eşekarısı tarafından sokuldu.) ve düşen yapraklar ve devrilmiş ağaçların arasında, ölümcül engerek yılanları gizleniyordu.

Bu yüzden her günün sonunda, kaldığımız ve doğa merke-z-i olan Emerald Jungle Village’a geri dönmek büyük bir mut-

luluktu. Hollandalı doğa bilimci Joep Moonen ve eşi Marijke tarafından işletilen otel, sıcak duşları ve sivrisineklerden koruyan cibinlikli yatakları olan, beyaz badanalı, kalay çatılı konuk odalarına sahipti. Geniş arazi, yağmur ormanı bitkilerinin yarattığı etkileyici bahçeleri olan patikalarla kaplıydı. Hepsinden güzeli, böyle bir konforun ortasında, hatta odalarımızda bile hayvanlar geziyordu. Gecko kertenkeleleri dış ve iç duvarlarda bir aşağı bir yukarı inip çıkıyorlardı. Bir karakurbağası duşumuzda yaşıyordu. Bir sabah ayağa kalkmadan önce, yatağımdan küçük bir yılanın saklandığı yerden çıkıp, ayakkabılarımdan birinin içine girişini izledim. Doğal olarak Sam, yaşam alanlarımızın her kuytu köşesini belki bir tarantula bulur ümidiyle kontrol etmeye hevesliydi. Nitekim hemen odasının dışında, kiremitli verandada, saksıya dikilmiş bir ananasın yanında bir tane buldu.

Bir öğleden sonra “Hey bakın! Bir avicularium!” diye seslendi Sam.

“Kalemini ödünç alabilir miyim?” diye sordu. Bunu not almak için istememişti. Kalemi tırtıklı, ananas benzeri yaprakların arasına yerleştirdi ve çocuk yumruğu büyülüğündeki bir tarantulanın avucunun içine doğru gelmesini sağladı.

Bana, “Sy, onu tutmak ister misin?” diye sordu.

**İnsanlar
örümcek
korkusu ile
doğmazlar.**

İnsanlar örümcek korkusu ile doğmazlar -her türlü psikolojik test bunu kanıtlamıştır- ancak araknofobi, edinilmesi son derece kolay bir fobidir. Bir çocuğa veya bir hayvana zararsız bir çiçek de dahil olmak üzere her şeyden korkmasını öğretebilirsiniz. Ancak deneylerde, insanların ve maymunların bir örümcek veya yılandan korkmayı, bir bitkiden korkmayı öğrendiklerinden çok daha hızlı öğrendikleri kanıtlanmıştır.

Çoğu Amerikalı gibi ben de bir sürü kötü örümcek hikâyesi dinleyerek büyümüştüm. Gençliğimde ve yetişkinlikte birkaç kez, sabahları bedenimde büyük kırmızı bir yumru ile uyan-
dığımda, doktorlar sorunu örümcek ısırığı olarak teşhis etmiş-
ti. (Sam bunun yanlış bir teşhis olduğu konusunda ısrarcıydı.)
Bu da örümceklerin hiçbir kışkırtma olmadan kafalarına estiği
gibi ve hatta gizlice yatağa saklanıp ısırabildikleri izlenimi ya-
ratıyordu. Büyüme çağlarımda annem, bir çingiraklı yılandan
15 kat daha zehirli olduğunu söylediği karadul hakkında beni
uyarırdı. Avustralya'da karadullarla yakından ilişkili bir tür
olan ve özellikle tuvalet gibi karanlık yerleri sevdikleri için in-
sanları daha sık ısırarak kırmızı sırtlı örümceklere dikkat etme-
yi öğrenmiştim. Sam, elime canlı vahşi bir tarantula koymayı
teklif ettiği anda bu bilgilerin hepsi beynimde saklandıkları
yerden dışarı fırladılar. Ama daha cevap bile veremedem avucu-
mu uzattığının farkına vardım.

Sam, kalemimi kullanarak, karnının arkasını hafifçe ittir-
di ve örümcek önce bir siyah kıllı bacağını, sonra bir diğerini
ve ardında hepsini uzatarak avucumun içinde dikildi. Ayakla-
rının ucundaki kancalı eklemler, küçüklüğümde elimde tut-
tuğum Japon böcekleri gibi cildimde belli belirsiz bir batma
hissi yarattı. Onu hayran hayran izlerken bir an için durdu.
Saçlarına fön çekilmiş gibi görünen bir güzellikti, muhteşem
bir pedikür yaptırmış gibi ayaklarının uçları parlak, pembe
renkteydi. Tam da bu sebeple onun türü pembe ayaklı taran-
tula olarak anılıyordu. İstisnai derecede uysaldırlar ve nadiren
ısıırırlar. Kılları da genellikle tahriş edici değildir. Yürümeye
başladı. İlk önce yavaşça, ön bacaklarıyla öne doğru adım attı,
tıpkı ilk kaplumbağam Bayan Yellow Eyes'in çocukken yaptığı
gibi sağ avucumdan sol avucuma geçti. Tarantula muhtemelen
kaplumbağam kadar ağırdı.

Sonra birden harika bir şey oldu. Onu elimde tutarken,
kelimenin tam anlamıyla bu yaratıkla bir bağ kurdum. Ar-
tık onu gerçekten büyük bir örümcek olarak değil küçük bir

hayvan olarak görüyordum. Tabii ki her ikisi de doğruydı. Hayvan kavramı sadece memelileri değil kuşları, sürüngeneri, yüzergezerleri, böcekleri, balıkları, örümcekleri ve daha fazlasını içerir. Ama belki de tarantula bir sincap gibi tüylü ve ele gelecek kadar büyük olduğu için, şimdi onu ve örümcek akrabalarını yeni bir açıdan görüyordum. O eşsiz bir bireydi ve elimdeyken benim korumam altındaydı. Yumuşak, yavaş ve dikkatle cildimin üzerinde yürümesini izlerken içimden bir şefkat dalgası yükseldi.

Sonra birden hızlanmaya başladı. Ne yapıyordu? “Hızlanırlar ve bazen toplanıp sıçrarlar.” dedi Sam. Bu laboratuvarında gerçekleştiğinde, öğrencilerine üzerlerine uçan bir tarantula konmasını istemiyorlarsa uzaklaşmalarını önerirdi. Her ne kadar pembe ayaklı tarantulalar ipeksi yuvalarını binaların saçaklarına, çalılara ve ananas bitkilerinin yapraklarına inşa etseler de, ağaçlara ait olduklarını bilirler ve tehdit hissedерlerse genellikle yukarı doğru kaçarlar. Gerilmiştim, hatta o kadar gerilmiştim ki titremeye başladım. Ama endişemin nedeni örümceğin yüzüme sıçrayabilecek olması değildi. Eğer zıplarsa, bu güzel, yumuşak hayvanın kiremitli verandaya düşüp kendine zarar verebileceğinden korkuyordum. Tüm örümcekler gibi iskeleti dışarıda olduğundan, bu düşüş iskeletini kırabilirdi. Güzel bir vahşi yaratık hayatını kaybedebilirdi ve bu benim yüzümden olurdu.

“Sanırım onu geri koysam iyi olur.” dedim ve Sam’in eline geri verdim. O da onu yerine, ipeksi evinin bulunduğu bitkiye bıraktı.

Nüfus sayımından döndüğümüz o akşam, hâlâ oradaydı. “Bence artık evcil bir tarantulamız var.” dedi Sam. Ona Clarelle adını vermişti. Güzel ve zarif bir bayan için uygun bir isimdi. Sam’in anlatımına göre tarantulalar, ister ağaçlarda is-

ter toprak zeminde olsun, evlerini taze, kuru ipekle kaplayan düzenli, küçük ev hanımlarıydı. “Sıradan Martha Stewarts gibiler!” demişti Sam. Örümcekler kirli, pis “böcekler” olarak adlandırılırsalar da tarantulalar kediler kadar tertemizdir. Vücutlarındaki herhangi bir kiri, bacaklarındaki tüyleri titizlikle, ağızlarındaki dişleri tarak gibi kullanarak dikkatle temizler.

Clarabelle’e giderek daha çok bağlanıyorduk. Sabahları ve akşamları, iyi olduğundan emin olmak için onu kontrol ediyorduk. Aslında tarantulalar düşmanlarına karşı iyi silahlandırılmış varlıklardır ama yine de bazen yenik düşerler. Bazen, çevik bir memeli -özellikle sabırlı bir maymun veya son derece dayanıklı bir koati- bir tarantulayı deliğinden çıkarmak ve yemek için onun tahriş edici tüylerine karşı koyabilir. Bazen bunu kuşlar da başarır. Sinek kuşu büyüklüğünde uçan bir böcek olan dişi pepsisler, tarantulaları sokarak felç eder, sonra etlerine yumurtalarını bırakırlar. Böylece yavruları yumurtadan çıktıklarında larvalar yaşayan örümceği yiyerek kendilerine ziyafet çekerler. Gün içinde bazen Clarabelle için endişeleniyordum ve bu yüzden döndüğümüzde onu ananasın dibindeki yuvasında bulmak beni çok rahatlatıyordu.

“Acaba Clarabelle de bizi tanıyor mu?” diye düşünmekten kendimi alamıyordum. “Örümcekler de hepimiz gibi birer bireydir.” demişti Sam. On üç yaşından beri evcil hayvan olarak tarantula beslemişti ve Ohio’daki laboratuvarında daha yüzlerce tarantulası vardı. Sam, onlarla etkileşim kurduğu yıllar boyunca, aynı tür içinde bazı bireylerin sakin, bazılarının sinirli olduğunu öğrenmişti. Bazılarının zamanla davranışları değişir ve yanlarına gittiğinde sakinleşirlerdi. Daha sonraları Nic ile tarantula laboratuvarını ziyaret ettim. Öğrencilerinden biri, Sam içeri girdiğinde olağandışı bir şey yaşandığını belirtti. Tarantulalarının çoğu doğal olarak kör olsa da Sam-ama sadece Sam- odaya girdiğinde, beş yüz tarantulanın teraryumlarında dönerek ona yöneldiklerine şahit olmuştu.

Günler geçtikçe, Clarabelle de onu elimize aldığımızda daha sakin davranmaya başladı. Bu elbette bize gittikçe daha çok alışıyor olmasından kaynaklanıyor olabilirdi. Belki de farkında olmadan, bize sakin kalmayı ve bir örümcek tutmanın ne kadar kolay olabileceğini öğretiyordu. Üçümüz de bu küçük vahşi hayvanla çok yakından etkileşim kurmuştuk ve o da bize, Emerald Jungle Village'da kendimizi evimizdeymiş gibi hissettiriyordu.

Bir gün Nic, ona bir çayır çekirgesi attı ve yerken fotoğraflarını çekti. Çoğu örümcek, felç eden zehirlerini avlarına enjekte ettikten sonra, yemeği sıvılaştırmak için midelerinden gelen sıvıyı kurbanın içine pompalar, daha sonra emer ve kupkuru kalan deriyi bir köşeye fırlatır. Tarantulalar ise farklıdır. Clarabelle zehirli dişleriyle yemeğini yere serdi. Her ne kadar cırcır böceğinin yakın akrabası olan çekirge için üzülsem de Clarabelle'e bir şey verebilmiş olduğumuz için sevinmiştim. Çünkü kendisinin de sunabileceği çok şeyi vardı ve yakında bir örümcek elçisi olacaktı.

Fransız Guyanası'ndaki son günümüzde Sam, Clarabelle'i karton bir kutuya koydu. Trésor Réserve'e yaptığımız son gezimizde onu da yanımıza aldık. Dönüşte en başta bulunduğu saksı bitkisinin dibine geri bırakılacaktı. Ancak ilk iş olarak Sam, onun gibi küçük ama önemli bazı insanlarla bir toplantı düzenledi.

Ormana giden patikanın başında bekleyen bu önemli kişiler, altı ila on yaş aralığında, yakındaki Roura Köyü'nde bulunan yerel okuldan gelmiş olan dokuz çocuktü. Fransızca konuşan Joep onları Sam ile tanıştırdı. "On voit aujourd'hui Dr. Marshall." Ancak Sam, bir an önce gerçek onur konusunu tanıştırmak için sabırsızlanıyordu. Karton kutuyu sırt çan-

tasından çıkararak kapağı dikkatlice açtı. Önce bir kıllı bacak yavaşça kutunun kenarında belirdi ardından diğer bacaklar görüldü ve Clarabelle sakince Sam'in avucunun içine geldi.

“Qui veut la toucher?” diye sordu çocuklara.

“Kim dokunmak ister?”

Bir süre kimse konuşmadı. Küçük bir kız az önce örümceklerden korktuğunu dile getirmişti. Ama sonra beyzbol şapkalı, on yaşında bir çocuk elini kaldırdı. Sam, ona Clarabelle'in içine girmesine izin vermek için avucunu nasıl uzatacağını gösterdi. O kadar nazik ve dikkatli hareket ediyordu ki kısa süre sonra onu tutmak için, aralarında korkan kızın da olduğu dokuz küçük avuç ileri doğru uzandı. Nic o gün kitabımız için birçok fotoğraf çekti. Hâlâ bu çocukların ellerine bakmayı severim: Bazılarının birkaç dakika önce nedensiz yere korktuğu ama daha sonra nazikçe bu yaratığın ayaklarını karşılamaya uzanan kahverengi, pembe eller. Fotoğraflardan birinde, üç kız, Clarabelle'in avuçlarının üstünde dolaşmasına izin vermek için bir araya gelmişlerdi. Gözleri, dikkat ve saygıyla örümceğin üzerindeydi. Yüzleri, sadece küçük, sevimli bir hayvanı elinde tutmanın verebileceği huzur ve bütünlük duygusu ile rahattı. Doğdukları topraklardaki ormanda yaşayan vahşi bir yaratığı tamamen yeni bir bakış açısı ile tanımışlardı. O gün saçları düzgünce atkuyruğu yapılmış küçük bir kızın sessizce şöyle fısıldadığını duymuştum, “Elle est belle, le monstre.” “Bu canavar çok güzel.”

Clarabelle, onu elimde tutmama izin vererek daha önce hiç bilmediğim örümcek dünyasının kapılarını açmıştı. Büyüklüğü, olağanüstü güzelliğinin sadece en belirgin yönüydü. Tüm örümcekler gibi, şaşırtıcı süper güçlere sahipti. İskeleti dışarda olduğu için, dış örtüsünü -ve hatta ağzının, midesinin ve

akciğerlerinin astarını- üzerinden atıyordu. Bacaklarından biri yaralanacak olursa, onu sökebiliyor, yiyebiliyor ve yerine yeni bir tanesinin oluşmasını sağlayabiliyordu. Kendi vücudundan ipek çıkarabiliyor ve bu eylemle başta sıvı olan şeyi, pamuktan daha yumuşak ama çelikten daha güçlü bir katı maddeye dönüştürebiliyordu.

Böylesine özel yeteneklere sahip yaratıklar ülkemde çok yaygındı ama onların farkına varmadan yanlarından geçip gitmişim. Mesela Hancock'taki bodrum katımızda, uzun gövdeli ve zarif bacaklı, baş aşağı asılı duran ve onlara dokunduğunuzda ağlarını titreştiren örümceklerimiz vardı. Odun yığınlarının arasında, sık sık mükemmel gözlere sahip ve bizi fark ettiklerinde bir kenara sıçrayan örümcekler bulurduk. Ahırda yaşayan birçok örümcek de vardı ve aralarından biri Christopher'ın çitine ağ kurduğu zaman bu görüntü bana Charlotte'un Sevgi Ağı'ndan⁴ bir sahneyi hatırlatmıştı. Tabii ki, bir örümceğe asla zarar vermedim. Hatta çiftlik evimizde, ortalığı onların ağlarını tehlikeye atacak kadar süpürmezdim ve eğer bir örümcek rahatsız edici bir yerde ortaya çıktıysa -küvette ya da yastığımda- Howard ya da ben bu güzel yaratığı bir yoğurt kabıyla dikkatlice yakalayıp dışarıya taşıyorduk.

Belki çok küçük olduklarından, ya da çok yaygın bulundukları için veya belki de omurgasızlar sınıfına ait oldukları için, kuşlar, memeliler ve sürüngenler gibi çok daha iyi tanıdığım hayvanların aksine, daha önce hiç örümcekler üzerine kafa yormamıştım.

Ama artık Clarabelle sayesinde, evin en sıradan köşeleri bile benim için yeni bir anlam kazanmıştı. Dünya tahmin ettiğimden daha fazla hayat doluydu ve en az kendi yaşamlarımızı sevdiğimiz gibi, kendi yaşamlarını seven küçük yaratıkların ruhları ile zengindi.

4 ÇN: Charlotte'un Sevgi Ağı, E. B. White tarafından yazılan bir 1952 yılı Amerikan çocuk romanı.

BÖLÜM 5

NOEL GELİNCİĞİ

Yılbaşı sabahıydı ve tavuk sürüsü için geleneksel bayram zamanıydı. Tess, evde ödül kemiğini keyifle kemiriyor ve Christopher da ağılda sıcak sulu püresini yiyorken ben de her yılbaşı tatiline başladığımızda yaptığım gibi, Leydiler'e bir kâse sıcak, taze patlamış mısır götürdüm. Ama o sabah tatsız bir sürprizle karşılaştım. Dominik cinsi, yaşlı, siyah beyaz bir tavuk olan Leydilerim'den biri yerde ölü yatıyordu ve kafası da kümesin ucundaki deliğe sıkışmıştı.

Tavuğu pullu sarı bacaklarından kaldırmayı denedim ama yapamadım. Bir şey ya da biri onu tutuyor ve bırakmıyordu. Çekiştirmeye devam ettim. Sonunda başardım. Bir an delikten bana doğru çıkıp bakan kömür gibi siyah gözlü, pembe burunlu, ağzının etrafındaki beyaz kürkün üzerinde koyu kırmızı iki benek bulunan, cevizden daha küçük bir kafa gördüm. Bu kış beyazı kürk evresindeki bir kakım yani küçük bir gelincikti. Doğrudan gözlerimin içine bakıyordu.

İlk defa bir kakım görüyordum ve olağanüstüydü. Kürkünün rengi, şimdiye kadar gördüğüm en saf beyazdı; kar, bulut hatta deniz köpüğünden bile daha beyazdı. O kadar ki sanki bir meleğin giysisi gibi parlıyordu. Kralların neden kakım kürkünden kıyafetler diktirdiğine şaşmamalı. Ama daha da büyüleyici olan bakışlarıydı. Öylesine cesur ve korkusuz bakıyordu ki nefesim kesilmişti.

Avucum kadar büyüklükte ve bir tomar bozukluk kadar ağırlığı olan bir yaratık, ona tepeden ve ürkütücü bir şekilde bakan bana, meydan okumak için deliğinden çıkmıştı. O kömür gözleriyle, “Tavuğumla ne yapıyorsun? Bana onu geri ver!” der gibiydi.

Tabii ki bunun benim tavuğum olduğunu düşünüyordum. Arkadaşımın bana verdiği ilk tavuk sürüsü ile yaptığı gibi, ben de kümesteki bu tavuğu kuluçkadan iki gün sonra hâlâ yumurta şeklindeki bir piliçken beslemeye başlamıştım. Tavuklarım evimdeki ofisimde büyümüş, ben yazılarımı yazarken neşeyle kucağıma ve omuzlarıma tırmanmış, zemine tüy yumakları bırakarak etrafta koşturmuşlardı. Bazen bilgisayar klavyemin üzerinden yürüyüp yazdıklarımın kendi fikirlerini bile eklemişlerdi.

Yetiştirilmelerinin bir sonucu olarak sürüdekilerin hepsi dikkat çekecek kadar şefkatliydi. Yuvalarını ofisimden ahıra taşıdıktan ve bahçedeki serbest mesailerine başladıktan sonra, Howard ve ben ne zaman dışarı çıksak etrafımıza toplanmak için telaşla koşarak gelirlerdi. Bize kendimizi rock yıldızları gibi hissettiriyorlardı. Sonra da okşanmak, kucaklanmak ve öpülmek için önümüzde çömelirlerdi. Arada bir Christopher Hogwood’la takılır, etraftaki kırıntıları çalarlardı. Bütün işi frizbisinin peşinden koşmak olan Tess tarafından da hiç rahatsız edilmezlerdi. Howard’la bahçe işleri yaparken sürekli bizi takip eder, bıcı bıcı tavuk sesleriyle yorumlarda bulunurlardı: “İşte buradayım. Neredesin? Solucan var mı? Ah bir böcek! Buraya gelin!” Geceleri onları kü-

meslerine kapattığımda, tünelerine giderlerdi. (Her birinin en iyi arkadaşının yanında düzenli bir yeri bulunurdu.) Onları okşardım ve tatlı gıdaklamalarının ve seslerinin bir ninni gibi beni sardığını hissederdim.

Ölen tavuk en uzun süredir bizimle yaşayanlardan biriydi. Kate, Jane ve Lila ile birlikte genç civcivlerimize ortak mülkümüzün kurallarını öğretmişti. Bebekler sokağı geçerken onlara gözcülük eder, bir şahin gördüğü zaman onları çağırırdı. Bizi karşılamak, sevilip yemlenmek için, en hevesle koşarak gelenlerden biriydi. Hatta yaz aylarında, yemek yediğimiz büyük gümüş akçaağacın altına masamızı kurduğumuzda, katlanır sandalyelerden birine tüneyerek bize eşlik ederdi.

Onu elimde tutarken vücudunun hâlâ sıcak olduğunu hissettim. Ama benden önce onu katili bulmuştu. O an öfkeyle intikam almak istemiş olduğumu düşünebilirsiniz. Bu daha önce olmuştu. Anaokulumun ilk günü, küçük bir çocuğun uzun bacaklı bir örümceğin bacaklarını kopardığını gördüğümde onu ısırıştırmıştım ve ailemin dehşet dolu gözleri önünde eve geri yollanmıştım. Üniversitede başka bir olay daha yaşamıştım. Eski bir erkek arkadaşımın oda arkadaşının, onun hakkında yetkililere yalan söylediğini öğrendiğimde yüzleşmek için öfkeyle önüne dikilmiştim. Onu bulmak için merdivenlerden yukarı çıkarken bir anda karşılaştık. Karşılıklı birbirimize şaşkın şaşkın bakarken -bu arada kemiklerim bir kuş gibi incedir- adamı yakasından tuttuğum gibi duvara fırlatmıştım. Öfkem ve buna neden olan güç yüzünden tir tir titriyordum. Genç bir yetişkinen öfkelenmekten korkardım çünkü bunun genlerimden geldiğini düşünürdüm. Mesela babam o kadar saygın olmasına rağmen, soğukkanlı bir astının, onun önünde korkudan bayıldığını duymuştum. Annem ise insanı sinirden deliye döndürebilecek yönleri vardı. Bir keresinde lisedeyken, bir cumartesi gecesi evimizden az ötede yaşayan bir erkek arkadaşımı İn-

cil'i çalışmak için davet etmiştim. Ailesine belli bir saatte onu evimizden gelip almalarını söylemişti. Annemle babam o gece dışarıdaydılar. Evin içine bile girmemiş olmamıza rağmen, ailem geri döndüğünde, biraz da içkili olan annem bize öfkeyle bağırıyordu. Ardından evde ebeveynlerim olmadığıda kesinlikle eve hiçbir erkeği davet etmemem söylen-di. Oysa onu evin içine davet etmemiştim. Buna rağmen annem, bekâretimi kaybedip etmediğimi öğrenmek için beni hastaneye götürmekle tehdit ediyordu. Bir şekilde babam, onu bu fikrinden caydırmayı başardı ama uzun bir süre bu oğlanı görmem ve Mukaddes Kitap incelemesine katılmam yasaklandı. (Yıllar sonra, annemin neden bu kadar kızdığını anladım. Bir komşunun, bizi görmesinden korkmuş ve "yanlış davranış" olduğu sonucu çıkarılmasından endişe etmişti.)

Babam kanserden ölmek üzereyken öfke anneme musallat oldu. Bir öğleden sonra babamın yatağının yanında dururken, sıradan bir finansal detaydan bahsedildiği anda annem ince, manikürlü elini bir anda pençe hâline getirdi ve yüzüme bir tokat atmaya çalıştı. İnce bileğini havada yakaladım. Bana o kadar sert saldırmıştı ki onu durdurmak için tutmak zorunda kaldığımda bileğinde bir çürük oluşmasına neden olmuştum. Babam, bana ondan özür diletmişti.

Ama sevdiğim birini öldüren kakıma karşı hiç öfke duymamıştım. Önümde dünyanın en küçük etoburlarından biri duruyordu. Sanki dünyanın en gaddar avcılarının -aslanlar, kaplanlar, ayılar- tüm vahşiliği, yarım kilodan daha hafif bir yaratığın içinde toplanmış gibiydi. Bir kakım şimşek kadar hızlı bir şekilde uçan bir kuşu öldürmek için havaya sıçrayabilir veya bir yaban sıçanını bir tünelden aşağı doğru takip edebilir. Yüzebilir, ağaçlara tırmanabilir ve kendinden çok daha büyük bir hayvanı boynundan ısırarak öldürüp taşıyabilir. Bir kakım günde beş ila on öğün tüketir. Esaret altında ve özellikle soğuk kış aylarında vahşi doğada hayatta kalabilmek için, ağırlıklarının en az dörtte biri ila üçte biri kadar

yemesi gerekir. Bu küçük hayvanların kalpleri dakikada yaklaşık dört yüz kez atar. Bu nedenle ellerine geçen her fırsatta bir şeyleri öldürmeye çalışmaları çok da şaşılacak bir durum değildir. Takıntılı gaddarlıkları ile ünlüdürler.

KAKIMIN KÖRKÜ

**ŞİMDİYE KADAR
GÖRDÜĞÜM EN SAF
BEYAZDI; KAR, BULUT
YA DA DENİZ KÖPÜĞÜNDEN
BİLE DAHA BEYAZ.**

**Ö KADAR
BEYAZDI Kİ
SANKİ BİR
MELEĞİN
GİYSİSİ GİBİ
PARLIYORDU.**

O an annemle ilgili çok önemli bir şeyin farkına vardım. Kendi tarzında, o da bir kakımdı. Arkansa'taki küçük bir kasabada yaşayan bir posta müdürü ile buzcunun tek çocuğuydu. Üç büyük engelle büyüdü: Fakirdi, kırsal bir bölgede yaşıyordu ve bir kadındı. Buna rağmen, kızların eğitim ve maceradan uzak durmalarının teşvik edildiği bir dönemde, uçak kullanmayı öğrenmiş, üniversiteye gitmiş, mezuniyet konuşmasını yapmış, FBI'da iş bulmuş ve bir ordu subayıyla evlenmişti. Tavukların mutfağın pis döşeme tahtalarının altındaki kiri eşelediklerini görerek büyümüştü. Bazen, aile evimdeki yatak odası dolabının bir köşesinde hâlâ duran av tüfeğiyle yemek için sincap avlamıştı. Fakat iradesinin ve aklının gücüyle, bunların hepsini değiştirmişti: Ordu ona evi temizlemesi, çim biçmesi ve verdiği partilerde yemek yapması için hizmetçiler tahsis etmişti. Kocasının emrinde özel şoförlü arabası, yatı ve uçağı vardı. Çocukken babamı, Bataan Ölüm Yürüyüşü'nde hayatta kalan, madalyaları olan bir savaş kahramanı, sebat ve cesaretin canlı kanıtı olarak görmüştüm ama annemin örneği de eğer herhangi bir insan tarafından bir şey yapılabilirse, benim tarafımdan da yapılabileceğine inanarak büyümeme yardımcı oldu. Onun başarısı da kümesteki bir tavuğu alaşağı eden bir kakım kadar takdire şayandı.

O yılın başında annem pankreas kanserinden vefat etmişti. Virginia'daki hastanede korkusuzca son nefesini verirken onun elini tuttum. Fort Belvoir'deki doktorlar ona bu acı verici ölümcül hastalık tanısını koyduğundan, bir kere bile sızlanmamış, ağlamamıştı ve o beyaz gelinciğin delici siyah gözlerine bakarken, anneme ne kadar hayran olduğumu ve onu ne kadar özlediğimi fark etmiştim.

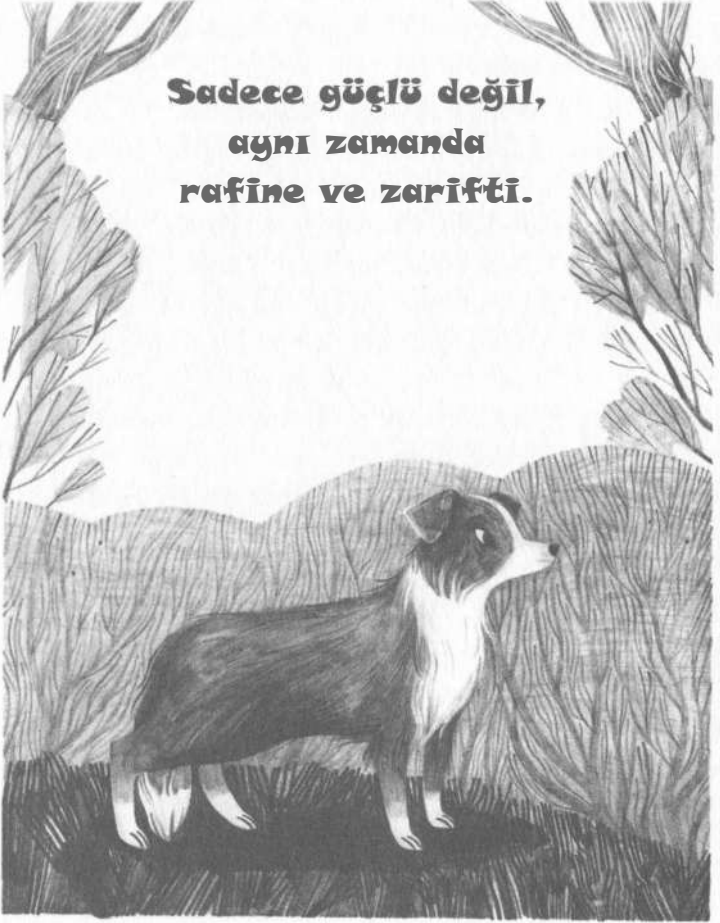
Kakım beni yaklaşık otuz saniye boyunca göz hapsinde tuttu. Sonra deliğe geri daldı. Howard'ın da onu görebilmesi

için eve koşup haber vermek istiyordum. Ama biz geri döndüğümüzde küçücük hayvanın hâlâ orada olup bize kendisini gösterme olasılığı ne kadardı ki? Tavuğu yere geri bıraktım ve hızlıca eve koşup Howard'ı uyandırdım. Beraberce kümese geri döndük. Tavuğu tekrar elime aldım ve kakım delikte tekrar görüldü. Parlak beyaz yüzündeki siyah korkusuz delici bakışları bizimkilerle buluştu.

Bir trajedi nedeniyle de olsa, yılbaşı sabahı bir melek tarafından ziyaret edilmiş olmamız bizi ancak bu kadar büyüleyebilirdi. Melek Beytullahim'deki çobanlarla tanıştığında, çobanlar çok korkmuşlardı. Çocukken, bu cümle bana hep tuhaf gelirdi. Resimli İncil'imde, melekler kanatlı gece kıyafetleri içinde çok güzel genç kızlar gibi görünüyordu. Çam ağacımızın üzerindeki süslerde de ellerinde ya bir trompet ya da arp vardı. Her ne kadar uçuyor olmaları etkileyici olsa da meleklerle ilgili hiçbir şey küçücük bir kızı bile korkutamazdı. Ama şimdi bu kutsal sözleri daha derinden düşündüğümde, meleklerin Noel gelinciklerine daha çok benzemeleri gerektiğini anlıyordum: Saf, güçlü ve kutsal bir mükemmellik.

Kendi ahırımızda, uzun zaman önce farklı bir ahıra giren çobanlar gibi büyük bir şaşkınlık yaşamıştık. Lütuf göklerden değil, toprağın içindeki bir delikten gelmişti. Göz kamaştırıcı bir beyaz kürk, hızlı kalp atışları ve sonsuz bir iştahla, kakım ısl ısl hayattı. Bir kibrit ışığının karanlığı kovduğu gibi, bu canlının göz kamaştırıcı varlığı, beni huşu içinde bırakarak bağışlayıcı kalbimde öfkeye yer bırakmamıştı.

**Sadece güçlü değil,
aynı zamanda
rafine ve zarıftı.**

BÖLÜM 6

TESS

Hayatımızın büyük bir bölümünde, Tess işimize keyifle ara vermemize neden olmuştur.

Sabah gezimizden sonra, Christopher ve Leydiler'i besleyip geri döndüğümüzde Tess, ya benim ofisimde ya da Howard'la bir saat kadar sessizce otururdu. Sonra bu durum canına tak ederdi. Çalışırken birden kucağımızda bir top ya da frizbi belirlerirdi. O noktadan sonra beraberce oynamamız için dışarı çıkmaktan başka çaremiz kalmazdı.

Bazen, tam çok önemli bir yazıyı yazarken ya da bir fikir belirecekken, salyadan sırlıklam olmuş bir oyuncağın kucağına verilmesi pek de keyifli olamayabiliyordu. Ama bu duygu uzun sürmüyordu. Çünkü birçok nedenden dolayı, hiçbir şey neşeli, atletik Border Collie köpeğimizle oynamaktan daha eğlenceli, daha fazla keyifli veya daha anlamlı gelmiyordu. Tess

ile oynamak çoklu görevlerden oluşan bir aştı. Çünkü Tess ne zaman dışarı çıksa, onunla birlikte olan kişi, her zaman çiftlikteki diğer hayvanlarla da etkileşime giriyordu. Mesela Christopher varlığını hissederek ve “Unh! Unh! UNH!” diye hemen bize seslenirdi. Onu sevmemizi, ona bir kaşık tahıl, bir elma, sulu yemekler vermemizi ya da ağılından dışarı çıkarmamızı isterdi. Leydiler ise bize sevinç çığlıkları atarak koşar, sevmek, öpölmek için hemen ayaklarımızın dibinde çömelirlerdi.

Neyse ki yeterince hızlı davranabildiğimiz zamanlarda, frizbiyi uzak bir noktaya atıp Tess geri getirene kadar tüm bunları yapacak vakit bulabiliyorduk. Howard frizbiyi yüzlerce metre ileri atabiliyordu. Ben bunu beceremiyordum. Ayrıca atışım da kötüydü. Ama kim atarsa atsın, Tess her şeyi daha yere düşmeden yakalayabiliyordu. Howard ona “Gerçek bir Altın Eldiven.” derdi. Hiç favori oyun arkadaşı olmadı. Birlikte ya da ziyaretçilerimizle dışarı çıktığımızda, herkesle tek tek oynar, oyuncağını önce birine sonra yanındakine ve sırayla herkese verirdi. Bu adalet duygusu muhtemelen herkesin en az onun kadar oyun oynamayı sevdiğine inanıyor olmasından kaynaklanıyordu. Hiç kimse oyunun dışında kalmamalıydı. Eğer Howard’la daha önce oynamışsa muhakkak bir saat sonra bana gelirdi.

Tarlamızda koşan, oyuncağı yakalamak için sıçrayan genç ruhlu köpeğimizi her gördüğümde, aynı “Amazing Grace” şarkısının ilk notalarını duyduğumda olduğu gibi içim coşkuyla dolardı. Aslına bakarsanız şarkının ilk sözleri Tess’in ruhu ile çok uyumluydu. Sadece güçlü değil, aynı zamanda zarifti. Özellikle Tess’in korkunç kar temizleme aracı kazasından kaynaklanan yaralanmaları ve bundan önce istenmeyen bir köpek yavrusu olarak yaşadığı hayatın üzüntüsü düşünüldüğünde, bu erdemli hâli ve bizimle mutluluğu kesinlikle hayret vericiydi.

Tess’in yaşattığı keyif, geceleri de devam ederdi. Yatmaya gitmeden hemen önce muhakkak bir sefer daha frizbi oynardık. Siyah ve beyaz vücudu, ay ışığında muhteşem bir biçimde

parlardı. Ama sanırım Tess onu hiç göremediğim zifiri karanlık, aysız gecelerde daha da güzel görünüyordu.

Çiftliğimize gelen yolda hiç sokak lambası bulunmadığı için gökyüzü pırıl pırıl görünürdü. Hatta bazı geceler o kadar karanlık olurdu ki hiçbir şey göremezdik. Ama Tess karanlıkta da mükemmel bir görüşe sahipti.

Köpekler “tapedum lucedum” adı verilen ve gözde ışığı toplayan bir reflektöre sahiplerdir. (Tam da bu sebeple kedi ve köpeklerin gözleri aynı bir araba farı gibi parlar.) Bu yüzden en karanlık gecelerde, Tess’in tasmaında asılı künyesinden gelen şingırtı sesini dinleyerek onu karanlıkta takip ederdim. Bana arka bahçemizdeki hafif yamaçtan aşağıya doğru rehberlik eder ve çim düzlüğe götürürdü. Oraya vardığımızda ona hafifçe “Tess! Koş!” diye fısıldar ve sadece birkaç saniye bekleyip frizbisini karanlığa doğru fırlatırdım. Oyunağın nereye doğru gittiğine dair hiçbir fikrim olmazdı. Ama kısa bir süre sonra plastik yüzeyin üstünde dişlerin tık sesini duyar, Tess’in havaya sıçrayarak frizbiyi yakaladığını anlardım.

Aşağıya doğru eğilip, ellerimi karanlığa doğru uzatarak beklerdim. Her seferinde frizbiyi tam avucumun içine bırakırdı çünkü aksi hâlde yerde uzunca bir süre frizbiyi arayacağımı ve çok değerli oyun vaktinden çalmak zorunda kalacağımı bilirdi.

Tess, kısa zamanda hemen her hareketimizi önceden sezmeyi öğrenmişti. Ne zaman üst ahıra ne zaman alt ahıra gideceğimizi, ne zaman arabaya yönelip ne zaman eve gireceğimizi hep biliyordu. Hatta evin içinde bile ne zaman hangi odaya gideceğimizi doğru tahmin edebiliyordu. Birlikte uzun yürüyüşler yaptığımızda -bazen Howard ve ben kendimize gün izin verip onu dağlarda yürüyüşe çıkarırdık- uzun adımları olan kocamı yakalamak için koşar, sonra bana geri dönerdi. Genellikle bir yol ayrımına geldiğimde hemen yanımda biterdi. (Doğrusu o olmasa kesin yanlış yönü seçerdim.) Hemen ardından Howard’a koşar ve geri dönüp beni kontrol ederdi.

Howard, Tess'in bizim gittiğimiz yönü takip ettiğini ancak biz yolun sonuna gelene kadar, bu rotayı dört beş defa gidip geldiğini fark etmişti. Ne de olsa koyunların çobanla senkronize hareket etmesini sağlamak için üretilen Border Collieler parlak zekâlarıyla ünlüdürler. Tess de bir sonraki adımda ne yapabileceğimizi ve nasıl en iyi şekilde yardımcı olabileceğini bulmak için bu aynı içgüdüleri uygulardı.

Ancak bu zekâsına rağmen Tess karanlıktaki körlüğümü bir türlü anlayamamıştı. Onun için bu kadar net olan bir şeyi nasıl olur da göremezdim? Ama her şeye rağmen, büyük bir iyi niyetle, benim bu anlaşılamaz sakatlığıma yardımcı olmaya çalışırdı. Oyunağını sabırla elime bırakırdı. İçeri girmemiz gerektiğini hissettiğimde ise sadece yumuşak bir tonda "Tess, gel." demem yeterli olurdu. Bana geri koşar ve eve kadar rehberlik ederdi.

Tess, zekâsı, gücü ve çevikliği ile beni sürekli şaşırtmış olsa da en çok o karanlık gecelerde beni büyülemiştir. Diğer insanların çoğundan farklı olarak, Tess sayesinde, zifiri karanlıkta rahatça hareket edebilmiş ve hatta oyun bile oynamıştım. Onunla birlikteyken bana köpek süper güçlerini ödünç verirdi. (Sahip olmadığım ama Molly'de ilk gördüğümünden beri çok özlediğim güçler.)

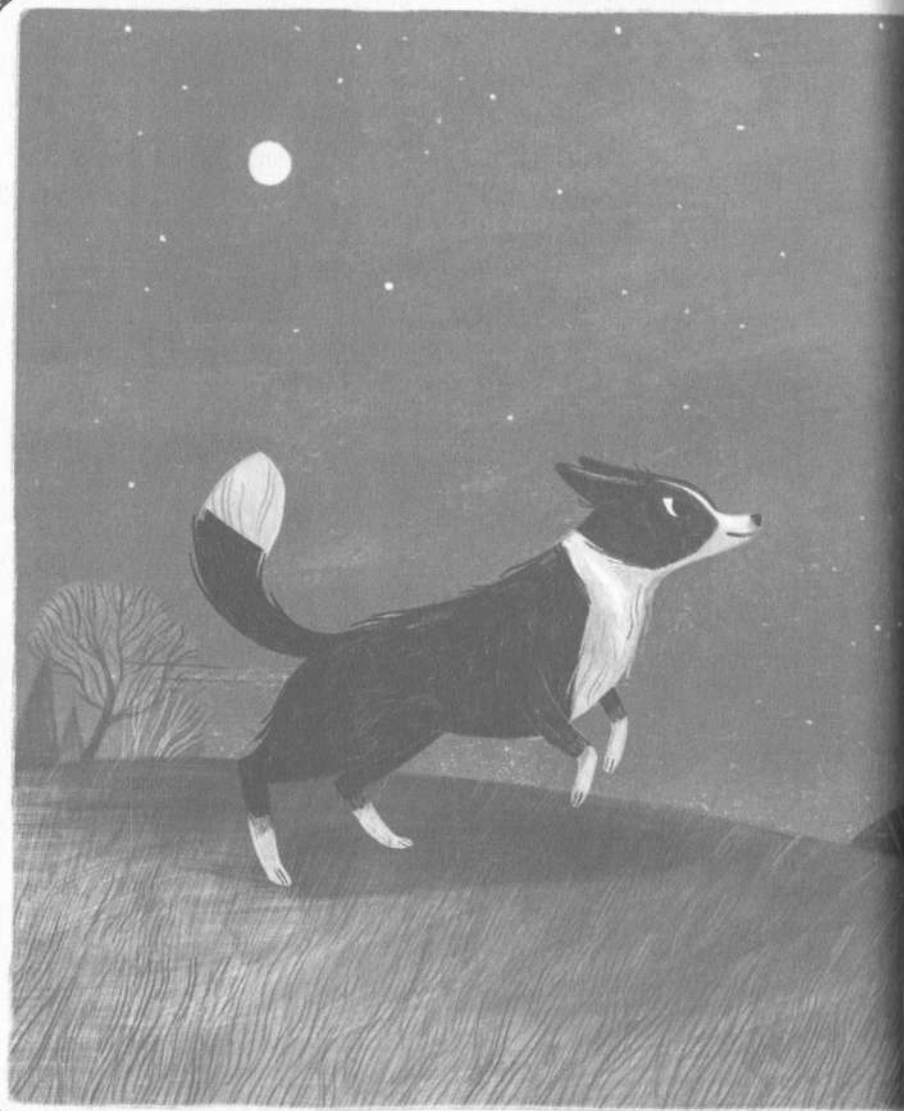
Ama sonunda bu değişecek ve beni de derinden değiştirecekti.

Bir haziran sabahı, tam yataktan kalkarken Tess, zemine zıpladı, bir müddet durdu ve yere düştü. İlk başta bunun artrit olduğunu düşündüm. Tess o sıralar 14 yaşındaydı ve hem yaşı, hem de geçirdiği kaza nedeniyle bazen tökezleyebiliyordu.

O sırala 12 yaşında olan Christopher'ın da doktoru olan muhteşem veteriner hekimimiz Chuck DeVinne, Tess'e yaşa bağlı eklem rahatsızlıkları için, sabahları çöreklerin içine koyduğum üç tablet ilaç vermişti. Ama Tess'in gözlerine baktığımda, bunun alışıl gelmiş bir durum olmadığını hemen anladım.

Hafif bir kalp krizi geçiriyordu. Hızla ve tamamen iyileşiyor gibiydi ama yaşadığımız facia bir şeyin farkına varmamıza neden olmuştu. Howard ve ben daha 40'lı yaşlarımızda olsak da gençliğimizi paylaştığımız hayvanlar yaşlılığa doğru hızla ilerliyorlardı. Beraber geçireceğimiz günlerimiz sayılıydı.

Benim için dünyadaki en acı veren olaylardan biri, sevdiğimiz hayvanların -bazı papağanlar ve kaplumbağalar hariç- bizden çok önce ölmesidir. Zehirli yılanlar, insan yiyen etoburlar, aktif kara mayınlarıyla dolu gezilere gittiğimde, Tess ve Christopher'dan önce ölmeye çalıştığıma dair şakalar yapardım. Ölmekten hiç korkmadım. Ölüm bana göre, sadece keşfedilecek bir "yeni" anlamına geliyordu. Önünde sonunda bir gün hepimiz ölecektik ve eğer bir cennet varsa ve oraya kabul edilirim, hayatım boyunca çok sevdiğim tüm hayvanlarıma kavuşacağıma inanıyordum. Ama Chris ve Tess dünyaya veda ettiklerinde onlarsız kalmak fikrinden ödüm patlıyordu. Bu yüzden sürekli kendime, her ikisini de yaşlarına rağmen gayet iyi olduklarını söyleyip duruyordum. Chris'in hayattaki güzellikleri takdir edişi -nazik bir dokunuş, sevgi dolu bir arkadaşlık ve çikolatalı çörek- hız kesmeden devam ediyordu. Hâlâ Domuz Spası'nda yeni hayranlar ediniyordu. Tess, eskiden olduğu gibi, frizbiyi havada yakalayarak ya da biz ona durmasını söyleyene kadar koşup, zıplayarak herkesi büyülemeye devam ediyordu. Sonra bir gün, ilginç bir kokuyla dikkati dağılan Tess, frizbisini çimlere bıraktı. Howard onu almasını istediğinde bunu yapmadı. Sağır olmuştu. Muhtemelen bu haftalar ya da aylar önce olmuştu ama hassasiyeti ve zekâsı ile bunu telafi ettiği için biz farkına varamamıştık. Ardından köpeklerle özgü periferik vestibüler hastalığı ortaya çıktı. Semptomları inme gibidir ancak acısı çok daha farklıdır. Tess'in hayatı altüst olmuştu. Baş dönmesi ve mide bulantısı yüzünden haftalarca ayağa bile kalkamadı.

Ancak inanılmaz bir biçimde, tam bir savaşçı gibi bununla da baş etti. Yine yürüyüşlere çıkmaya başladı ama artık kafası eğikti ve parlak kahverengi gözleri de bulutlanmıştı. Sağırılık ve körlük yüzünden artık frizbi oynayamıyordu. Top da ilgisini çekmiyordu. Kalbim acıyordu ve ilk başlarda onun için üzüldüğümü zannetmiştim. Doğa yürüyüşlerimizi, oyun saatlerimizi, tarlanın bir ucundan diğer ucuna frizbi ya da top yakalamak için koşturmayı özlediğini düşünüyordum.

Ama yanılıyordum. Kalbimin acısı aslında kendimle ilgiliydi. Onun daha genç, güçlü günlerini, insanüstü büyülerini kullanarak benim algılayamadığım sesleri duyduğu, karanlıkta her şeyi gördüğü günleri özlüyordum. Süper güçlerinin güveniyle etrafta gezintiye çıkabildiğim günleri özlüyordum. Evet, ben çok üzgündüm ama Tess değildi.

Ona baktığımda ne kadar mutlu olduğunu görebiliyordum. Kuyruğunu hep sallıyordu. Gülümsemesi, kulakları, dinginliği etrafa memnuniyetinin ışıltısını yayıyordu. Tess kovalamacaya oynamak ya da zıplamak istemiyordu ama onun için hayat tüm güzel kokuları, leziz kurabiyeleri ve sevdikleriyle olmanın getirdiği huzurla hâlâ zengin ve ilginçti. Bir nedenden dolayı dünyanın birden karanlık ve sessiz hâle gelmesini kabullenmişti. Hiç endişeli değildi. Görünen o ki, biz insanların, bir şekilde bu siyah ve sessiz dünyada da onunla beraber olabileceğimizi anlamıştı.

Tess, hâlâ, geceleri bile dışarı çıkmaktan keyif alıyordu. Bir zamanlar onun sırf bir oyuncağı yakalamak için ne kadar uzaklara koşabildiğini seyretmekten keyif alırdım ve şimdi de birlikte ve çok yakın kalabildiğimize seviniyordum. İlk başlarda Tess benim sıcaklığımı ve kokumu takip ediyordu. Daha sonraları, gezintilerimizde hep birbirimize dokunarak ilerlemeye başladık. Beraber geçirdiğimiz bunca yılın ardından, bir zamanlar karanlıkta yol alırken benim ona güvendiğim gibi, şimdi de onun bana zarif bir şekilde güvenmesi gurur veriyordu. Daha önce hiç kimse bana bu denli itimat etmemişti. Ve

daha önce hiç bu kadar derin bir lütuf yaşamamıştım.

O yaşlı hâliyle Tess, bana hâlâ büyük mutluluk yaşıtıyordu. Erdemi eskisinden bile daha büyüleyiciydi. Öyle ki, bir insan olarak daha büyük bir güce veya merhamete ihtiyacımız olduğunda ortaya çıkabilecek bir lütuf gibiydi. Bu aynı zamanda, ilahiyatçıların da dile getirdiği gibi, ilahi yeteneğin yenilenmesi ve kutsanması, ilham vermesi ve güçlendirilmesi idi: “Bir zamanlar kaybolmuştum ama şimdi bulundum / kördüm ama şimdi görüyorum.”

Tess süper güçlerini hiçbir zaman kaybetmedi. Sadece onları, aynı geceleri avucumun içine frizbisini bıraktığı gibi, bana hediye etti. Birlikte geçirdiğimiz son günlere kadar, alçakgönüllülükle, bir zamanlar benim için yaptıklarını yapabilme ayrıcalığının tadını çıkardım. Artık ona karanlıkta rehberlik edecek olan bendim.

Köpeğim ve domuzuma duyduğum sevginin ateşi onlar yaşlandıkça daha da harlandı. Beraberce aşamayacağımız hiçbir karanlık yoktu. Ama Tess ve Chris gittikten sonra ne olacaktı?

BÖLÜM 7

CHRIS VE TESS II

Chris ve ondan çok kısa bir süre sonra Tess ölünce hayata devam etmemi sağlayan tek şey, dilediğim an kendi hayatıma da son verebileceğim fikriydi.

Tess 16 yaşında ve zar zor ayakta dururken, yaz başında bir sabah ahıra girdiğimizde, Christopher'ı uykusunda ölmüş olarak bulduk. Şok olmuştum. Böyle bir şeyi hiç beklemiyorduk. Daha 14 yaşında olan Chris'in biraz artriti vardı ama onun dışında gayet sağlıklı görünüyordu. Hiç belirti göstermediği ve domuzların ne kadar süre yaşayabileceğine dair bir fikrimiz olmadığından, Tess'ten daha uzun yaşayacağını ve onu kaybettikten sonraki süreci atlatmamı sağlayacağını umuyordum. Ama böyle olmadı.

Son günlerinde Tess, işlevini hızla yitiren böbreklerine destek amaçlı verdiğim İzotonik Ringer çözeltisini içiyordu. Bazı geceler kafa karışıklığı veya kâbuslar nedeniyle inleyerek uya-

nırdı. Hayatın zevkten çok acı vermeye başlamasının sadece bir an meselesi olduğunu biliyordum. O an, güneşli bir eylül öğleden sonrası, veterinerimiz evimize gelip, Howard ve ben Tess'i gümüş akçaağacımızın altında kollarımızda tuttuğumuz ve onun muhteşem, hayat ve sevgi dolu yüreğini durduran iğneyi yaptırdığımızda geldi.

O an nasıl da onunla gitmek istedim! Christopher'ı kaybetmek zaten yeterince korkunçtu, ahır hareketli kümesimize rağmen bomboş gözüküyordu. Sadece toprak alana bakmak bile beni içimi derinden yaralıyordu. Onu kaybettikten sonra Tess için yaşamaya devam etmiştim. Onun da ölmekte olduğunu biliyordum ve galiba o da biliyordu. Ama yine de beraberdik ve birkaç kısa ay, her ikimiz için de yeterli değildi.

O gittikten sonra elimde canım tavuklarım, sevgili kocam, güzel evimiz, değer verdiğimiz arkadaşlarımız ve anlamı olan işim kalmıştı ama bunlar hiçbir şey ifade etmiyordu. Yılın en sevdiğim zamanı sonbaharın başıydı ve hava olgunlaşan elmalar gibi kokuyordu ama yüz yaşındaki roxbury ağacımızın güzel meyvelerini görmek bile istemiyordum. Güz renklerini ya da uçuşan kar tanelerini seyretmeyi, yemek yemeyi ya da uyumayı, müzik dinlemeyi ya da dost sohbetlerini de istemiyordum. Yılbaşını, Paskalya'yı ya da gelecek yılı da... Nankör-lüğüm yüzünden kendimden nefret ediyordum.

Haftalar, aylar geçti ama hâlâ umutsuzluğum dipsiz bir kuyu gibiydi. Saçlarım döküldü. Diş etlerim kanadı. Daha da kötüsü, zihnimde de bir sorun vardı. İnsanlarla konuştuğumda kelimeleri hatırlayamıyor, hatırlayınca da tam tersini söylüyordum. Bir keresinde yaşlı bir arkadaşımın evindeydim ve 80 yaşında olan bir arkadaşımın 60 yaşındaki sevgilisi hakkında bir şaka yapmaya çalıştım. Aslında "bir çıtır buldu" demek isterken birden "mezar buldu" deyivermiştim!

Şiddetli bir depresyon geçirdiğimin farkındaydım. Endişeyle bunu bastırmaya çalışıyordum. Bir şeyler yemek ve su içmek

için kendimi zorluyor, vitamin takviyeleri alıyordum. Daha önceleri olduğu gibi haftanın üç günü spor merkezine gidiyordum. Her gün biraz güneş ışığı alabilmek için dışarıda vakit geçiriyordum. Hasta zihnimi canlandırmak için İtalyanca öğrenmeye çalıştım. Hiçbiri işe yaramadı.

Üstelik yıllardan beri ilk defa işime de sığınamıyordum. Christopher'ın ölümünden sonra anısını canlı tutmak için, beraber geçirdiğimiz yılların anılarını kaleme almaya başlamıştım. Böylece her gün tam 14 yıl boyunca Christopher ve Tess'in hayatımıza kattığı neşe ve keyfi, onların etrafında toplanan insanların nasıl ailem hâline geldikleriyle ilgili detayları tekrar kendime anlatmış oluyordum ama artık, neşe ve keyif ebediyen kaybedilmişti. Yan tarafımızda yaşayan küçük kızlar bile başka bir yere taşınmışlardı. Kitabı yazmak katartık bir terapi olmaktan çıkmış, daha ziyade beni tüketen ve zor bir süreç hâline gelmişti.

Her gün müsveddeleri bitirmek için mücadele veriyordum. Peki, ya sonra? Chris ve Tess artık yoklardı. Hayatımın geri kalan kısmında hep böyle mi hissedecektim?

Buna dayanamam diye düşünüyordum.

Sonra annemin kanserle olan başarısız mücadelesinden geriye kalan enjekte edilebilir Valium'u hatırladım. Ölümünün ardından güvenli bir şekilde yok etmek için ilacı eve getirmiş ama hiçbir zaman çöpe atmamıştım.

Kendimle bir anlaşma yaptım. Müsvette bitene kadar kendimi daha iyi hissetmezsem, veteriner hekimin aynı köpeğime yaptığı gibi acımı bir iğne ile bitirecektim. Valium ile doz aşımı yaşayacaktım. Bu planın işe yaramayacağından haberim yoktu. Gereğinden fazla Valium almak beni öldürmeyecekti; sadece gereğinden daha fazla uyumama neden

olacaktı ve depresyonun doğası gereği, intiharımdan yakın çevremi nasıl kötü etkileneceğinin de farkında değildim. İntiharım, acımı beni sevenlere de bulaştırmam demekti ve doğrusu bu hayatta istediğim en son şeydi.

Ancak bu karar, bir şekilde huzur bulmamı sağlamıştı. Son-
suza kadar böyle acı çekmeyeceğimi bilerek, görevlerimi yerine
getirmek için mücadele edebildim. En azından artık tutuna-
bileceğim bir son vardı. Ya hayatımı düzene sokup devam ede-
cektim ya da başaramazsam, her şeye son verecektim.

Hogwood yazıları yanı sıra kararımı yerine getirmeden
önce yapmam gereken bir şey daha vardı. Papua Yeni Gine'de
ağaçlarda yaşayan bir kanguru türünü gözlemlemeye yeni baş-
lamış, olağanüstü bir araştırmacı olan Lisa Dabek'in çalışma-
ları hakkında daha kısa ve daha genç okuyuculara yönelik bir
kitap için sözleşme imzalamıştım. Lisa, yıllar önce Amazon'da
yaşayan pembe yunuslarla ilgili kitabım hakkında yaptığım bir
konuşmada tanıştığım bir dostumdu ve bu kitabımda, onun
gerçekleştirdiği önemli çalışmaları okurlara aktarma onurunu
borçluydum. Çalışma sahasının keşfi, New Hampshire'da ka-
rın çamur hâline geldiği, bu yüzden her şeyin gri ve kirli gö-
ründüğü mart ayı için planlanmıştı. Bunun hayatımın son ke-
şif gezisi olabileceğini düşünüyordum.

Lisa, keşif gezimizdeki ilk üç saatin, işin en zor kısmı ola-
cağını söylemişti. Şüphesiz burada kalmaktan çok daha kolay
olacağı kesindi. Her zaman çamurlu ve bazen kırk beş derece
eğimli sisli ormandaki her adım, kalbimi bir davul gibi, göğ-
sümden dışarı fırlatabilecek kadar hızlı atıyordu. Elimde tut-
tuğum ve yürümeme yardım eden sopaya dayanarak nefes al-
maya çalışıyordum. Köyden gelen sekiz yaşında bir çocuk sırt
çantamı taşıyordu. Hamal olarak çalışan yerel kadınlardan

biri, bana yardım etmek için elini uzattı. Bariz biçimde bir deri hastalığı vardı. Minnetle elini tuttum. Ne ter, ne ağrıyan kaslar, ne bulaşıcı cilt rahatsızlıkları, ne ısırgan otlarının verdiği acı, ne de yaprakların uçlarından uzanan sülükler; bunların benim için hiçbir önemi yoktu. Önemli olan, üç saat dolup da biraz dinlenmek için oturana kadar, sadece adımlarımı birbiri ardına atabilmekti.

Bunun ardından o gün için geriye altı saatlik bir yürüyüş mesafesi daha kalacaktı.

Lisa'nın, oldukça yüksek olan Papua Yeni Gine'nin Huon Yarımadası'nda bulunan çalışma sahası, o kadar uzaktı ki, araştırma ekibindekiler dışında hiçbir beyaz insan, burayı daha önce görmemişti. Buraya hep beraber varmamız -sekiz araştırmacı, kırk dört erkek, kadın ve Yawan'ın köylerinden kamp ve bilimsel araç gereçlerimizi ve yiyeceklerimizi taşıyan çocuklar- ancak üç günlük çok zorlu bir yürüyüş ile mümkün olabilecekti.

Yorgunluktan bitap düşmüş bir hâlde, diğerleriyle birlikte bir tepeliğin üstüne oturdum. Lisa tam da bu noktada cesaret vermek istercesine, daha önceki bir takımın, otuz yaşında bir sporcu olan üyesinin daha ileri gidemeyeceğini söyleyerek pes ettiğini -hoş sonra devam etmiş- dile getirdi. En azından çamurda devamlı kayan ayaklarımdan dikkatimi çekip sonunda etrafıma bakabilecek fırsatı bulmuştum. Gözlerimi önümde uzanan muhteşem güzelliğe çevirdim.

Çok aşağıda, uzaktan çim çatılar, düzgün sebze ve çiçek bahçeleriyle Yawan ve Towet'in köyleri görünüyordu. Etrafımızı ise yosundan ağırlaşmış dalları ile dev ağaçlar kadife bir perde gibi sarmıştı; orman gülleri ve zencefil, kırmızı ve sarı renkli çiçekleri ile bu güzelliği daha da vurguluyordu. Eğrelti otlarının şafağı hatırlatan turuncu tomurcukları lahanadan bile daha büyüktü. Hava muhabbet kuşlarının şakımaları ile doluydu. O an takımımızdan iki kişi -biri Seattle'dan bir veteriner hekim, diğeri Minneapolis'ten bir hayvanat bahçesi

çalışanı- şarkı söylemeye başladılar. Kısa süre sonra Papualı arkadaşlarımız da katıldı. Herkes gayet iyi vakit geçiriyor gibi görünüyordu. Ben ise sadece yürüyüşü bitirmeye odaklanmıştım. Eğer o an, orada ölecek olsam benim için fark etmezdi ama grubun geri kalanının keyfini kaçırmak istemezdim.

Altı saat sonra herkes yağın yağmurun altında tentelerini kurmaya çalışırken, kusmak için ormanın derinliklerine girdim. Aslında bu çok da iyi bir fikir değildi. Bir insan, birkaç saniye içinde böylesine sık bir ormanda, rahatlıkla kaybolabilir. Üstelik yağın yağmur arkada bıraktığım izleri siliyor, sesleri perdeliyordu. Yardıma ihtiyacım olmadığını sanıyordum. Oysa farkına varmamıştım fakat hem yüksek irtifa hastalığı, hem hipotermi duyularımı köreltmmişti. Kitabın fotoğrafçısı olan arkadaşım Nic beni bulup çadıra taşıdığına, dudaklarım ve parmak uçlarım maviydi.

Lisa ve veteriner hekim hızla üstümde sıırlıklam olmuş giysilerimi çıkarıp beni uyku tulumunun içine soktular ve içecek sıcak bir şeyler getirdiler. Lisa nazik bir sesle, “Başka bir şeye ihtiyacın var mı?” diye sordu.

Aklım başıma gelmeye başlamıştı. “Evet!” dedim, “Biri sırt çantamı bulabilir mi?” Esasında istediğim küçük malzeme çantamdı. İçinde gümüş alyansımın yanı sıra başka bir hazine daha vardı. Tess öldükten sonra bir arkadaşımın bana hediye ettiği, gümüş bir bilezikti ve bu bileziğin içinde Tess’in küllerinin bir kısmı bulunuyordu.

Ertesi sabah, üç saat süren zorlu bir yürüyüşün ardından, ekibin nesli tükenmekte olan Huon ağaç kangurularını bulması, verici takması, serbest bırakması ve ardından izlemesi için, önümüzdeki iki hafta boyunca ana üssümüz olacak Wassaunon'a kamp kurduk. Lisa'nın yapacağı çalışma çok önemliydi: Kanguruların yaşam alanları ve ihtiyaçlarını keşfetmek, bulut ormanını korumak için gereken taslağı oluşturacaktı. Kamp alanımızda bulunan yaşlı uzun ağaçlar, yosundan sakalları olan iyi huylu büyücüler gibi çadırlarımızı koruyordu. Yosunlar eğrelti otları ile süslenmişti. Eğreltiler ise dikenler, otlar, mantarlar ve orkidelerle donanmıştı. Beni en çok etkileyen yosun örtüsüydü. Sanki bu yüksek dağlardaki bulutlar yeşile dönmüş ve canlanmış gibi, dünyayı kadife bir pelerinin içine gizlemişti. On dokuzuncu yüzyıl İngiliz sanat eleştirmeni John Ruskin, mütevazı, yumuşak ve antik yosunu "Dünyaya sunulan ilk lütuf." olarak tanımlıyordu. İşte bu lütuf her tarafımı sarmıştı.

Dallardan büyük turuncu kümeler hâlinde sarkıyordu ve ağaç kanguruları ile birebir aynı renkteydiler. Lisa "Yıllarca görebildiğimiz sadece buydu." dedi ve bu görülmesi zor ağaç kanguruları, o sırada yumuşak yosun minderlerinin üzerinde oturmuş bize bakıyorlardı. Lisa'nın araştırdığı Huon ağaç kangurusu, irice bir kedi büyüklüğündedir. Çoğunlukla kahverengimsi turuncu kürkü -limon sarısı olan göbeği hariç- nemli pembe bir burnu ve uzun tüylü bir kuyruğu vardır. Ne Dr. Seuss, ne de Gund bundan daha tatlı ve hemen kucaklamak isteyeceğiniz bir oyuncak yaratamazlardı. Bizim görevimiz, eğrelti otları, orkideler, sis ve yosun arasında onları bulmak, verici takmak ve sonra da bir çocuğun masal kitabından fırlamış gibi görünen bu yaratıkları takip etmektir.

Alanda tuttuğum günlüğüme “Saat 11 gibi bir mucize gerçekleşti.” diye yazmıştım. “İz sürücüler, uzun burunlu bir ekidne ile geri döndüler! Sadece Yeni Gine’ye özgü, başka bir Seuss türü: Şişman, tüylü, üzerinde sadece birkaç diken bulunan yastık gibi bir vücut, sevimli, küçük siyah gözler, sanki arkaya dönükmüş gibi duran küçük ayaklar ve yaklaşık 15 cm. uzunluğunda, yuvarlanırken destek aldığı boru gibi bir burun.”

Küçük misafirimiz yakalanmış olmaktan hiç rahatsız değil gibiydi. Nitekim içinde tutulduğu kutudan çıktığı anda, bir araya getirip masa olarak kullandığımız ince ağaç dallarına doğru fırladı ve aralarında bir delik açmak için güçlü ellerini kullanarak etrafı keşfetmeye başladı. Burnunu, sanki suya daldırıyormuş gibi kolaylıkla toprağa soktu ve hemen ardından, geçici mutfağımızın, yine dallardan oluşan duvarları arasından bir duman gibi kolayca geçti. Sirtına hafifçe dokunduğumda hiç korkmadı. Birkaç fildişi renkli dikenli oldukça keskin olmasına rağmen, kömür renkli kürkü şaşırtıcı derecede yumuşaktı. Belki de ona bu güven duygusunu veren o dikenleriydi. Yine de onu strese sokmak istemiyorduk. Kendimizden geçmiş bir şekilde onu sonsuza kadar izleyebilecek olsak da on dakika kadar fotoğraf ve videolarını çektikten sonra kutuya geri koyarak onu yuvasına geri gönderdik.

Günlüğüm şöyle devam ediyordu: “Misafirimiz gideli daha birkaç dakika olmuştu ki başka bir iz süren ekip ellerinde bir dağ cuscusu⁵ ile geldiler. Kocaman kahverengi gözleri, ay beyazı karnı, pembe elleri, ayakları ve dalları kavramasına yardımcı olan kuyruğunun altındaki bölüm hariç, koyu kahve yünlü kürkü olan, etine dolgun, yumuşacık bir arkadaşı.”

Her köşe başında inanılmaz bedenleri, fantastik yetenekleri ve keyifli isimleri olan nadir hayvanlarla karşılaşılıyor gibiy-

5 ÇN: Cuscus, genel olarak Phalangeridae familyasına ait ve Avustralya’daki en tropikal bölgelerde yaşayan keseli sıçangillere verilen ortak addir.

dik. Ekidneler dünyada yumurtlayan iki memeliden biridir. (Diğeri ornitorenktir.) Yaklaşık 6 kilo ağırlığında, karanlığı ve gizliliği seven dağ cuscusları ise keseli sıçanlar familyasının en iri üyesidir. Görmediğimiz diğer hayvanların ise yuvalarını ve deliklerini bulduk. Tavuk büyüklüğünde bir yabani tavuğun, çamurun sıcaklığından yararlanmak için yumurtalarını kuluçkaya yatırdığı, araba büyüklüğünde yuva kazdığı bir höyükle karşılaştık. (Evet, bu türün erkekleri yumurtalara bakar, sıcaklığı gerektiği gibi ayarlar, havalandırma deliklerini kazarak soğutur.) Kampın yakınındaki çimenlik alanlarda filanderler tarafından kazılmış delikler bulduk. (Bunlar şişman, tüylü, kanguru benzeri hayvanlardır, etrafı devamlı dinleyen hareketli kulakları ve kısa kuyrukları bulunur.) İz sürücüler, kampın yakınında, ceylan yüzlü, küçük bir kanguru olan bir dorcopsis tespit ettiklerini bildirmişlerdi.

Bu bulut ormanı, dünyanın başka hiçbir habitatında gözlemlemediğim şekilde canlıydı. Amazon ve ziyaret ettiğim diğer yağmur ormanlarının aksine, sivrisinek, -bunun için çok soğuk- ısırıcı karıncalar, zehirli yılanlar, örümcekler veya akrepler yoktu. Üstelik Wasaunon birçok hayvan türüyle dolup taşmasına rağmen, bunlar sadece tehlikesiz olmakla kalmayıp aynı zamanda iyiliksever de görünüyordular.

Her yeni gün beraberinde muhteşem bir sürpriz getiriyordu: Yol boyunca yaban çilekleri, bir iğnesinden bile daha küçük mikro orkideler, geceleri gökte kayan yıldızlar. ABD, Yeni Zelanda, Avustralya ve Papua Yeni Gine'den gelen etrafımdaki insanlar da harikaydılar. Üçümüz geziden önce de tanışmıştık ama bir haftanın sonunda herkes birbiriyle arkadaş olmuştu. İz sürücüler, biliminsanları, yerliler ve yabancılar, ister hayvanat bahçesi çalışanı, ister sanatçı, ister araştırmacı olsun, bulut ormanını korumak için bu zorlu görevde birleşmiştik.

Kampta hayat her zaman kolay değildi. Ağaç kangurularını bulmak çok zordu. Kıyafetlerimiz hep ıslaktı. Geceleri ve sabahları, verdiğimiz nefesi görebiliyorduk. Uyku tulumum

içine kıvrılıp uyumama rağmen her sabah üşüyerek uyanıyordum ama tüm bunlara rağmen, iş önemli, dostluk sıcak ve manzara efsaneydi.

Bir sabah, erken saatlerde yerin sallandığını hissettik. Deprem oluyordu ama bulunduğumuz yerde güvendedik. Hatta bu titreşmeler bende bir hoşnutluk duygusu bile yaratıyordu. O kadar ki, anı defterimin sonuna, “Dünya burada o kadar taze ki, kalp atışlarını bazen hissetmemize şaşmamalı.” diye yazmıştım.

1 Nisan günü, Lisa kalktığı anda bana bunun çok güzel bir gün olacağını hissettiğini söylemişti. İkimiz de iz sürücülerin, sabahın erken saatlerinde ağaç kangurularını aramak için yola çıkışlarını seyretmeyi seviyorduk. Erkeklerin, sadece Batılılar'a -ki daha önce onları sömgeleştirmişledi- değil aynı zamanda, derileri tören kıyafetlerini süsleyen ve yaklaşık bir nesil öncesine kadar etlerini de yedikleri hayvanlara karşı nezaketleri, beni derinden etkilemişti.

Bağrısları duyduğumuzda saat 8:35'ti ve o sırada derenin yanında Lisa çamaşırlarını, ben de akşamdan kalan bulaşığı yıkıyordum: Ağaç kanguruları! İki taneler! Bunların bir anne ve bebeği olduğunu düşündük. Bize, ulusal ticaret dili Tok Pisin dilinde ikisinin de “clostu” yani çok yakında olduklarını söyleyen adamların yanına koştuk. Bu hayvanları ağaçların içinden çıkarmak imkânsız gibi görünse de iz sürücüler işlerini iyi bilirler. İlk olarak, ağacın etrafına küçük bir çit inşa edersiniz. Sonra biri bitişikteki bir ağaca tırmanır ve kanguru bulunduğu daldan yere atlar, bu arada aşağıda bekleyen diğer adamlar, onu güçlü kuyruğundan yakalar ve hızlıca torbaya koyarlar.

Kamp alanına geri döndüğümüzde, bebek zannettiğimiz kangurunun aslında yetişkin bir erkek olduğunu gördük. İz

sürücüler, iki sevgili bulmuşlardı! Lisa, ilk kez yetişkin bir erkeğe izleyici tasma takabilecekti. “Bu bir mucize!” diye bağırdı. Yeni Gineli öğrencisi “İzlenecek ilk erkek Matschie!” dedi ve ekledi: “Tarihi bir an!”

Veteriner hekim, ikisini de inceleyebilmek ve vericiyi korkutmadan takabilmek için, hafifçe uyuşturdu. İlk bayılan dişi oldu. Rengi yağmur ormanları orkidesi gibiydi; uzun kuyruğu altın, sırtı ise kahverengi. Tırmanmak için mükemmel olan kavisli pençeleri ise aşıboyası gibi parlıyorlardı. Aynı bir zamanlar Tess’i okşadığım gibi, kendimi tutamayarak kürkünü okşamak için uzandım. Pamuk kadar yumuşaktı. İzleyicileri takılmış olan ağaç kanguruları geniş bir kafesin içinde yuvalarına dönmek için sabahı beklerken, hepimiz onlara ne isim vereceğimizi düşünüyorduk. Ama Lisa kararını çoktan vermişti: Christopher ve Tess.

Onları salacağımız alana giderken, botlarıma yapışan çamur yüzünden yürümem iyice zorlaşmıştı. Attığım her adımda isimleri kafamın içinde dönüp duruyordu: Tess... Chris... Tess... Chris...

**Burada,
bulut ormanında
bizi ruhen
sağlıklı ve
bütün
hissettiren
vahşî yaşamı
buldum.**

Onlarla geçirdiğim 14 yıl boyunca bu güzel isimleri kaç kez söylemişim? Öldüklerinden bu yana, sırf isimlerini duymak bile, kalbime yüzlerce ok saplanıyor hissi uyandırmıştı. Ama şimdi durum farklıydı. Tess... Chris... Tess... Chris... İsimlerini tekrarlamak bir zikir, bir mantra, bir dua, şükranla sevdikleri-

mi hatırlama ve serbest bırakma anına aklımı hazırlamak gibi olmuşu. Bu güzel vahşi hayvanlar elbette Chris ve Tess'im değillerdi. Onların ruhlarını da barındırmıyorlardı. Onlar, eşsiz hayatlarını seven, kendi karmaşık, bireysel benlikleri olan varlıklardı. Ama aynı zamanda, benim için vahşiliğin ta kendisiydiler. Bu iki hayvan, bedenlerinde vahşi bir kalp taşıyorlardı. Nefesimizle ve kanımızla onurlandırdığımız, bizi bu dönen gezegende tutan vahşiliği taşıyorlardı. Burada, bu bulut ormanında, aklımızı yitirmemizi engelleyen, hayata tutunmamızı sağlayan yaşama azmimizi bulmuştum.

Christopher ve Tess'i tekrar ormana bıraktığımız gün, ben de kendimi serbest bıraktım.

BÖLÜM 8

SALLY

Masamın üzerinde duran kartta İngiliz şair Edith Sitwell'in dizeleri yazar: "Aşk ölümle bitmez ve eksilmez." Arkadaşlarım bana Christopher ve Tess'in hâlâ benimle olduklarını söylüyorlardı. Bize yeni ev hediyesi olarak ilk tavuk sürüsünü veren Gretchen Vogel aynı zamanda bir medyumdu ve evimizi ziyarete geldiğinde hem Chris hem de Tess'i evde gördüğünü söylemişti. Dediğine göre, 350 kiloluk domuzumuzun ruhu, bedeninden daha büyüktü. Etrafımda kocaman bir balon gibi uçuyormuş. Ayrıca yine dediğine göre, Tess'i de gayet net görebiliyormuş. Yanımda, mutfakta, siyah beyaz muşamba döşemelerde oturuyormuş.

Ama neden onları ben göremiyordum?

Hiçbir zaman duru görüleri, rüyaları ya da ruhlarla teması olan bir insan olmadım. Lisede İncil çalışmalarımızda ne yazık ki, hiç sesler de duymadım. Ruhun varlığına inanırım.

Bu, inancımın çok önemli bir parçasıdır. Ama ne yazık ki, ölmüş olan sevdiklerimin varlıklarını etrafımda hiç hissedemedim. Hep onları özlemekle yetinmek zorunda kaldım. Bunu, Amazon'da tanıştığım, sanatçı ve eski bir deniz piyadesi olan bir arkadaşım ile paylaştığımda bana nazikçe, "Ah hayatım, sen onları hissediyorsun." dedi ve devam etti, "Onları özlediğinde hissettiğin şey, onların yokluğu değil, varlığı."

Bu erdem dolu sözleri beni çok etkiledi ama kendimi yine de ufacık da olsa bir işaret, bir his, bir iletişim beklemekten alıkoyamıyordum.

Sonra Papua Yeni Gine'den döndükten, Christopher Hogwood ile olan hatıralarımı yazdıktan, ağaç kanguruları ile ilgili kitabını tamamladıktan, Amazon'a ve İtalya'ya başka bir araştırma gezisine gidip döndükten ve ölümünün ardından geçen bir buçuk yıldan sonra Tess, rüyama girerek bana yaşayacağım mutluluğun resmini gösterdi.

Sıklıkla rüyalarım da hayvanları görürüm ve her seferinde çok mutlu olurum. Ama bu seferki bir başkaydı. Bir kriz ile başladı. Bir arkadaşımız bize yavru bir Border Collie cinsi köpek vermişti. Bundan daha güzel ne olabilirdi ki? Ama ben kaygı içindeydim. Rüyamda, yeni doğmuş bir fare büyüklüğündeydi ve ölecek diye büyük bir endişe yaşıyordum. Köpeği nasıl hayatta tutacağımı bilmiyordum. Kendimi tamamen çaresiz hissediyordum.

Derken kapıya biri geldi. Kapının çalındığını duymamıştım ama orada birinin olduğunu bir şekilde biliyordum. Kapıyı açtım ve karşımda Tess oturuyordu.

Ah! Onu tekrar görmenin verdiği mutluluğu anlatamam! Ama rüyada bile Tess'in ölmüş olduğunu biliyordum. Onun ruhunun bana yardım etmek için geldiğini biliyordum. He-

men Howard'a gittim. O da benimle kapıya doğru koştu. Ama Tess gitmişti ve yerinde başka bir Border Collie duruyordu. Tess gibi, bu Border Collie'nin de burnunda beyaz bir şerit, beyaz bacakları ve beyaz kuyruk ucu vardı. Ancak kürkü Tess'inkinden daha gösterişliydi. Kulakları dimdikti. Sadece, onda Tess'inki gibi beyaz gerdan tüyleri yoktu. Ümit dolu kah-verengi kocaman gözleri ile bize bakıyordu.

O an bu köpeği bize Tess'in yolladığını anladım. Hemen uyandım ve onu aramaya başladım.

Howard ve ben, İnternet'te, birbirimizden habersiz, Border Collie kurtarma sayfalarında geziniyorduk. New York kırsalında, ülkenin olmasa da bölgenin, adanmış en büyük kurtarma derneği bulunuyordu. Sayfalarında güzel fotoğraflar ve her birinin detaylı hikâyelerini anlatan düzinelerce Border Collie ve melezlerin hikâyeleri vardı.

Bu dernekten bir hayvan sahiplenmek kolay değildir. Köpeklerin çiftlikte harika bir hayatları var. Çitlerle çevrili çim alan, göletler ve ormanın yer aldığı arazide serbestçe koşarlar. Geceleri ise köpek yatakları ve kanepelerde rahat, sıcak ortamda uyurlar ve oynamak için bir sürü oyuncak, gönüllü ve başka köpekler vardır. İşte tam da bu yüzden, gönüllüler ancak bu şartlardan daha iyisini sunabilecek evlere sahiplendirme yaparlar.

Sahiplenecek potansiyel kişi olarak kabul edilebilmek için bile uzun bir form doldurmamız, evimizin ve bahçemizin fotoğraflarını çekmemiz ve veteriner hekimlerimizden ve en az bir komşumuzdan Border Collie cinsi bir köpeğe bakabileceğimizi destekleyen referans mektupları yollamamız gerekiyordu. Sonunda, evrakları teslim ettikten sonra, ne zaman ziyaret edebileceğimize karar verildi. Bu arada aylardan şubatı. Ran-

devumuzun saatini teyit eden bir çağrı beklemeye başladık.

Yolculuğa çıkmamız için çağrı maalesef zamanında gelmedi çünkü çiftliğe bir günlük mesafedeydik ve oraya gittiğimizde bir gece konaklamamız gerekiyordu. Hayal kırıklığına uğramıştık ama birkaç hafta sonra, mart ayı içinde başka bir tarih belirledik. Bu kez, bir gece Howard'ın Long Island'daki ebeveynlerinin evinde kalıp, ertesi gün çiftliğe gidecektik. Tess'in eski tasmaını, kâselerini ve battaniyesini arabaya doldururken yüreğim yerinden çıkacak gibi çarpıyordu. Web sitesindeki köpeklerle Howard'la defalarca bakmıştık. Ama hangisi doğru olan-
dı? Bizi sever miydi? Ya da biz onu? Ya yanlış köpeği seçer ve bana doğru olanı göstermek için rüyama gelmiş olan aslan yürekli Tess'imi hayal kırıklığına uğrattıysam? Long Island'da yola çıkmadan önceki akşam yemekten döndüğümüzde Howard'ın ailesinin telesekreterinde bir mesaj vardı. Çiftlikteki köpeklerin çoğu hastalanmıştı; ziyaretimiz ikinci kez iptal edildi. Görünen o ki, Glen Highland Çiftliği'nde evlat edinilmeyi bekleyen birçok harika köpek olsa da bizim köpeğimiz orada değildi.

İyi ama neredeydi?

Eve döner dönmez diğer kurtarma sayfalarına bakmaya başladım: New Hampshire Hayvan Kurtarma Derneği, Hampshire, Massachusetts, Connecticut, Rhode Island ve Maine'deki diğer yardım kuruluşları. New England Border Collie Kurtarma. Ama bazı nedenlerden dolayı, o sıralar sadece birkaç Border Collie cinsi köpek sahiplendiriliyordu ve bunlardan hiçbirisi dişi ve genç değildi. Delirmeye başladığımı hissediyordum. Tess'in rüyamda beni ziyaret etmesinin üzerinden üç ay geçmişti ve aylardan nisandı. Sadece başarısız olmamış, onu da hüsrana uğratmış gibi hissediyordum. Üstelik bu süre zarfında, bizimle yaşamaya başlaması gereken köpek dışarlarda bir yerlerde kim bilir

ne hâldeydi. Nereden başlayacağımı bile bilmiyordum. Bir damızlık söz konusu bile olamazdı. Komşu kasabada mükemmel bir damızlık çiftliği vardı ama hem profesyonel çalışan köpekler yetiştirirdi, hem de bizim arzumuz, terk edilmiş, ihtiyaç sahibi bir köpeği ailemize katmaktı.

Sonunda, umutsuzca, rüyamı evrenin merhametine teslim ettim. Arkadaşlarımdan birçoğuna genç ve dişi bir Border Collie sahiplenmek istediğimizi söyledim. Arkadaşlarımdan Yankee bir köşe yazarıydı ve New England'da yaşayanların neredeyse yarısını tanıyordu. Bir diğeri ise yerel bir yardım kuruluşunun yönetim kurulundaydı. Bir üçüncüsü ise Massachusetts SPCA'da çalışmıştı. Bu insanların muhakkak birtakım ipuçları bulacaklarını düşünüyordum.

Bir hevesle Tess'i aldığımız özel kurtarma kurumunu yöneten kadın olan Evelyn'i de aradım. Tess'i eve aldığımız günden bu yana arkadaş olmuştuk. Ona Tess'in ölümünden bahsetmiştim ve eğer elinde yuva arayan başka bir Border Collie olsa bizi aramış olacağını düşünüyordum. Aslında pek de ümidim yoktu çünkü Tess, on dört yıl içinde, Evelyn'in kurtardığı tek Border Collie olmuştu. Ama yine de şansımı denemek ve yeni Border Collie sahiplenmek istediğimizi söylemek için onu aradım.

Evelyn birkaç saniye sessiz kaldı ve sonra şaşkınlıkla cevap verdi:

“Şey, burada bir kızım var.”

Evelyn emin değildi ama yaklaşık 5 yaşlarındaydı. Köpek, Evelyn'e gelmeden önce iki farklı evde yaşamıştı ve hiçbir sahibi ona gereken ilgiyi göstermemişti. Adı Zooey'di ama çağrıldığında gelmediği için Evelyn ona Zack adını vermişti.

Hikâyesi çok acıklıydı. O kış, Evelyn'ine göre biraz da zorlamayla Zack, sahiplerine sekiz değerli, safkan "Border Collie" yavru vermişti. Ancak o zamanki sahipleri, onu kışın üremeye zorladığı ve daha sonra soğuk bodrum katında, beton zeminde yatırdıkları için, bebekleri donarak ölmeye başlamışlardı. Adam Evelyn'den yardım istemeye karar verdiğinde bebeklerden beşi çoktan ölmüştü. Evelyn oraya gittiğinde, annenin yavrularının ölmekte olduğunu ancak onları kurtarmak için elinden hiçbir şey gelmediği için endişeyle bir ona, bir kutuya koştüğünü görmüştü.

"Bu durum beni hasta etti." dedi Evelyn. "Pire doluydu. Resmen kel ve pireliydi. Hatta ona uyuz tedavisi bile yaptım. Lanet olsun bu insanlara!"

Evelyn, adamın para için satmayı planladığı kalan üç köpeği kurtarmıştı. Ama anneyi de istemiyordu. Böylece Evelyn, Zack'ı de almış ve sağlığına kavuşturmuştu. Tedaviden sonra tüyleri yine çıkmıştı. "O çok güzel bir köpek." dedi Evelyn. "Ama pek sosyal değil." diye de ekledi.

Howard'la beraberce hemen onunla tanışmaya gittik.

"Zack sakın ol!" Evelyn bir yandan köpeğin tasmağını çektiştiriyordu. İlk bakışta Zack inanılmaz derecede Tess'e benziyordu: Patilerden yukarı doğru beyaz çoraplar gibi tüyler, burnundan aşağı beyaz bir şerit ve bir fonda ortaya çıkan beyaz boyun ve göğüs kürkü ile klasik bir Border Collie. Ama elbette farklıydı ve yakından baktıkça farklar daha da fazla ortaya çıktı.

Zack, daha uzun kulakları, sekiz kilo fazlası ve tüyleri ile Tess'den daha iriydi. Mizacı ise tamamen farklıydı. Tess, tanıştığımız andan itibaren bize inanılmaz derecede uyum sağlamıştı. Howard, ilk frizbi ile oynadıkları andan itibaren Tess'e

âşık olmuştu. Ama bu köpek, Howard'ı da hayal kırıklığına uğratarak, uçan nesneye dönüp bakmamıştı bile. Topu da yakalamadı. Görünüşe göre, Zack hiçbir oyuncakla oynamak istemiyordu. Ne eski adı Zooney'e ne de yeni adı Zack'e yanıt vermiyordu. Sanki söylenenleri anlamıyor gibiydi. Bize anında odaklanan Tess'in tersine, Zack dikkatini başka bir şey aklını çelene kadar sadece birkaç saniye koruyabiliyordu.

Howard kürkünü de beğenmemişti. Her ne kadar uyuz tedavisinden sonra yeniden gürlemiş olsa da sırtının arka kısımlarına doğru bazı bukleler vardı ve Tess'inki gibi abanoz değil, kahverengi bir rengi vardı. Muhtemelen bazı yaralanmalar nedeniyle sağa doğru bükülen kuyruğunu da beğenmemişti. Beş yaşında olmasına takılmıştı. Tess'in ölümü onu çok üzmüştü ve eğer yeni bir köpek evlat edineceksek, en az Tess kadar uzun yıllar yaşamasını istiyordu. Karşılaştıklarında sempatik bir şekilde ona yaslanmış olmasına rağmen, istemedi.

Ama Zack'i yandan gördüğümde önemli bir şey fark etmiştim. Boynunda gösterişli beyaz tüyleri olmasına rağmen, bunlar boynunun etrafını kaplamıyordu. Boynunun sağ tarafı simsiyahtı ve o taraftan bakıldığında beyazlık hiç görünmüyordu. Bu rüyamdaki köpekti.

Zack'i daha sonra tekrar ziyaret ettik ama Howard hâlâ onu eve götürmeye yanaşmıyordu. Dönüşte yan komşum Liz Thomas'ın evine gittim ve mutfak masasında hüngür hüngür ağladım. Eve geldiğimde Howard yataktaydı, ışık sönüktü ve karanlıkta şöyle dedi: "Hadi bu köpeği sahiplenelim."

Ertesi gün, Evelyn'e gittik.

Üçümüz beraberce uzaklaşırken Evelyn, "İyi şanslar! O güzel bir köpek." dedi.

Evelyn haklıydı, o gerçekten de güzel bir köpekti. Bizimle geçirdiği ilk gün, birkaç gün sonra farkına vardığımız bodrum da dahil olmak üzere, evin tüm odalarına kakasını yaptı. Ayrıca kendisi masa üstünden yemek çalma ustasıydı. Uzanabileceği hiçbir yemeği affetmiyordu. Tess'in tam tersine, çimlik alanda bir sürü delik kazmaya, başka hayvanların dışkıları üzerinde yuvarlanmaya ve hatta bunları yemeğe bayılıyordu. Ama aynı zamanda çok hızlı öğreniyordu. İlk günden itibaren tepki

verdiği için ona Sally adını vermiştik ve sonra, bir daha asla evimize tuvaletini yapmadı. (Bodrum hariç; muhtemelen daha önceki evinde oraya kapatıldığı ve yavrulamak zorunda bırakılıp, acı çektiği için.)

Sally ile özel bir eğitmen eşliğinde çalıştım ve iki farklı yerde grup itaat derslerine katıldık. Kısa süre sonra tüm çağrılara cevap vermeye başladı -ne zaman çağrılırsa gelmeye başladı- ve diğer tüm standart komutlara itaat etmeye hatta el sıkışmaya bile başladı. Bir aylık eğitimin sonunda, gururla sergilediğimiz yerel Humane Society'den Güvenilir İtaat Belgesi'ni kazandı. Ama aynı günün akşamı Howard'a yemek servisi yapmadan hemen önce, mutfak tezgâhında, tabakta duran balık köftelelerini ve bir arkadaşım için pişirdiğim yaş günü pastasını yedi. Bununla da yetinmeyerek, bir kutu yulaf ezmesi yemek için dolap kapısını açtı.

"Sally ne istersem yapıyor." diye böbürlenmeyi severdim ama mesele onun istemediğimiz şeyleri de yapıyor olmasıydı. İtaati o kadar iyiydi ki, günün en zevk aldığım kısmı olan sabah yürüyüşlerimiz ve öğleden sonraları arkadaşım Jody Simpson ve onun köpekleri Pearl ve May ile yaptığımız uzun yürüyüşlerde tasmasız gezebiliyordu. Ama bunu yaparken Sally çoğunlukla pis bir şeyi ya yer ya da üstünde yuvarlanırdı. Hatta bir keresinde, Sally o kadar pis kokmuş ve kirliydi ki, eve dönerken onunla beraber, Jody'in koyu mavi arabasının bagajına koymak zorunda kalmıştım.

Bir başka sefer, kısa tüylü Alman puanterlerinin yaşadığı bir evin önünden geçen çamurlu yolda yürüyorduk. Puanterlerin bahçesinde, orada yaşayan köpeklerin başıboş kalmasını engelleyen görünmez bir çit vardı. Ancak bu durum, Sally'nin köpek kapısından içeri girmesine engel olmadığı gibi, koşarak yeni yavrulamış bir anne köpeğe sataştı ve nasıl becerdiyse, orada yaşayan ve ancak sahiplerinin müdahâlesi ile birbirinden ayrılabilen -bu arada adamın elini de fena hâlde ısırarak için acile giderek dikiş attırması gerekti- iki köpek arasında bir kavga baş-

lattı. Kolayca bize dava açabilecek avukat olan ev sahibi, yakın dövüşe neden olan Sally'yi affettiği için hâlâ minnettarım.

Sally hırsızlık yapmaya bayılırdı. Sırt çantalarından öğle yemeklerini çalardı. Tam ağzına götürdüğünüz sırada elinizden sandviçinizi kapardı. Bir sabah, mutfaktaki çelik talaşını ele geçirdi ve yemek odasına kadar halıda paslı turuncu kıymıklar bıraktı. Bir başka zaman, çöp kutusunun içini kurcalamak için lavabonun altındaki dolabı açtı. Üstelik her seferinde, bunları yaparken, yüzünde başarmış olduğuna dair gururlu bir ifade olurdu. Kendimi gülmekten alamazdım. Howard ona "Sabıkalı Küçük Sally" lakabını takmıştı. Ancak kamyonunda sadece ikisi gezmeye çıktıklarında ona, Bruce Springsteen'ten "Little Girl, I Want to Marry You"⁶ şarkısını söylerdi.

Aynı ırka mensup olmalarına rağmen, Tess ve Sally birbirinden tamamen farklı karakterlerdi. Tess zarif bir atletti. Sally ise tam bir sakardı. Tess frizbi ve tenis topuna bayılırdı ama diğer oyuncakları küçümserdi.

Sally, daha sonraları ortaya çıktığı üzere, tüm oyuncaklar için çıldırırdı ve sadece Howard'ı memnun etmek için, gönulsüzce frizbiyi yakalardı. Tess bizi severdi ama onu birkaç dakikadan fazla okşamamızın aşırı olduğunu hissettirirdi ve fırçalanmaktan hiç hoşlanmazdı. Oysa Sally abartılı bir biçimde sevecendi. Yabancılarla yaslanır; burnunu yüzlerine yapıştırır ve öpmek için yalvarırdı. Fırçalanmayı çok seviyordu ve her gece en az bir saat boyunca, ben gür kürkünü sevgiyle fırçalarken keyif yapardı. Bir süre sonra köpek mamasını değiştirdik ve kürkü Howard'ın sevmediği kahverengi rengi kaybetti. Artık abanoz gibi parlıyordu.

Kendimi bir kere daha tamamlanmış gibi hissediyordum. Sally, beni kelimelerle ifade edemeyeceğim biçimde mutlu ediyordu. Kürkünün yumuşaklığını, pençelerinin mısır unu

6 ÇN: "Küçük Kız, Seninle Evlenmek İstiyorum"

benzeri kokusunu, yürüyüşündeki yuvarlanma ritmini, yemek yeme şeklindeki gustoyu -yemek masasında unutulmuş bir parça tereyağı ya da çalan bir telefona bakmak için bir anlığına bırakılan tahıl kâsesini yalayıp yutmasını- seviyordum. Ona seyahatlerimden her seferinde getirdiğim peluş oyuncakları -mavi köpekbalığı, kırmızı gergedan veya bir sürü kirpi- imha ediş şeklini seviyordum. Onun, o uzun kulaklarını seviyordum. Howard ve ben üniversiteyi bitirdikten kısa bir süre sonra, The Police grubu *“Every Little Thing She Does Is Magic”* şarkısını piyasaya sürmüştü, işte aynı o şarkıdaki gibi Sally’nin *Yaptığı Her Küçük Şey Sihirliydi*.

Üçümüz, tüm uzuvlarımız -kollar, bacaklar, kuyruk- iç içe geçmiş biçimde beraber uyuyorduk. Tek sorunumuz sık sık Sally’nin geceleri, bir anda yataktan zıplayıp, uzaktaki köpeklerle ve tilkilere cevap vermesiydi. Bunun hemen ardından biz, kalbimiz güm güm atarak tavana bakarken, o uykusuna geri döner ve horlamaya başlardı. Eğer Howard gece uyanıp yataktan çıkarsa, Sally derhal ve kasıtlı bir biçimde, hatta başını da yastığın üzerine yerleştirerek, yatakta tekrar pozisyon alırdı. Howard geri dönüp durumu gördüğünde, ona hafifçe tebesüm ederdi. Belli ki bunun, bizim de komik bulduğumuz muazzam bir şaka olduğunu düşünüyordu.

Kendisi de bir Border Collie sahibi olan yazar ve aynı zamanda dostumuz Jon Katz, insanların hayatlarını derinden etkileyen bir köpek olduğunu, “Bazen çok güçlü ve anlatılamaz biçimde sevdiğimiz köpekler olur.” sözleriyle dile getirmişti. İşte Tess bizim için o köpekti.

Ama Sally de öyleydi.

Tess’in ya da Chris’in yerini tutamazdı. O daha ciddi, dikkatli ve keskin zekâlı bir Border Collie’ydi. Christopher Hogwood gibi bir Buda ustası değildi. Molly gibi akıllı bir öğretmen de değildi. Ama yine de Sally eve geldiği andan itibaren, onu da en az diğerlerini sevdiğim kadar sevdim.

Bu, harika ruhların öldüklerinde size verdikleri hediyedir. Kocaman yürekleriniz olmasını sağlarlar. Bize daha derinden sevebilme yeteneği vererek giderler. Daha önce hayatıma giren hayvanlar sayesinde, bu şapşal, tatlı, güler yüzlü ve benzersiz derecede harika köpeğimi, Molly, Tess ve Chris'ten bana yadigâr kalan tüm sevgi ile sevdim.

Howard "Tess bize yukarıdan gülüyordur." derdi. Doğrusu mutfak zeminine saçılmış köpek mamalarını temizlerken ya da Sally'nin kürkünden ölü bir geyiğin kalıntılarını toplarken bundan ben de şüphe etmiyordum. Tess'in cennetten bize baktığını ve gülümsediğini düşünmeyi seviyordum ve Sally'e her bakışımda, Tess'i sevgi ve şefkatle anıyordum. Ne de olsa her şey, Tess'in rüyamda beni ziyaret ettiğinde, benden istediği gibi gerçekleşmişti.

Aradan yıllar geçtikten sonra, Evelyn'le Sally hakkında yaptığım konuşmanın notlarını incelerken, bu rüyayla ilgili başka bir mucizenin daha farkına vardım. Bir kriz ile başladı: Yavru bir köpeğin hayatı tehlikedeydi ama onu kurtarmam imkânsızdı diye yazmıştım. Rüveyı ocak ayında görmüştüm, aynı ay -ve kim bilir belki de aynı gece- o zamanlar adı Zooey olan Sally, benden kilometrelerce ötede, soğuk bir bodrum katına kapatılmıştı ve çaresizce donarak ölmeye başlayan yavrularının hayatını kurtarmaya çalışıyordu. Rüyamda, onu tanımıyor olmama rağmen, Sally'nin o an yaşadığı korkunç ve acıya mı şahit olmuşum?

Acaba Tess, Sally'e de görünmüş müydü diye merak ediyorum. Ona beni, daha iyi bir geleceği vaat etmiş miydi? Kim bilir, belki de Tess sayesinde, Sally ve ben, birbirimizi o gece rüyalarımızda görmüştük.

BÖLÜM 9

OCTAVIA

Basamakların üzerinde durmuş, tuzlu suda elimde tuttuğum ölü kalamarı ileri geri sallayarak bekliyordum. Sonunda elim dondu. Bu sefer kalamarı diğer elime aldım ve o elim de donana kadar hareket ettirmeye devam ettim. Ama elimdekinin ilgi çekici bir yemek olduğu ümidiyle giriştiğim bu çabama rağmen, New England Akvaryumu'nun, dev dışı Pasifik Okyanusu ahtapotu Octavia, 560 galonluk tankın karşı duvarına vantuzları ile sıkı sıkıya tutunmaya devam etti. Bana -şimdilik- yaklaşmıyordu. Daha sonra tekrar denemeye karar verdim. Delicesine bu ahtapotun arkadaşım olmasını istiyordum.

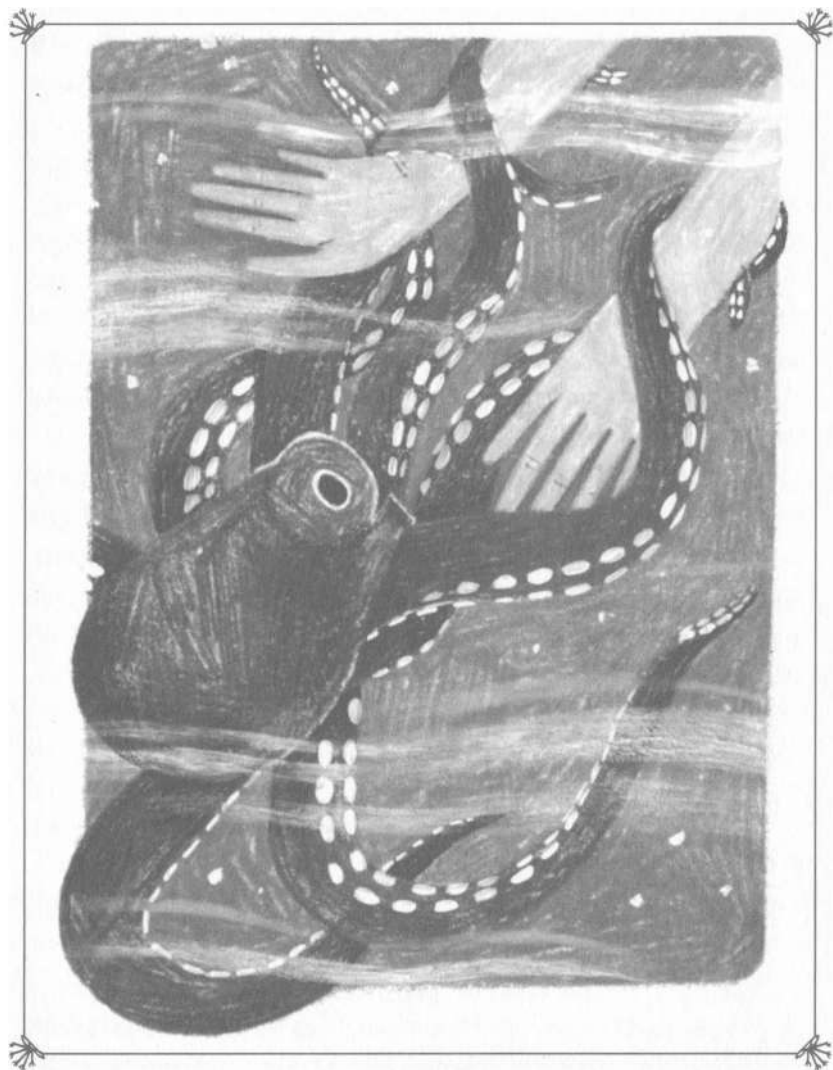
O baharın başlarında Octavia'nın selefi Athena ile tanışmıştım. Akvaryum görevlisi tankın ağır kapağını açtığı anda, beni incelemek için yakınımaya gelmişti. Gözleri benim gözle-rimle buluşmak için dönmüş ve heyecandan kırmızıya dönen,

bir metreden uzun kemiksiz kollarının dört ya da beş tanesi sudan çıkararak bana doğru uzanmışlardı. Tereddüt etmeden, ben de kollarımı tanka daldırdığımda, cildimi güçlü, beyaz, madeni para büyüklüğündeki düzinelerce vantuz kaplamıştı. Bir ahtapot tüm cildiyle tat abilir ancak bunu en çok vantuzları ile yapmayı sever.

Ertesi gün, Sally ve kanişler eşliğinde ormanda yürüyüş yaparken, arkadaşım Jody “Korkmadın mı?” diye sormuştu. Jody ve ben her gün köpeklerimizle oynamak ve egzersiz yapmak için saatler harcardık; o da benim gibi, büyük bir hayvanseverdir ama mevzu kemiksiz, soğuk, sümüksü bir ahtapot olunca “İğrenç değil mi?” diye sordu.

“Doğrusu bunu bana ilk görüşte bir insan yapmış olsaydı, büyük panik yaşardım.” diye itiraf ettim. Ama bu, dünyada yaşayan bir uzaylıydı: Renk ve şekil değiştirebilen, sarkık 18 kiloluk bedenini portakaldan bile daha küçük bir delikten geçirebilen; bir papağan gibi gagası, yılan gibi zehri ve eski moda, mürekkepli kalem olan bir uzaylı. Üstelik bu büyük, güçlü, akıllı deniz omurgasızının -insanlar hariç tanıştığım herhangi bir başka canlı gibi- ilgisini çekmiştim ve bu çok heyecan vericiydi. Athena’yı daha iyi tanımak için iki kez daha ziyaretine gittim.

Sanki beni tanımış gibi davranmıştı. Seattle Akvaryumu’nda yürütülen çalışmalardan okuduğum kadarıyla, birçok insan aynı şekilde giyinmiş ve ahtapot da suyun altında olsa bile, daha önceden gördükleri kişileri tanıyabildiği ve hatta tanıdığı kanıtlanmıştı. Athena, daha önce hiçbir ziyaretçinin yapmasına izin vermediği hâlde, kafasını okşamama izin vermişti ve ben onu okşarken, en sakin olduğu zamanlarda aldığı renk olan beyaza dönüşmüştü. Bu garip ve çekici yarattığı daha yeni yeni tanımaya başlamıştım ama bana daha önce hiç düşünmediğim bir ihtimalin kapısını aralamıştı: Beyni olmayan istiridye ile yakın akraba olan ama kesinlikle akıllı ve hassas bu deniz yumuşakçalarının zihnini tanımak.

Bir kitaba dönüşmesini umduğum ahtapot zekâsı üzerine bir makale üzerinde çalışıyordum. Ama Athena'yı üçüncü ziyaretimin ardından korkunç haberi aldım. Athena ölmüştü. Muhtemelen yaşlılığa yenik düşmüştü. Aslında vahşi doğadan geldiği için kimse emin olamıyordu ama Athena, dev Pasifik ahtapotlarının ömrünün üst sınırı olan üç ila beş yaş arasındaydı.

Haberi aldığımda çok ağladım. O sıralar biliminsanları, insanlığın en yakın akrabaları olan şempanzelerin bilinçli varlıklar olduğunu kabul etmeye başlamışlardı. Peki ancak dünya dışında ya da bilim kurgularda bulabileceğiniz ve bizden bu denli farklı yaratıklarda durum neydi? Araştırmak için sadece aklımı değil, kalbimi de kullanacak olsaydım, bu hayvanların iç dünyaları hakkında ne keşfedebilirdim? Ama bu yeni macera için tek fırsatım olan Athena gitmişti.

Derken Athena'nın ölümünden günler sonra, bir davet geldi. Arkadaşım Scott Dowd beni arayarak "Kuzeybatı Pasifik'ten Boston'a gelen genç bir yavru ahtapot var. Fırsat bulursan gel." dedi.

Doğrusu bunu söylemesi yapmaktan daha kolaydı.

"Daha sonra tekrar deneriz. O zaman fikrini değiştirebilir." dedi arkamda duran ve ahtapotlarla uzun süredir çalışan akvaryum gönüllüsü, Wilson Menashi. Benimle hemen iletişim kuran Athena'nın aksine, Octavia ne benimle, ne de başka bir insanla ilgilenmiyordu.

"Hepsi birer birey." diye açıkladı Wilson. "İstakozların bile kişilikleri var." Ahtapotlar arasındaki karakter farklılıkları, onların bakımıyla ilgilenen kişiler tarafından iyi bilinir ve bu durum onlara verilen isimlere de sıklıkla yansır. Mesela Seattle Akvaryumu'nda, filtrenin arkasından hiç çıkmayan ve o kadar

çekingen bir ahtapot vardı ki ona, münzevi şair Emily Dickinson'ın adını vermişlerdi. İnsanlara kendini hiç göstermedi ve sonuç olarak onu, yakalandığı yer olan Puget Boğazı'na geri bırakmak zorunda kaldılar. Kim bilir belki Octavia da Emily gibi çekingen bir ahtapottu. Belki de bunun başka bir açıklaması vardı.

Genellikle halka gösterilen ahtapotlar yaşlanmaya başladığında, akvaryum yönetimi başka genç bir ahtapotu büyük bir varil içinde büyütür ve bir yandan da insanlara alışmasını sağlar. Athena beklenmedik bir biçimde ölünce, akvaryum yönetimi hızla yeni bir ahtapot almak zorunda kalmıştı ve halkın ilgisini çekmek için de büyümüş olan bir tanesini tercih etmişti. Octavia, Athena kadar büyük değildi ancak başı bir kavun kadardı ve kolları da yaklaşık bir metreyi buluyordu. Octavia'nın genç bir yavru olmadığı açıktı. Daha birkaç hafta öncesine kadar okyanusta vahşi ortamda yaşayan büyük, hatta olgunlaşmış bir ahtapottu.

İşte tam da bu yüzden, her ne kadar ilk ziyaretimde, üç ayrı defa onunla iletişim kurmaya çalışsam da Octavia ile herhangi bir etkileşim kuramamış olmam çok da şaşırtıcı değildi. İkinci ziyaretimde de şans benden yana olmadı. O sabah da kalamarı boşuna elimde salladım. Derken Scott, yemeği Octavia'nın gözünün önüne kadar uzatabilecek uzun maşalar denemeyi akıl etti. Bunu yaptığımızda, Octavia aniden maşaları tuttu, sonra beni yakaladı ve çekmeye başladı.

Kırmızı cildi heyecanlandığının sinyalini veriyordu. Ben de çok heyecanlanmıştım. Sol kolumu, üç bacağı ile dirseğime kadar, sağ kolumu da bir diğeri ile sıkıca tuttu. Karşı koymamım imkânı yoktu. Tek bir geniş vantuzu ile 18 kilo kaldırılabildi ve sekiz bacağının her birinde bu vantuzlardan yaklaşık 200 tane bulunuyordu. Bir ahtapotun kolları, hayvanın kendi ağırlığının yüz katını kaldırabilir. Scott'ın düşündüğü gibi Octavia 19 kilo ağırlığındaysa, 54 kilo olan bana karşı, 2 ton kaldırabilme gücü var demekti.

Ama ben kaçmaya bile çalışmıyordum. Tüm ahtapotlar gibi Octavia'nın da kollarının kesiştiği noktada yer alan papağan benzeri gagası ile beni ısırabileceğini biliyordum. Onun zehrinin de farkındaydım. Dev Pasifikliler diğer bazı türler gibi ölümcül-değillerdir ama yine de sinirleri felç edebilir ve eti eritebilirler. Zehirli bir yaranın iyileşmesi aylar sürer. Ama Octavia'dan bana karşı bir tehdit hissetmiyordum. Sadece merak ediyordu ve doğrusu ben de aynı durumdaydım. Ancak Scott beni ahtapot tankının içine düşerken görmek istemediği için, Octavia bir uçtan beni çekerken o da diğer uçtan tuttu. Octavia aniden beni bıraktığında "Bir ara ayak bileklerini tutacağımı sandım!" dedi nefes nefese.

Sonunda bir ilerleme kaydettiğimizi düşünüyordum. En azından artık benimle ilgileniyordu ve bu ilgisi saldırgan ya da tehlikeli görünmüyordu. Ama acaba onu doğru mu anlıyordum? Bir ahtapotun niyetini anlamak, nasıl söylesem, mesela bir köpeğinkini anlamak gibi değildir. Görebildiğim tek kısmı kuyruğu ya da kulağı bile olsa, Sally'nin duygularını bir bakışta okuyabiliyordum. Ama tabii Sally, ailenin bir üyesiydi. Tüm plasental memelilerle olduğu gibi, köpeklerle de genetik kodumuzun yüzde 90'ı uyuşur. Köpekler, insanlarla birlikte evrim geçirmiştir. Oysa Octavia ile ben, yarım milyar yıllık bir evrim dilimi ile birbirimizden ayrılıyorduk. Toprak ve su kadar farklıydık. Böyle bir durumda, bir insanın, ahtapot gibi son derece farklı bir canlının duygularını anlayabilmesi mümkün müydü?

Zamanında Clarabelle ve Fransız Guyanası'ndaki sekiz ayaklı akrabaları sayesinde çok şey öğrenmiş olmama rağmen, bir omurgasızla, hele ki bir deniz omurgasızıyla, daha önce hiç arkadaş olmamıştım. Bir ahtapotun arkadaşı olabileceğimi düşünmek bile, birçok çevrede antropomorfizm -insani duyguları bir hayvana yansıtmak- olarak algılanarak göz ardı edilir.

Birinin kendi duygularını diğerine yansıtmasının kolay olduğu doğrudur. Bunu insanlar olarak devamlı yaparız. Kim arkadaşını mutlu edecek bir hediye seçmek istemez, ya da kim

reddedileceğini bilerek çıkma teklif eder ki? Fakat duygular insanlara özgü değildir. Bir hayvanın duygularını yanlış değerlendirmekten çok daha kötü bir hata, o hayvanın hiçbir duygusunun olmadığını varsaymaktır.

Bir hafta sonra akvaryuma geri gittim. Bu sefer yanımda misafirlerim de vardı. Ulusal bir çevre radyo programı olan *Living on Earth* yapımcıları, dergide çıkan yazımı okumuşlardı ve programın sunucusunu, yapımcısını ve ses ekibini, ahtapot zekâsı üzerine bir bölüm hazırlamaları için yollamışlardı. Hiçbirimizin -Wilson, Scott ve her gün Octavia ile ilgilenen Soğuk Deniz Galerisi akvaryum görevlisi Bill Murphy- Octavia'nın ne yapacağına dair bir fikri yoktu.

Ben suya dikkatle bakarken, Wilson da tankın ucuna yerleştirdiği kovadan gümüşü renkte küçük bir balık seçti. Octavia hemen ortaya çıkarak Wilson'ın elini iri vantuzuyla tuttu. Bunun üzerine ben de ellerimi suya sokunca, benim ellerimi de yakaladı. Hemen ardından suyun üzerinde birçok kıvrık kol belirdi. Bill, gösterinin sunucusu Steve Curwood'a "Çekinme, ona dokunabilirsin." diye seslendi. Octavia onun işaret parmağını tek bir vantuzla tutunca Steve heyecanla bağırdı: "Ah! Buradan tutuyor!" Büyülenmişti.

Çok geçmeden hepimiz, -ellerimiz suda olan Bill, Wilson, Steve, ben ve tankın kenarından izleyen yapımcı ve ses kaydedici- Octavia'nın bizi tuttuğu vantuzları, elektrikli derisinin üzerinde değişen renkleri, vantuzlarının, kollarının ve gözlerinin akrobatik hareketleri karşısında heyecan dolu anlar yaşıyorduk. O bizi emmeye devam edip cildimizin üzerinde pembe halka izleri bırakırken, biz de onu okşadık ve yumuşak, ipeksi, yağlı derisini hissettik. Cildinin yüzeyini yeniden şekillendirmesini izledik. Bazen diken bazen yumru gibi görü-

nen ve papil adı verilen yumrular gibi görünüyordu. Bazen de papiller, gözlerinin üzerinde küçük boynuzlar oluşturunuyordu.

Ona yemesi için başka bir balık sunmaya karar verdik ama tankın kenarına baktığımızda, kovanın yerinde olmadığını gördük.

Başında onunla ilgilenen altı insan varken, o iki arada bir derede kovayı çalmıştı.

Kovayı geri almaya çalışmadık. Balığın çıkmasına izin vermişti ve kovayı da altında tutmuş, keşfediyordu. Ama bu keşif sırasında bizlerle oynamayı da aksatmıyordu. Bir anda birçok şeyi yapmak, bir ahtapot için hayli kolaydır çünkü nöronlarının üçte biri, beyinde değil kollarındadır. Yani bir nevi her kolun, uyarılmayı çok seven kendi beyni vardır. Octavia'nın derisinin üzerindeki lekelerinin kırmızıdan beyaza, yani sakın bir ahtapotun rengine dönüşmeye başladığını fark etmiştim.

Wilson'a dönerek "Mutlu!" diye bağırdım.

Wilson da beni onaylayarak "Ah evet, hem de çok." dedi.

Dünyadaki denizlere 250'den fazla türde ahtapot lütfedilmiştir. Ama çoğu hakkında çok az bilgiye sahibiz. Üzerinde çalışılan türlerin çoğunun -aralarında Kuzey Pasifik devi de bulunur- büyük ölçüde yalnız yaşadığı düşünülmektedir. Çiftleşme bile, bir ahtapotun diğerini yediği bir akşam yemeğine dönüşen bir olaydır. O zaman neden bir ahtapot bir insanla arkadaş olmak istesin ki?

Sanırım cevabı; bizimle oyun oynamak için.

Vahşi doğada, ahtapotlar sürekli olarak etrafı keşfederler. Açılması gereken kabuklu istiridyelerden tutun da kovalanması gereken kabuklulara, mercan yarıkalarında saklanan yengeçlere kadar çok çeşitli yiyecekler yerler. Ama yemenin yanı sıra,

ahtapotlar evlerine götürebilecekleri şeyler de bulmaya bayılırlar. Bazı türlerin bir hindistancevizi kabuğunun iki yarısını alıp, hayli uzun bir mesafe taşıdığı, sonra da onları etraflarında tekrar bir araya getirip kendi özel barakalarını oluşturabildikleri gözlemlenmiştir. Bazıları da, taşları mağaraların önüne taşır ve girişin önüne bir duvar inşa eder. Go Proları ve dalgıçların kameralarını çalmakta hayli ünlüdürler. Hatta ara sıra da olsa, dalgıçların yüz maskeleri ve oksijen tüplerine yapışıp çekiştirdikleri de olur.

Esaret altındayken ahtapotlar genellikle çocukların oynadığı oyuncaklardan hoşlanırlar. Mesela Bay Patates Kafa'yı parçalara ayırmaktan ve sonra tekrar bir araya getirmekten büyük keyif alırlar. Lego oynarlar. İçinde lezzetli bir yengeç olduğunu düşündükleri kavanozların kapaklarını açarlar. (Bu arada, nesnelerle uğraşmayı o kadar severler ki, sık sık kapağını açtıkları kavanozları geri kapatırlar.) Bu yüzden ahtapotları meşgul etmek için, mühendis ve mucit olan Wilson, farklı kilitlere sahip bir dizi farklı pleksiglas kutu yapmıştı. İçindeki ödülü gören ahtapotlar da bu kutularla uğraşmaktan büyük zevk alıyorlardı.

Sanırım Octavia benden hoşlanmıştı çünkü birbirimizle oynamayı sevmiştik. Oyunlarımız beysbol veya evciliğe benzemiyordu. Daha çok tepişme gibiydi ama arada vantuzlar da vardı. Tabii ki akvaryumdaki personel ve gönüllüler de onunla oynamayı seviyorlardı ama onların yapılacak daha başka işleri de vardı. Bense onunla sonsuza kadar oynamaya hazırdım, yani en azından ellerim donana veya onun mavi bakır bazlı kanına karşı, benim demir bazlı kanımdaki enerji yettiği sürece.

**Bir ahtapotla
arkadaş olmak;
onun için ne
anlama geldiğini
bilmesem de bana
dünyamızın
kavrayamayacağımız
kadar parlak
tonlarda yandığını
gösterdi.**

Bazen onunla oynamak için yanımda bir arkadaş da getiriyordum. Bir seferinde, günde bir paket sigara içen arkadaşım Liz ile gitmiştik ama Octavia ondan pek hoşlanmadı. Bir başka sefer de Afrika'da gorilleri inceleyen bir arkadaşımı götürdüm ve onunla gayet mutlu oyunlar oynadı. Yanımda staj yapan bir lise son sınıf öğrencisiyle gittiğimde ise, Octavia hava borusundan tam suratına tuzlu su püskürttü.

Octavia ile geçirdiğim ilk yıl içinde, Seattle'da ahtapotlar üzerine yapılan bir sempozyuma katılmak için Boston'a gitmek zorunda kaldım. New England Akvaryumu'na döndüğümde ve Wilson tankını açtığında, Octavia bana doğru fırladı ve aynı Sally'nin pofuduk gülümsemesi kadar belirgin bir şekilde kollarını bana uzattı. Her iki koluma da o kadar sıkı sarılıp emdi ki, izleri günlerce kaldı. Tam bir saat on beş dakika boyunca öylece kaldık.

Ama çok geçmeden Octavia artık oyun oynamak istemeyecekti.

Wilson bana "Octavia bu aralar huysuz." diye mesaj atmıştı.

Aniden davranışı değişmişti. Genellikle tankının üst köşesinde dinlenmeyi severdi; şimdi altta ya da ziyaretçilere bakan pencerenin yakınında, en parlak ışıkların olduğu yerde oturuyordu. Octavia her zaman özellikle renkli, genellikle kırmızı bir ahtapot olmuştu. Şimdi ise çok daha soluktu ve daha da önemlisi, Wilson "İnsanlarla etkileşim kurmakla daha az ilgileniyor." demişti. Bunların hepsinin yaşlılık belirtileri olduğu söylendi. Hayatının sonu yakın olabilirdi.

Onu ziyarete gittiğimde beni görmek için yanıma yüzdü. Fakat tutuşu zayıftı. Etkileşimimiz 15 dakika içinde sona erdi. Çok üzülmüştüm. Yakında çitalar hakkında bir kitap yazmak için Namibya'ya keşif gezisine çıkacaktım. Döndüğümde hayatta olur muydu?

Döndüğümde Octavia'nın sadece hayatının değil, benimle iletişiminin de çok farklı olduğunu gördüm. Cildi şişirilmiş bir balon kadar pürüzsüzdü. Yüzü, borusu ve solungaçları duvara dönüktü.

Vücuduna bağlanmış bir ip gibi yandan sarkan bir kolu hariç, tüm vantuzları içeriye dönüktü. Tankın kenarlarına ve ininin kaya duvarına tutunmuşlardı. Kollarının arasında kalan gri bölge hariç, rengi kahve ile pembe arası bir tondaydı.

Ben yokken Octavia inci beyazı, pirinç tanesi büyüklüğünde onlarca veya yüzlerce zincirler hâlinde yumurta (Yaklaşık 100.000 tane.) bırakmıştı. Her yumurtanın küçük kuyruk benzeri bir ipliği vardı ve becerikli vantuzlarıyla bunları soğan demetleri gibi bir araya toplamıştı. Daha sonra da her demeti kayalık ininin tavanına veya duvarına yapıştırmıştı. Octavia çiftleşmediği için yumurtaları kısırdı. Ama bunu Octavia bilemezdi ve yumurtaları, aynı vahşi doğadaki bir anne ahtapot gibi Octavia'nın tek odağıydı.

Anne ahtapot yumurtalarını asla terk etmez. Vahşi doğada bu, yumurtalardaki yavruları için kendilerini açlığa mahkûm ettikleri anlamına gelir. Ama en azından biz Octavia'ya yemek sunabilirdik. Bunun üzerine, Wilson uzun maşalarla inine yemek uzattı. Octavia, bir kolunu ileri oynattı. Sonra, sanki bir şeyi hatırlıyormuş gibi, birinci kolu ikinci bir kol izledi ve ardından üçüncü bir tanesi benimkini tutmak için uzandı. Ama neredeyse aynı hızla beni serbest bıraktı. "Artık pek arkadaş canlısı değil." dedi Wilson. Yumurtalarına gardiyanlık yapıyordu ve ziyaretçi istemiyordu. Tankın kapısını kapatırken "Bırak işini yapsın." dedi.

O günlerde Octavia'ya genellikle halka açık kısımdan baktım. Onu daha net görebilmek için, sabahları erkenden, daha akvaryum açılmadan geliyordum.

İnsanlar ziyarete gelmeden önce akvaryumun büyük bir kısmı karanlık, gizemli ve samimi oluyordu. Octavia'yı seyretmek huzur veriyordu. Aklımı boşaltıyor ve zihnimde sadece ona yer açıyordum. Onu görmeye hazırlanırken, adeta tam bir sessizlik içine gömülüyordum. Gözlerimin karanlığa alışması sırasında, beynim hiçbir şey algılayamama durumundan, muhteşem bir görüntüyü bekleme durumuna geçiyordu. Vücudu kahverengimsi, beyaz benekli olabilirdi ya da pembe görünebilirdi. Cildi dikenli veya pürüzsüz olabilir, gözleri, bakırimsi veya gümüş tonlarda yansıyabilirdi. Mağarasının tepesine yapışmış ya da kenarına ilişmiş olabilirdi. Göreceğim şekli ne olursa olsun, tek bir şey hiç değişmiyordu. O her zaman, her seferinde muhakkak yumurtalarının üzerinde oluyordu. Bir sabah, bir kolu örteneğinin altında -başa benzeyen ama aslında ahtapotun karnı olan kısım- diğeri ise yirmi sekiz vantuzuyla tavana asılmıştı. Kollarının arasındaki deri ise bir perde gibi aşağı sarkmıştı. Yaklaşık yirmi beş dakikalık bir beklemenin ardından, aniden diğer iki kolu, perdeleri süpürgeyle süpürmüş gibi yumurta zincirlerini şiddetle süpürmeye başladı.

Daha önceleri, onları bir yastığı kabartırmış gibi yumuşak bir hareketle sallardı. Hatta zaman zaman onlara küçük küçük su püskürttü. Solungaç yarıkları boyunca bolca su alır, örteneğinin kocaman pembe bir orkideye benzer biçimde genişletir ve sonra da bu suyu şiddetle geri bırakırdı. Bazen de bu yumurta temizleme işlemi sırasında onları okşar gibi görünürdü. Octavia yumurtalarını, bir annenin bebeğine gösterdiği hassasiyetle yaklaşıp, onlara dokunmak için sadece kollarının ince uçlarını kullanırdı. Hareketsizce durduğunda bile onlara göz kulak olurdu. Çoğu zaman üzerlerine yattığı ve onları gelen ziyaretçilerden korumak istediği için, yumurtaların büyük bir kısmı görünmezdi. Tankın içinde başka bir avcı olmadığı hâlde onları bir dakika bile yalnız bırakmazdı.

Bu mümkün değildi ve yapabileceğim hiçbir şey yoktu ama

yine de yumurtalarından yavrularının çıkmasını dilemekten kendimi alıkoyamıyordum. Örümcek Charlotte'un ki gibi, onun da çok yaklaşan sonunun, yavrularına besin olarak hayat vermesini isterdim. Ama yumurtalar fertil olmasalar da Octavia'nın onlara kendini adama biçimi çok güzeldi. Her bir okşamasında, her temizliğinde, onları sürekli koruyuşunda, hayatın en temel sevgisinin izlerini görebiliyordum.

Octavia'nın atalarından kendi anneme kadar binlerce, milyarlarca anne, kendi türlerine sevmeyi ve sevginin yaşamın en yüksek ve en önemli duygusu olduğunu öğretmişti. Sevgi tek başına bir değerdi ve etrafındaki her şeyi de değerli kılıyordu. Octavia'nın yumurtaları için geçerli olmasa bile, sevgi yaşayan bir şeydi. Molly... Christopher... Tess... Hiçbiri artık hayatta değildi ama onlara olan sevgim hiç azalmamıştı ve çok yakında Octavia'nın da gideceğinin farkındaydım. Ama sevgim hiç ölmeyecekti ve bu çok önemliydi. Hâlâ Octavia'nın yumurtalarına böyle bir titizlik ve zarafetle sahip çıkışını hatırladığımda şükranla doluyorum. Zaten onun öleceği gerçeğiyle baş edebilmemi sağlayan da bu olgun, dişi ahtapotun, kısa ve tuhaf hayatının sonuna geldiğinde, sevgi uğruna göze aldıkları sayesinde olmuştu.

O sıralar, biraz keyiflenmek için dev pasifik ahtapotlarının yumurtalarından çıkışlarını seyrediyordum. Altı ay boyunca yumurtaları koruyan ve temizleyen anne, hunisini, kendisinin birer kopyası olan minik bebeklerini, inin içinden açık okyanusa üflemek için kullanıyordu. Burada bebekler, yüzebilecek kadar ağırlaşınca kadar plankton olarak yaşıyorlardı. Anne ahtapot, son nefeslerini bebeklerini denize ulaşabilmesi için kullanıyordu. Belgeseli çeken ekip birkaç gün sonra geri döndüğünde ise, annenin ölü bedenini buluyorlardı.

Ama yumurtladıktan altı ay sonra Octavia'nın gücü hâlâ yerindeydi. Yedi ay geçti. Sekiz ay geçti. Dikkatle temizlemesine rağmen, yumurtalarından bazıları parçalanarak yere düşüyorlardı. Ama yine de onları bırakmıyordu. Dokuz ay geçti; derken on ay. Bu bir çeşit mucize gibiydi ama Octavia'nın yumurtaları hâlâ sabit bir şekilde asılı duruyordu.

Sonra bir gün, gözlerinden birinin korkunç bir şekilde şiştiğini fark ettim. Enfeksiyonun tedavisi yoktu; çürüyen yumurtaları gibi, o da çürümeye başlamıştı. Bill, biraz olsun rahatını sağlamak için onu geniş, kayalık, aydınlık ve ziyaretçiler nedeniyle gürültülü tanktan başka bir yere taşımaya karar vermişti. Ama o yumurtalarını bırakır mıydı?

Sürpriz bir biçimde Octavia, Bill'in elini tuttuğunda, ağa geçmeyi ve oradan da sahne arkasında sessiz, karanlık bir varile geçmeyi kabul etti. Kayalık inine gömülmüş olduğu için on uzun ay boyunca onu hiç görememiştim. Ona hiç dokunmamış ya da onunla oynayamamıştım ve yeni yerine geçirildikten sonra, son bir kez de olsa, onu görmek istedim.

Wilson ve ben varilinin kapağını söküp içeriye baktık. Belki yemek ister diye elimizde bir de kalamar vardı. Suyun yüzeyine doğru süzüldü ve kalamarı elimizden aldı ama hemen ardından düşürdü. Onu tankın yüzeyine getiren şey açlık değildi.

Yaşlı, hasta ve güçsüzdü ve ölüyordu. Bizimle on aydır hiç iletişim kurmamıştı. (Ahtapot yaşıyla bu 25 yıla tekabül eder.) Ama bizi tanımakla kalmadı, son bir kez bizi selamlamak için çaba sarf etti.

Octavia gözümüze baktı ve nazikçe ama sıkıca vantuzlarını cildimize yapıştırdı. Tankın derinlerine dönmeden, tam beş dakika öylece durdu.

Acaba sonunda Octavia yumurtalarının ölü olduğunu anlamış mıydı? Son günlerinde mutlu muydu? Onu ne kadar sevdiğimi biliyor muydu? Bunun onun için bir önemi var mıydı?

Keşke bilebilseydim ama maalesef bilmiyorum. Sadece artık, Octavia sayesinde, belki de daha derin ve daha önemli bir şeyi biliyorum; 2.600 yıl önce yaşayan Yunanlı filozof Thales'in ifade ettiği bir şeyi: “İçinde yanan bir ateş ve tanrılarla, Evren yaşıyor.” Onun için ne anlama geldiğini bilmesem de bir ahtapotla arkadaş olmak, bana dünyamızın ve içindeki dünyaların, kavrayabileceğimizin ötesinde tonlarla parladığını ve hayal edebileceğimizden çok daha canlı, çok daha kutsal olduğunu göstermişti.

BÖLÜM 10

THURBER

Telefon çaldığında Rick Simpson arayanın ben olduğunu görebiliyordum ama doğrusu onun ahizenin diğer ucunda olmasını beklemiyordum. Ulaşmaya çalıştığım kişi, eşi Jody’ydi.

Ağlamaya başlamadan önce sadece adını söylemeyi başardım: “Rick?”

“Sy, iyi misin? Yaralandın mı? Howard iyi mi? Gelmemi ister misin?” Cevap veremedim. Soluk soluğa kalmıştım. Doğrusu kontrolümü tamamen kaybetmiş bir şekilde Rick’in karşısında ağlayacağımı hiç düşünmemiştim.

Jody ile durum farklı olurdu. Çünkü son dokuz yıldır o, Pearl ve May, Sally ile yaptığımız yürüyüşlerimize katılıyorlardı ve yaşadığım ikilemin anında farkına varır, yardım etmenin yollarını aramaya başlardı.

Sonunda Rick'e durumu aktarabilecek kadar kendimi toparlayabildim. Kimse yaralanmamıştı. Kimse tehlikede değildi ama hayatımın tepe taklak olacağını hissediyordum ve buna kesinlikle hazır değildim.

İşler ilk olarak, güzel karlı bir öğleden sonra kayaklı koşu yaparken karışmaya başlamıştı. Sally ve ben Jody, Pearl ve May'le birlikteydik. Yürüyüşlerimiz sırasında Sally sık sık yoldan ayrılırdı, ne de olsa etrafta yiyecek, dışkılar ve ölü hayvanlar vardı. Ama ne zaman seslensem, hemen uzun kulaklarını bana çevirir ve isteğimin planlarını değiştirmeye değip değmeyeceğini dikkatlice düşündükten sonra bana geri dönerdi. O karlı günde, kürkünden ayıklamam saatler sürecektik dikenli çalılığın içine atladığında, bana dönüp bakmadı bile.

Sally sağır olmuştu.

Duruma uyum sağlamıştık. Ona titreşimli bir tasma aldık ve titreşimi hissedip bana baktığı anda bir ödül bisküvisi alacağını göstererek alıstırdık. Arkadaşlarımızla birlikte orman gezilerimize de devam ettik ve Sally duyamayacağı için, arabaların yoğun olduğu yollardan uzak durduk. Sağır olmasının bir iyi tarafı da vardı. Geceleri Sally'nin uzaklardaki tilki ve köpeklerle yüksek perdeden yaptığı konuşmalar sona erdiği için, Howard ve ben derin bir uyku çekebiliyorduk. Ama sağlığı beni çok korkutmuştu. Daha sadece dokuz yıldır beraber yaşıyorduk. Yoksa Sally tahminimizden daha mı yaşlıydı?

Çok endişeliydim. Yakında Brezilya'ya bir keşif gezisine katılmak için gitmem gerekiyordu. Beni New England Akvaryumu'nda ilk ahtapotumla tanıştıran Scott Dowd ile Amazon'dan ayrılan ve beyaz su Río Solimões ile birleşen kara su kolu Río Negro'yu keşfe çıkacaktım. Genç okuyucular için, ev akvaryum balıklarının nereden geldiği ve bu küçük, renkli

balıkların yağmur ormanlarını nasıl kurtarabileceği hakkında bir kitap üzerinde çalışıyordum. Ama Sally'yi bırakıp gidecek olmam fikri beni çok rahatsız ediyordu. Haftalarca ne telefon, ne de İnternet bağlantım olmayacaktı. Sally'nin sağlık durumu dengesiz olursa, keşif gezisinden ayrılacak ve kitabı bir yıl erteleyecektim.

Gitmeden bir hafta önce veteriner hekimimiz Chuck'ı ziyaret ettik. O haftanın başlarında, Sally buzda kayıp düşmüştü ve biraz topallıyordu. Ama Chuck her şeyin yolunda olduğu konusunda beni temin etti. Gitmemde herhangi bir engel yoktu.

Breziya'dan dönerken, hem Miami hem de Boston'dan uçağa binmeden önce, iki defa Howard'a telefonla ulaşmaya çalıştım ama başaramadım. Evin kapısından içeri girdiğimde en büyük kâbusumla yüz yüze kaldım: Sally, merdivenlerin dibinde düşmüş ve baygın yatıyordu. Ben yokken, köpeklerde görülen periferik vestibüler hastalığı başlamıştı.

Tess gibi Sally de savaştı. Evde yürüme egzersizleri yapıyorduk. İki hafta içinde sokağın bir ucundan diğer ucuna yürüyebilir hâle gelmişti. Bir ay içinde kanışlerle yürüyüşlerimize geri dönmüştük ama tabii artık daha kısa ve düz yürüyüşlerdi bunlar. Jody, Pearl ve May bize sabırla eşlik ediyorlardı. Diğer köpekler artık yavaş ve titrek olan Sally'ye göz kulak oluyorlardı. Tess'in beni beklediği gibi, onu yolda bekliyorlardı.

Sally hayatın tadını çıkarıyordu. Hâlâ yemek alıyor, yürüyüşlere katılıyor ve bize o pofuduk gülüşünü sunuyordu. Ama sanki birdenbire yaşlanmıştı. Artrit olabilir miydi? Hemen röntgen çektirdik. Christopher'a çok yardımcı dokunmuş olan

glukozamin kullanmaya başladık. Ama veteriner hekimimiz başka bir şey olabileceğinden şüpheleniyordu.

Haklıydı. Beyin tümörü vardı.

Onun için elimizden ne geliyorsa yaptık. Maine'de yaşayan bir veteriner nörolog ile görüştük. Ama tedavinin nadiren işe yaradığını söyledi. Yavaş yayılan bir tümör olması için dualar ediyorduk ama öyle olmadı.

Bir hafta sonu, Howard ve Jody uzaktayken Sally, yürüme, ayakta durma ve yemek yeme yeteneğini kaybetti. Onun yanından ayrılmadım. Onu okşadığım süre boyunca sakin ve huzurlu görünüyordu. Elimi çektiğim anda tedirgin oluyordu. Ilık bahar güneşinin tadını çıkarması için onu dışarı taşıdım. Arkadaşlarım Liz ve Gretchen bize destek olmak için geldiler ve Howard dönene kadar gitmediler. Chuck acilen eve gelmişti. Yaşadığı atağın enfeksiyondan kaynaklı olabileceğini ümit ederek, belki beraber birkaç mutlu ay daha geçirebiliriz ümidiyle antibiyotik iğne yaptı. Ama ertesi gün ne yapmamız gerektiği belliydi. Chuck, Sally'nin koyun derisi üzerine yattığı yatak odamıza geldi. Kollarımda öldü.

Arkadaşlar aradı ve beni neşelendirmeye çalışarak ziyarete geldiler. Jody yolculuğundan döndü, o ve köpekleriyle yaz yapraklarının gölgesinde yürüyüşler yaptım. Ahtapot kitabım yeni yayınlanmıştı ve çok satanlar listesine girmişti. Ancak ne kitabın başarısı, ne arkadaşlarımdan nezaketi, ne de New Hampshire Ormanları'nın güzelliğinden zevk almıyordum. Artık hiçbir şeyden zevk almıyordum. Yeniden bir depresyona girdiğimi hissediyordum ve bu sefer, beni kurtarabilecek bir gezi de yoktu. Yirmi yıl içinde ilk kez, bir keşif gezisine çıkmama tam on iki ay vardı.

Sonra bir sabah, Sally'nin ölümünden yaklaşık bir ay sonra,

Chuck aradı.

“Dave Kennard’ın yavrularını kontrol ediyoruz.” dedi.

“Eminim çok şirindirler.” diye cevapladım.

Yakındaki bir kasabada yaşayan Dave’i ve safkan Border Collie köpeklerini biliyordum. Tüm Kuzeydoğu’da en iyi koyun güden köpeklere sahipti. Dave, yavrularını binlerce dolara satardı ve hepsi de profesyonel çobanlar olarak kariyer yapacakları çiftliklere giderlerdi. Ev hayatından çok sıkılacaklarını düşündüğü için bugüne kadar köpeklerini hiç ev hayvanı olarak satmamıştı. Zaten tam da bu nedenle Tess rüyama gelip bana Sally’i gösterdiğinde onu aramamıştım. Ayrıca sevgiye muhtaç birçok köpek vardı ve böylesine yüksek enerjisi olan bir ırk için son derece uygun bir evimiz olsa da bir üreticiden köpek satın almayı düşünmüyorduk. Hâlâ da aynı fikirdeydim.

O hâlde neden Chuck beni aramıştı ki?

“Evet hepsi çok şirinler.” diye devam etti Chuck “Ve son derece de sağlıklılar ama aralarında bir erkek var, kör bir...”

Bir Border Collie cinsi köpeğin koyun güdebilmesi için keskin gözleri olmalıdır. Sorumlu oldukları hayvanları göremezlerse, bir koyun, domuz ya da karga tarafından zarar görebilirler. Üstüne üstlük güttükleri hayvanlar genellikle kendilerinden iri olduğundan, ciddi olarak yaralanabilir hatta ölebilirler. Ayrıca gözlerini bir başka işte de kullanırlar. Güttükleri hayvanların sadece gözlerine bakarak onların hareket etmesini sağlayabilirler. Buna “güçlü bakış” denir ve başarmak için her iki göze de ihtiyaç vardır. İşte bu yüzden bir çiftlik sahibinin, ne kadar akıllı ve sağlıklı olsa da bin dolar vererek bu yavruyu satın alması pek de mümkün değildi.

Kalp çarpıntısı içinde telefonu kapattım. Jody’i aradım ve telefona Rick cevap verdi.

**Kısa bir süre sonra,
iyi bir varlık
olma yolunda daha
öğrenecek çok şeyim
olduğunun farkına vardım.**

Howard'la yemek yerken neden bir yavru sahiplenemeyeceğimizin sebeplerini uzun uzadıya konuştuk. Acımız çok tazeydi. Sally'nin kaybıyla yaşadığımız acı bizi tüketmişti. Belki gelecek bahara, bir köpek kurtarabilirdik: Bir dişi. Klasik bir siyah beyaz. Tess ve Sally gibi, burnunun ortasından beyaz bir şerit inen. Aynı Tess gibi genç, çok iri olmayan bir köpek istiyorduk çünkü yaşlandığında 18 kilo ağırlığında olan Sally'i gecenin bir yarısı merdivenlerden indirip çıkarmak çok zor olmuştu.

Ama yine de sadece görmek için, yavruyu ziyarete gittik.

Ona Thurber adını verdik. Karikatür ustası ve deneme yazarı James Thurber'ı çok severiz ve onun da sadece bir gözü vardır. (Diğer gözü, William Tell oyununda küçük kardeşinin attığı bir okla kör olmuş.) Thurber şimdiye kadar tanıdığımız tüm hayvanlar arasındaki en hevesli, gezmeyi seven, mutlu yaratık.

Sadece ona bakmak bile insanı mutlu ediyor. Yıldırım anımsatan beyaz bir şerit başının üstünden, gören sol gözünün etrafına ve oradan da siyah burnuna uzanıyor. Yakışıklı, kahverengi kaşları ve baskın sol ön bacağından beyaz patisine uzanan kahverengi çorabı ile üç renkli bir köpek. Son derece uzun kuyruğu -yavruyken kucağıma aldığım da bir elimle taşıdığım ve daha o zaman bile 35 santim olan- ayakta dururken neredeyse yere değiyor. Ama kuyruğunu nadiren indiriyor. Genellikle, ormanda yürüyüşe çıktığımızda, aynı uzun kulakları gibi, kuyruğunun beyaz ucunu bir bayrak gibi sallıyor. Howard ona roket izi adını verdi. Ama ona yetişebilmemiz için hep bizi bekler ve ne zaman ona seslensek ya durup bekler ya da hemen bize koşar. Daima iyi bir şeylerin olacağına inanır ve haklıdır da.

Thurber için neredeyse her an, eğlenmek için bir fırsat barındırır. Evin içinde, aralarında bir zamanlar Tess'e ait kırmızı bir top da bulunan, oyuncaklarıyla oynamayı sever. Oyuncak kirpisini, köpekbalığını, kuzularından birini, yılanını, ahtapotunu, filini, ejderhasını, ördeğini, su aygırını ya da yengecini ağzına aldığı anda, onunla oynamamak gibi bir şansımız olamaz. Ama eğer işimiz varsa, bu sefer de oyuncaklarından birinin canlandığı oyunlar uydurarak onları güder ya da onlara saldırır. Aynı anda tüm toplarını yuvarlar ve onları kovalar, hatta bazen onları toplu hâlde gütmeye çalışır. Ormanda yürüyüşe çıktığımızda ise kocaman -bazen bir metreden daha büyük- genellikle çatallı odun parçalarını seçer ve arkadaşlarını etkilemek için onları sürükler veya taşır. O kadar mutludur ki şarkı söyler. Sabahları, özellikle telli veya trompetli bir şarkı çalıyorsa, radyoya doğru ulur. Arabayla gezmeye gittiğimizde, özellikle sevdiği parçaları çalarak, o ve ben beraber uluruz. Özellikle Springsteen ve Indie pop grubu *A Great Big World*'ün "Say Something" şarkısına bayılır. Sözlerini biraz değiştirdim ve son zamanlarda düet yapmayı en sevdiğimiz parça ise "Gracias a la Vida." Gracias a la vida/for giving me this dog-o/ He's the very best perro/in the whole wide mundo...

Herkes Thurber'ı, Thurber da herkesi sever. Hem insan, hem hayvan bir sürü arkadaşı var. Gretchen, Liz ve Jody'i gördüğü anda bir bağ kurdu. Hafta içinde neredeyse her öğleden sonra Pearl ve May ile ormanda yürüyüş yapıyoruz. Sabahları ve hafta sonları bir ya da daha fazla köpek arkadaşıyla beraber geziyoruz: Basil adında atletik bir büyükbaş köpeği, Shadow adında su seven bir siyah Lab ve onunla aynı yaşta olan ve yakınımında yaşayan August adlı güzeller güzeli bir Golden Retriever. İnanılmaz bir şekilde, o da bir gözü kör olarak doğmuş bir yavru.

Çoğu zaman Thurber'ın tek gözünün görmediğini unutuyoruz çünkü neredeyse her şeyi yapabiliyor. Howard ona top attığında peşinden fişek gibi gidiyor. O, hızlı, çevik, akıllı, ita-

atkâr ve yaratıcı bir köpek. Bizim için mükemmel ve eksiksiz bir dost. Arada bir kör gözüne baktığımda, onun bir sağlıklı ve bir de kutsanmış gözü olduğunu düşünüyorum; onu bizimle buluşturan kutsanmış bir göz. Thurber'in tek gözünün kör olması genetik bir hataydı ama bu aynı zamanda bir mucizeydi de. Harika veterinerimizle birlikte benim de emin olduğum gibi, beni karanlık bir gelecekte kurtaran bir mucize. Molly öldüğünden beri, benim yetiştirebileceğim bir köpek yavrusu istiyordum. Böylece en baştaki akıl hocama olan borcumu da ödemiş olacaktım. Ancak Border Collie kurtarma sayfalarında dolanırken bir yavru bulmanın neredeyse imkânsız olduğunu da biliyordum. Hele ki Dave'in üretim çiftliğinde doğan bir yavrunun bize gelme olasılığı ne olabilirdi ki? Üstelik her ne kadar başta yanlış gibi görünse de, zamanlama inanılmaz derecede doğrudu: Thurber, otuz yılı aşkın bir süredir devam eden kariyerimin, son teslim tarihi ya da aylarca sürecektikleri zamanı olmadığı zamanda gelmişti. Yaz ve sonbahar aylarımın büyük bir kısmını yavru bir köpeği yetiştirmeye ayırabiliyordum. Bu bebeğe, maalesef Tess ve Sally'nin bizimle buluşuncaya kadar hiç sahip olamadığı tüm sevgiyi, güveni ve güvenliğini sağlayabiliyordum.

Thurber beklediğimiz bir şey değildi. Hatta istediğimizi sandığımız şeye yakın bile değildi. Biz aylar ve belki yıllar sonra bir köpek sahiplenmeyi düşünüyorduk. Hatta siyah beyaz renkli, çift kürklü, küçük bir dişi istiyorduk. Bunu tam tersine üç renkli, kısa tüylü ve hayatımıza giren en iri ve ağır köpeğe sahip olmuştuk. Bir Border Collie olması haricinde, hem Tess, hem de Sally'den pek çok açıdan farklı bir köpek. Mesela ne Sally, ne de Tess özellikle başka köpeklerle tanışmaktan hiç hoşlanmazlardı. Thurber ise hepsini coşkuyla selamlıyor. Sally ve Tess'in hiç yapmayacakları şeyleri yapıyor. Her sabah, bizi kahverengi kolunun ucundaki beyaz patisi ile dürterek uyarıyor. (Thurber ile birkaç kez ziyarete gittiğimizde annesinin de kolunu aynı şekilde uzattığını fark ettik.) Ayrıca Thurber,

Sally ve Tess gibi çalışma odamızda bizimle oturmayı da sevmiyor; onun favori noktaları, mutfakla çalışma odası arasındaki sallanan koltuğun altı ve burnuyla kollarını korkuluklarından sarkıttığı merdivenler.

Ancak en önemli fark, Thurber, her nerede ve her kimle olursa olsun her zaman mutlu bir köpek. Ondan ayrı kalmayı hiç sevmiyoruz ama birkaç günlüğüne ya da bir hafta sonu onu götüremeyeceğimiz bir seyahate çıkmak zorunda kaldığımızda -mesela bir zamanlar yan komşumuz olarak küçük kızlardan Kate Cabot'un düğünü için Arizona'ya gittiğimizde olduğu gibi- Thurber, herhangi bir arkadaşımızla mutlulukla kalabiliyor. Bu ne Tess -bir yere gidecek olsa onu sadece Evelyn ile bırakabiliyorduk- ne de Sally ile -onu birkaç saatten fazla bile bırakamıyorduk- mümkün olamazdı. Her ne kadar her ikisi de çok mutlu köpekler olsalar da gençliklerinde kötü muamele görmüşlerdi ve terk edilmiş oldukları için yalnız kalma korkuları vardı.

Thurber bizi birçok şekilde mutlu ediyor. Sadece duygusal olarak bizi tedavi etmekle kalmadı, önceki köpeklerimiz hakkında yazabilmemiz için de bize güç veriyor. "Öğrenci hazır olunca, öğretmen ortaya çıkar." derler. Aslında bu sefer öğrenci hazır değildi ama öğretmen yine de geldi. Thurber hayatıma girdiğinde 58 yaşındaydım ama onun gelişle hayatta iyi bir varlık olmak için, daha öğrenecek çok şeyim olduğunu gördüm. Thurber'ın bana öğrettiği birçok gerçek arasında en önemlisi şu: Hayatta tamamen umutsuz bir durumda bile olsanız, bir sonraki adımda neler olabileceğini asla bilmezsiniz. Köşe başında sizi harika bir şey bekliyor olabilir.

Sy ve Molly yavruyken.

Rhode Island'da ki Roger Williams Hayvanat Bahçesi'nde arkadaş canlısı bir binturong ile tanışırken.

Muhteşem gülümsemesiyle Sally.

Sy, arkadaşı Octavia ile kucaklaşırken.

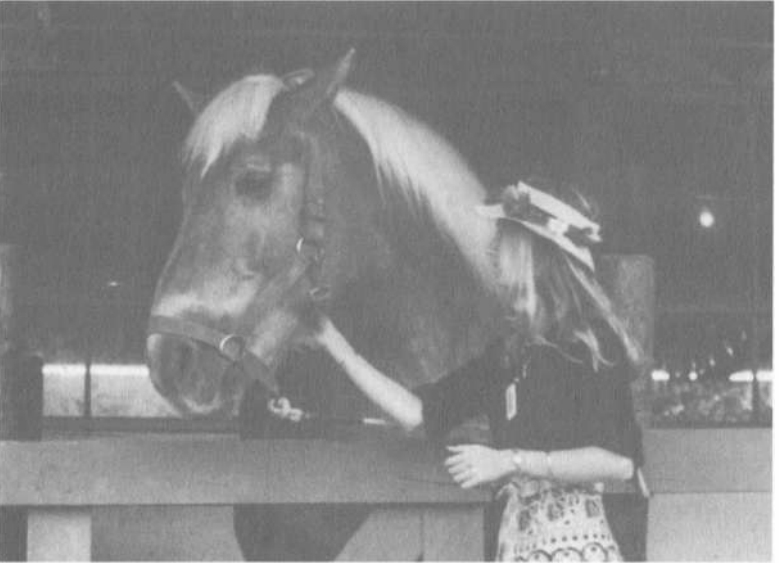
Narcisse Snake Dens, Manitoba'da 18.000 yılanla keyif yaparken.

Başlarda Christopher Hogwood bir ayakkabı kutusuna sığacak kadar küçüktü ama bol yemek ve sevgi ile 340 kiloya ulaştı.

Soldan sağı: May, Pearl ve Sally. Maine’de tatilde. (İnsanları da onlarla tatile geldi.)

Yirmili yaşlarında Sy, artık bir midilli olmadığına inanmaya başlamış olsa da tanıştığı her ata âşık oluyordu.

Sy, Roger Williams
Hayvanat Bahçesinde
ağaç kangurusu Holly ile.

Yavru Thurber, kahverengi
kolu ile uzanırken.

Evim güzel evim:
Outback'de tentede
mutlu mesut yaşarken.

Emular:
Kel Boğaz ve Berbat Bacak.

Yavru Bengal Kaplanı ile oynarken.

Bu siyah ayı yavruları daha sonra Sy'nın arkadaşı Ben Kilham'ın çalışmaları hakkında yazdığı ve National Geographic belgeselinde yayınlanan bir programda rehabilite edilerek vahşi doğaya bırakıldı.

Bu tatlı inek yan kasabadaki bir çiftlikte yaşıyordu.

Gençliğinde bacağından yaralanmasına rağmen Tess, Frizbi'yi yakalamak için bir balerin gibi sıçradı.

Ohio Sam Marshall örümcek labında bir tarantula arkadaşı ziyaret ederken.

Elinde bir kova yemek ile Sy, Frizbisi ile Tess, Christopher Oqwood iştahla Domuz Platosu'na giderken.

OKUMA ÖNERİLERİ

İşte hayvanların yaşamlarını incelemek ve doğa hakkında yazarak kariyer yapmak için bana ilham veren on kitap.

Never Cry Wolf, Farley Mowat. Çocukken en sevdiğim kitaplardan biri de Farley Mowat'ın sevgili köpeği Mutt'ın maceralarını anlattığı “*The Dog Who Wouldn't Be*” idi. Daha sonraki yıllarda yazarın en ünlü kitabını okudum ve bu beni derinden etkiledi. Kitap, üzerinde deneyler yaptığı hayvanlardan etkilenecek aktivist hâline gelen bir biliminsanı hakkında. *Never Cry Wolf* başta olgusal bir eser olarak yayınlansa da daha sonra kurgu olarak tanındı. Kitap gerçeklerden uzaklaşsa da Farley'nin metni kalbe dokunan meselelere sadık kalıyor. İlk kitabım için beni evinde ağırladığında, “Olguların, gerçeklerin önüne geçmesine asla izin vermeyin.” demişti. Ve kendi yazılarımda olgulara sıkı sıkıya bağlı kalırken, Farley bana, bir kitabın başkalarını başarılı bir şekilde eyleme geçirmesi için duygusal bir rezonansa da sahip olması gerektiğini gösterdi.

My Life with the Chimpanzees, Jane Goodall. 1960'lı yıllarda, daha okumayı bile öğrenmeden önce, Jane'in *National Geographic* sayfalarında yer alan Gombe şempanzeleri ile fotoğraflarına hayranlıkla bakarak büyüdüm. 1988'de çıkacak olan hayat hikâyesini okumak ise beklemeye değer bir tecrübeydi.

Gorillas in the Mist, Dian Fossey. Sisli bulut ormanlarındaki evlerinde yaşayan görkemli dağ gorilleri bana Jane'in

büyüleyici şempanzelerinden bile daha fazla cazip gelmişti. Dian'ın anılarını ilk baskısında okudum. Kapağın önyüzünde -yayınlanmış tüm kapaklar arasında favorimdir- gümüşü kürkü ile bir erkek, Bert Amca, samimi, iyi huylu ve düşünceli siyah yüzündeki muhteşem tüylerinde yağmur damlaları ile fotoğraflanmıştır. Kitabın arka kapağında ise Bert Amca'nın büyük kafatasının tepesi ve omuzlarıyla sırtının devasa gücünü vurgulayan arkadan çekilmiş fotoğrafı vardır.

Of Wolves and Men, Barry Lopez. Daha sonra bir veteriner hekim olan ve ben Outback'e gitmeden önce verandama kitabını hediye olarak bırakan en iyi arkadaşlarımdan biri. Kurtların gerçek yaşamlarını klasik ve dikkatli bir şekilde inceleyen kitap, onların yüzyıllar boyunca insan kültürleri tarafından nasıl algılandıklarını ve bir hayvanın güçlerini anlamak için insanlarla tarihsel ve hatta tarih öncesi ilişkilerine bakmanın ne kadar değerli olduğunu göstermiştir.

King Solomon's Ring, Konrad Lorenz. Bu kitap, etoloji olarak bilinen alanı kuran adamın, hayvan davranışları üzerine yaptığı klasik bir çalışmadır. Boz kazlar, küçük kargalar, çiklitgiller üzerine yaptığı dikkatli ve detaylı araştırmalar bilimsel olmakla kalmaz, bir birey gibi ele aldığı hayvanlara karşı derin bir saygı ve şefkat barındırır.

The Outermost House, Henry Beston. Kitaptaki bir kısım, doğal hayatı kaleme alış biçimimi belirlememde etkili olmuştur:

Daha bilge ve belki daha mistik bir hayvan kavramına ihtiyacımız var. Çünkü hayvanlar insanlar tarafından tanımlanamaz. Daha yaşlı ve bizden daha eksiksiz bir dünyada, hiç duyamayacağımız seslerle yaşayarak, kaybettiği-

miz veya asla ulaşamadığımız duyuları ile tamamlanmış bir biçimde hareket ederler. Onlar din kardeşlerimiz değiller, onlar bizden alt bir sınıfa ait değiller; onlar bizim gibi, dünyanın ihtişamı ve sancılarına mahkûm, yaşam ve zaman ağına hapsolmuş başka uluslardır.

The Lives of a Cell, Lewis Thomas. Bu sayfalarda biyoloji çalışmaları karşısında hayrete düşen bir biliminsanı tarafından yazılan göz kamaştırıcı bilimi buldum. İnsan bağışıklık sistemi uzmanı Thomas, merakını ve heyecanını iletmek için canlı, lirik bir dil kullanır. Yirmi dokuz makalenin teması, her insanın yaşam ile birbirine bağlı olmasıdır.

The Edge of the Sea, Rachel Carson. Bu başlık beni modern çevre hareketini tanımama yardım eden bir yazarla tanıştırdı. Bunu, üçüncü kitabını, gazete muhabiri olarak çalışmaya başladığım ilk yıl satın almıştım. O sıralar çevreci bir muhabir değildim ancak deniz yosunları ve salyangozlar hakkında bilgi edinmek istiyordum. Carson'un keskin gözünün ve lirik tarzının müptelası oldum ve doğal dünyanın kimyasal zehirlenmeye nasıl maruz kaldığını anlattığı *Silent Spring* de dahil olmak üzere, tüm eserlerini okudum.

Lilly on Dolphins, John Lilly. Yazar, başka bir türle iletişim geçmeye çalışan ve inceleyen ilk biliminsanlarından biridir. Günümüzde, kitap bilimsel sayılmayacak kadar safsata olarak kabul edilebilir; zaten yazar hiç tasvip etmediğim birtakım uyuşturucuların da savunucusu olarak nam salmıştır. Ama üniversite yıllarımda kitabı okuduğumda, bu akıllı bireylerle kurduğu iletişim beni derinden etkilemişti. Fikirlerinin bir kısmı onaylanmamış olsa da çalışmaları, yunusların karmaşık bir dile sahip olduklarını, her sürüdeki her bir birey için "imza ısıklık" olarak bilinen kişisel isimleri olduğunu ortaya koymuştur.

Life on a Little-Known Planet, Howard Ensign Evans. Bir Harvard entomoloğu olan yazar, böcek hayatı hakkındaki bu kitabını, çalışması boyunca onunla birlikte yaşayan kitap bitlerine ve gümüş balıklarına adanmıştır. Bu kitap 1968’de yayınlandığından beri böcekler hakkında birçok yeni keşif bildirilmiş olsa da -kullanılmış ciltsiz kitap olarak satın aldığım kopya, basıldığında 2.45 dolardı!- bugün tekrar okuduğumda, bu küçük varlıkların karmaşıklığına takdir dolu yaklaşımı zamanın ötesindedir.

SY MONTGOMERY'E AİT DİĞER KİTAPLAR

YETİŞKİNLER İÇİN

Walking with the Great Apes

Spell of the Tiger

The Curious Naturalist

The Wild Out Your Window

Journey of the Pink Dolphins

Search for the Golden Moon Bear

The Good Good Pig

Birdology

The Soul of an Octopus

Tamed and Untamed

(Elizabeth Marshall Thomas ile beraber.)

ÇOCUKLAR İÇİN

The Snake Scientist

The Man-Eating Tigers of Sundarbans Encantado

*Search for the Golden Moon Bear: Science and
Adventure in the Asian Tropics*

The Tarantula Scientist

Quest for the Tree Kangaroo

Saving the Ghost of the Mountain

Kakapo Rescue

The Tapir Scientist

Chasing Cheetahs

Snowball the Dancing Cockatoo

The Octopus Scientists

The Great White Shark Scientist

Amazon Adventure

The Hyena Scientist

TEŞEKKÜRLER

Bu kitabı yazma fikri, New Hampshire Hancock'taki oturma odamızda, bir arkadaşımınla sohbet ederken ortaya çıktı.

Vicki Croke'u uzun süredir görmemiştim ve onu çok özlemiştim. Dolayısıyla, bir kış günü, Boston'un NPR haber istasyonunda hayvan sorunları üzerine program yapan, ulusal düzeyde çok satan bir yazar olan Vicki, şeytanın bacağını kırarak, hem yapımcısı hem eşi olan Christen Goguen ile bizi ziyaret ettiklerinde çok mutlu oldum.

Border Collie cinsi köpeğimiz Sally ile New Hampshire Ormanları'nda yürüyüş yaptık. Karda sincap, geyik ve vahşi hindilerin izlerini sürdük. Leydilerim'in kümesinde mola verip tüylerini okşadık, ibiklerinden öptük. Vicki'nin ziyaretin asıl nedeni olan röportajı yapması için oturduğumuzda, her şey sanki bir tesadüf gibi göründü.

Evin içine girdiğimizde Christen kameranın arkasında yerini aldı. Vicki ve ben kaplanlar, tarantulalar, tapirler ve kariyerim boyunca görüp yazma şansını yakaladığım daha birçok hayvan hakkında sohbet ettik. Röportaj neredeyse sona ermek üzereyken Vicki bana şunu sordu: Sadece bir hayvanın doğal tarihi hakkında değil, kendi yaşamıyla ilgili dersler de çıkardığını hissediyor musunuz?

Hayvanlar bana hayatım hakkında ne öğretmişti? Bu soru bana daha önce hiç sorulmamıştı. Ama yine de Vicki'ye hemen cevap verdim.

“Nasıl iyi bir varlık olunacağını öğrettiler.”

Vicki ile röportajım İnternet'te arşivlenmişti. Birkaç ay sonra, bir gün, Houghton Mifflin Harcourt Genç Okuyucular İçin Kitaplar Yayınevi Başkan Yardımcısı ve Ortak Yayıncısı Mary Wilcox bunu izlemiş ve sık sık birlikte çalıştığım editör Kate O'Sullivan ile paylaşmıştı. Kate, "Bu, bir sonraki yazmanız gereken kitap." dedi.

O kitabı şu an elinizde tutuyorsunuz.

Bu kitap bana nasıl iyi bir varlık olunacağını öğreten hayvanlar hakkında olsa da insanlara da çok şey borçluyum. Vicki, Kate ve Mary'nin yanı sıra, bazılarına da buradan teşekkür etmek isterim.

Öncelikle anneme ve babama teşekkür ederim. Birçok anlaşmazlık yaşamış olsak da onları hep sevdim. Onların kendi tarzlarında beni sevdiklerini de biliyorum. Onları başka bir ebeveyne asla değişmem. Onlar olmasaydı, bambaşka biri olurdu, büyük ihtimalle bu kadar azimli olmayan biri.

Bu kitapta anlatılan hayatımı benimle yaşayan insanlara teşekkür ediyorum. Çoğunun ismi bu sayfalarda yer alıyor. Yer almayan birkaç tanesini ise anmadan geçmek olmaz: Pearl Yusuf, Ann Wolicki, Carolyn Beyreau, Selinda Chiquoine, Gary Galbreath, ve Joel Glick. Molly ile ilgili anılarımı hatırlamama yardımcı oldukları için Gretchen Vogel ve Pat Winks'e özellikle teşekkürler. Müsveddeyi nazikçe okuyup, faydalı yorumlarla destek olan birkaç kişiye minnettarım. Bunlar arasında Jerry ve Colette Price, Judith Oksner ve Rob Matz var. Teşekkür ederim! Ne yazık ki bu kitabı okuyamayan başka bir kişiye daha teşekkür etmek istiyorum. Ama yazdığım sırada, Anna Magill-Dohan'ı en değerli okuyucum olarak hayal ettim. Zekâsı, merakı ve ilginç mizahı, dünya hakkındaki görüşlerimi aydınlatmaya devam ediyor.

Ayrıca harika temsilcim Sarah Jane Freymann'a yardımından dolayı; Rebecca Green'a bu kitaptaki ilgi çekici ve hassas çizimleri için ve Cara Llewellyn'a kitabın muhteşem tasarımı için minnettarım.

Hiçbir insan benim için kocam Howard Mansfield'dan daha önemli değil. O şimdiye kadar tanıdığım en iyi yazar. Her ne kadar bir yazarın en büyük ihtiyacı sükûnet ve rutin bir hayat olsa da uzun şüren keşif gezilerim boyunca hep sabırla tüm hayvanlarımıza özen gösterdi ve birçok acil durumla tek başına savaştı. Howard, hem Christopher'ın hem de Tess'in bizimle yaşamasına sebep oldu ve bazen benim iknalarımınla olsa da Sally, Thurber ve hayvan ailemizin geri kalanının hayatlarımızı kutsamasına izin verdiği için ona sonsuza kadar minnettarım.

Son olarak, teşekkür etmek istediğim birkaç hayvanım daha var: İlk muhabbet kuşum Jerry, dağ gelinciklerimiz Sasquatch, Scooter, Vasco da Gama, Age of Reason, kızı -elbette- Enlightenment, Bay Roberts ve Nebraska; kedimiz Mica ve papağanımız Kokopelli. Bu kitapta yer almasalar da varlıkları ile hayatımı zenginleştirdiler ve onlara olan sevgim hiç bitmedi.

Nasıl İyi Bir Varlık Olunur?

New York Times Bestseller!

Ulusal Kitap Ödülü finalist *Sy Montgomery*, *Rebecca Green*'in resimlerini içeren çarpıcı, renkli, keyif veren ve büyümlü olayları anlattığı bu kitabında, onu derinden etkileyen 13 hayvanın kişiliklerini ve tuhaflıklarını aktarıyor.

Başka bir türe ait bir varlığı anlamak dönüştürücü olabilir. Kimse bunu yazar, doğa bilimci ve maceraperest *Sy Montgomery*'den daha iyi bilemez. Kitaplarını yazmak için *Sy* dünyayı dolaştı ve gezegenin en nadir, en güzel hayvanlarıyla karşılaştı. Tarantulalardan kaplanlara kadar *Sy*'in hayatı sürekli olarak bu canlılarla keşişti ve onlarla ilginç diyaloglar yaşadı.

Bu aydınlatıcı kitap, on üç hayvanın (*Sy*'in arkadaşları) kişilikleri, ilginçlikleri ve zarafetlerinin açığa çıkardığı gerçekleri yansıtıyor: İnsanların ve hayvanların farklılığı ve benzerliği, sevmeyi ve empati kurmayı öğrenme yollarımız, tutkularımızın peşinden nasıl gittiğimiz, kayıp ve umutsuzluk ile başa çıkma, şükran, bağışlama ve hepsinden önemlisi dünyada nasıl iyi bir varlık olunabileceği.

NEsander yayınları

